

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Katedra teorie kultury (kulturologie)

Bakalářská práce

Anna Rambousková

Subkultura mládeže: Skauting v kulturologické reflexi

Youth subculture: Scouting in culturological reflection

Praha 2013

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Martin Soukup, Ph.D

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. PhDr. Martinu Soukupovi Ph.D. za cenné připomínky k formální i obsahové podobě práce a také všem skautkám a skautům, kteří trpělivě odpovídali na mé otázky.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu

V Praze, dne 14. ledna 2013

.....

Anna Rambousková

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá analýzou fenoménu skautingu, který zkoumá jako subkulturu. Snaží se odpovědět na otázku, zda skauting je či není subkultura a tím přispět k hlubšímu porozumění skautingu samotného. V první části jsou definovány pojmy kultura, subkultura a subkultura mládeže. Následuje část představující českou skautskou organizaci Junák – svaz skautů a skautek ČR. Využívá k tomu obecné struktury instituce, jak ji navrhl Bronislaw Malinowski. Stěžejní částí práce je výzkum zabývající se sebeobrazem skautů jako jedním z důležitých prvků každé subkultury. Zjištěná data jsou srovnávána s myšlenkami zakladatele skautingu Roberta Baden-Powella. Konkrétně se pracuje s tématy, jako jsou normy skautů, typické předměty a činnosti, přednosti či nedostatky skautů. Ve druhé části výzkumu je zvláštní pozornost věnována skautským vůdcům, kteří jsou klíčovými postavami v procesu předávání skautských hodnot. Na základě výzkumu a předchozí teoretické analýzy je v závěru polemizováno nad tím, skauting označit jako subkulturu a v jaké míře.

Klíčová slova: skauting, subkultura, subkultura mládeže

Summary

The bachelor thesis deals with the analysis of the phenomenon of scouting. The aim of this thesis is answer the question, whether scouting can be regarded as a subculture and so contribute to understanding of scouting itself. In first chapter terms culture, subculture and youth subculture are defined. Following part presents the organization Scout – association of boy scouts and girl scouts of the Czech Republic. It uses the structure of institution proposed by Bronislaw Malinowski. The main section of the thesis is research exploring the self-image of scouts. Results are compared with ideas of scouting founder Robert Baden-Powell. Second part of the research deals with scout leader as important person in process of transfer scout ideas. At the end the thesis considers all facts and answers the main question.

Keywords: scouting, subculture, youth subculture

Obsah

1. Úvod.....	8
2. Základní pojmy	10
2.1 Kultura.....	10
2.2 Subkultura	12
2.3 Subkultura mládeže	16
3. Skauting	19
3.1 Počátek skautingu.....	20
3.1.1 Historie českého skautingu.....	22
3.2 Popis instituce - český Junák.....	23
3.2.1 Charta	23
3.2.2 Personál	25
3.2.3 Pravidla a normy.....	27
3.2.4 Hmotné zařízení.....	29
3.2.5 Aktivita	30
3.2.6 Funkce	33
3.3 V čem je skauting podobný subkultuře	33
4. Empirická část.....	36
4.1 Výzkumná strategie.....	36
4.1.1 Formulace výzkumného problému a hypotéz.....	36
4.1.2 Výzkumné metody a nástroje	36
4.1.3 Popis vzorku a způsob pořízení.....	37
4.1.4 Popis techniky analýzy dat	38
4.2 Výsledky a interpretace.....	39
4.2.1 Kdo je to skaut.....	39
4.2.2 Podle čeho skauta poznáme.....	41
4.2.3 Co dělá skauta skautem	41

4.2.4	Jací jsou skauti.....	46
4.2.5	Skautská pravidla a normy	48
4.2.6	Typické předměty skautů	53
4.2.7	Typické činnosti skautů.....	55
4.2.8	Co skauti umí a neumí.....	56
4.2.9	Porovnání věkových skupin	59
4.3	Skautský vůdce.....	65
4.3.1	Charakteristika postupu	65
4.3.2	Výsledky.....	66
4.4	Diskuze.....	69
4.5	Závěry výzkumu.....	70
5.	Závěr	73
	Bibliografie	75
	Seznam tabulek obrázků a grafů	79
	Přílohy.....	81
	Příloha 1	81
	Příloha 2	84
	Příloha 3	87

1. Úvod

Hlavním předmětem této práce je fenomén skautingu, který oslovuje mnoho mladých lidí a dětí téměř ve všech zemích světa. Jelikož se nacházíme v českém kulturním kontextu, budeme i se tímto fenoménem zabývat pouze na této úrovni s výjimkou popsání jeho vzniku. Charakterizovat skauting na úrovni světového fenoménu by byl velmi náročný úkol, vzhledem k jeho různému vývoji i vnímání v jednotlivých zemích světa. Ani v rámci České republiky nepostihneme všechny skautské organizace, kterých je více, ale zaměříme se na tu největší a nejvýznamnější, kterou je Junák – svaz skautů a skautek ČR. Během staleté historie bylo napsáno mnoho literatury věnované skautům. Většina z ní je ale psána především opět pro skauty. Jde zejména o různé příručky, návody, příběhy apod.¹ Literatury, která by byla určená odborné či široké veřejnosti není mnoho. Z tohoto faktu vyplývá hlavní cíl mé práce: Pojmout skauting jako téma zajímavé nejen pro skauty samotné, ale i pro širší okruh zájemců a popsat komplexně všechny jeho podstatné prvky. Základní otázkou se tak stává „Co je to skauting?“, případně „Kdo je to skaut?“.

Na takovou otázku by bylo možné odpovědět mnoha způsoby, pro udržení jasné linie práce se zaměříme jen na jeden. Skauting zde definujeme jako subkulturu, což není zcela obvyklé, soudě podle prostudované literatury. Proto jsem stanovila pracovní otázku, zda skauting může být považován za subkulturu. Odpověď na ni však není primárním cílem. Srovnání rysů skautingu s charakteristikou subkultury nám pomůže důsledněji odpovědět na otázku základní, tedy co je skauting.

První část bude věnovaná podrobnější charakteristice pojmů subkultura a subkultura mládeže, kde se nevyhneme ani tomu zabývat se definicí kultury, jelikož jde o pojmy úzce související.

Ve druhé části bude popsán skauting v podobě jeho zástupce, českého Junáka, včetně stručného zmínění jeho historie. K popisu aktuální podoby Junáka využijeme popis jednotlivých prvků instituce podle Bronislawa Malinowského.

Část empirická se věnuje provedenému výzkumnému šetření, jehož hlavním cílem bylo zmapovat, jak skauti vidí sami sebe, jaký je jejich sebeobraz a jak se podobá či liší vzhledem k původním idejím. Představa o tom, jak skauti vidí sami sebe, výrazně přispěje

¹ Například *Skauting* (1995), *Skautská družina* (Novák & Zapletal, 1997), *Rovering* (Břicháček, 2000), *Skautské hry v klubovně* (Foglar & Zapletal, 1992) a další.

k odpovědi na základní otázku. Zvláštní pozornost bude věnována skautským vůdcům jako důležitým nositelům skautských myšlenek.

Z představené struktury je zřejmé, že pro analýzu skautingu jsem čerpala ze dvou hlavních zdrojů. Prvním je odborná literatura věnující se subkulturám a skautingu i interní skautské materiály. Druhým je vlastní empirické šetření. Důležitým zdrojem byla také vlastní zkušenost. Ve skautingu se pohybuji již přes deset let a kolem sebe vidím mnoho lidí, pro které skauting představuje neoddělitelnou součást života. To mne mimo jiné přivedlo k tématu této práce. Přestože je i můj život skautingem velmi ovlivněn, budu se snažit o do určité míry objektivní pohled na představený fenomén.

2. Základní pojmy

2.1 Kultura

Pojem subkultura je odvozen od pojmu kultura, proto je na místě si nejprve specifikovat, co přesně kulturou rozumíme. V užívání vědců i laiků má pojem kultura dlouhou historii a těžko hledáme pojmy, které by měly tolik významů jako kultura (Spradley & McCurdy, 1975). Etymologicky je pojem odvozen z latinského „colere“, neboli „pěstovat“ a původně označoval obdělávání půdy. Poprvé jej v souvislosti s životem člověka použil Cicero, který označil filosofii jako kulturu ducha. Krok učinil Samuel Pufendorf, který osamostatnil pojem jako samostatnou lexikální jednotku. V době osvícenství byla kultura pojímána zejména v souvislosti s kultivací člověka, tedy rozvoj a zdokonalování lidských schopností. Dále se kultura ocitá v ostrém protikladu k přírodě a tvoří tak hranici mezi přírodou a člověkem. Posun ve vývoji pojmu představuje dílo *Myšlenky k filosofii dějin lidstva* (1784-1791) Johanna G. Herdera, který kulturu označuje za prostředek adaptace člověka na okolní prostředí a tím za univerzální lidský fenomén (Malina, 2009; Soukup, 2011).

Chápání pojmu kultura se dále velmi proměňovalo. Proto je považován za jeden z nejkomplikovanějších pojmů, který v sobě zahrnuje mnoho filosofických problémů (Eagleton, 2001) či přímo za pojem kontroverzní. „Žádná z definic kultury prítom není chybná ve smyslu nesprávného popisu objektu“, konstatuje Chris Barker (2006, str. 96). Je třeba ovšem vždy uvažovat, v jakém kontextu s kterou definicí budeme pracovat (Barker, 2006).

Podle Václava Soukupa (2011) dnes rozlišujeme čtyři přístupy k vymezení pojmu kultury. V návaznosti na antickou a osvícenskou tradici se vyvíjí axiologické pojetí kultury, které ji považuje za třídu pozitivních hodnot, které kultivují člověka a lidskou společnost.

Na poli zejména antropologickém se vyvinulo pojetí, které ztrácí původní hodnotící význam. Zahrnuje v sobě všechny produkty lidské činnosti, kterými se člověk adaptuje na prostředí, tedy všechny nadbiologické jevy typické pro rod homo (Malina, 2009). Za tvůrce moderní antropologické definice kultury je považován Edward B. Tylor, který ve svém díle *Primitivní kultura* říká: „Kultura neboli civilizace ve svém širokém etnografickém významu je komplexní celek, který zahrnuje znalosti, víru, umění, morálku,

zákony, zvyky a všechny další schopnosti a obyčeje osvojené člověkem jako členem společnosti.“ (Tylor, 1871, str. 1)

Kultura podle antropologů vystupuje konkrétně v podobě materiálních produktů cílevědomé lidské práce (artefakty), naučených vzorců a norem chování (sociokulturní regulativy), myšlenkových systémů (ideje) a institucí organizujících lidské chování. Toto vymezení umožňuje zkoumání jednotlivých sociokulturních systémů, tedy vnitřně integrovaných celků, které se od sebe navzájem liší právě svými artefakty, sociokulturními regulativy a idejemi. Tyto sociokulturní systémy se objevují v podobě kultur, subkultur či kontrakultur (Soukup, 2011). Přestože uvažujeme systémy jako celistvé celky, jde vždy pouze o specifické poskládání kulturních prvků jiných kultur. Jednotlivé prvky ovšem nevystupují samostatně, ale vzájemně se v rámci jednoho systému ovlivňují a doplňují (Murphy, 1998).

Vedle antropologického je další přístup redukcionistický, který se vyvinul později. Ten se snaží naopak zúžit velmi obsáhlý pojem kultury tak, aby byl více uchopitelný. Představitel interpretativní a symbolické teorie kultury Clifford Geertz ve svém díle *Interpretace kultur* (2000) představuje nové pojetí kultury, které by podle něj mělo nahradit Tylorův všezahrnující „komplexní celek“. Sám říká, že „*člověk je zvíře zavěšené do pavučiny významů, kterou si samo upředlo*“. Kultura pak představuje tuto pavučinu a její analýza má být svou podstatou interpretativní a pátrat po významech (Geertz, 2000, str. 15). Nově Soukup (2011) mluví o čtvrtém přístupu, kterým je dekonstrukční pojetí kultury. To reprezentuje snahu o oslabení pojmu kultura, který s nástupem postmodernismu ztrácí svůj význam, jelikož nedokážeme dnes oddělit jednu kulturu od druhé.

Robert F. Murphy (1998) uvádí, že důležitým předpokladem pro existenci kultury je lidský mozek a jeho schopnost třídit a zobecňovat věci. Jednotlivé prvky kultury si předáváme prostřednictvím řeči, která je závislá na abstraktním myšlení a schopnosti symbolizace. Symboly nám pomáhají třídit svět a spatřovat v něm význam. „*Kultura je celistvý systém významů, hodnot a společenských norem, kterými se řídí členové dané společnosti a které prostřednictvím socializace předávají dalším generacím.*“ (1998, str. 32). Symboly jako zásadní prvky kultury spatřuje i Leslie A. White (1959). Ten kulturu přímo definuje jako extrasomatickou třídu věcí a jevů, která je závislá na lidské schopnosti symbolizace. Člověk se podle něj od dalších živočichů odlišuje více schopnostmi, ale symbolizaci považuje za nejdůležitější, tedy pro člověka nejvíce určující.

Pro existenci kultury je dále důležitá objektivizace jednotlivých kulturních prvků a komplexů a jejich následné osvojení jednotlivci a sociálními skupinami. Osvojování probíhá prostřednictvím důležitých procesů socializace a enkulturace. Velkou roli hraje předávání kultury od starší generace k mladší (Malina, 2009).

Pro studium kultury odlišujeme tři různé úrovně zkoumání (Soukup, 2011):

1. Generická kultura jako univerzální lidský prvek, který odlišuje lidské činnosti od biologických procesů.
2. Studium na úrovni jednotlivých sociokulturních systémů, tedy kultur, subkultur a kontraktur. Každý systém představuje jedinečnou konfiguraci artefaktů, sociokulturních regulativů a idejí, které jsou identifikovatelné v čase a prostoru.
3. Úroveň vztahu kultury a jedince, který zde vystupuje zároveň jako produkt i tvůrce kultury.

2.2 Subkultura

Úroveň zkoumání kultur jako sociokulturních systémů využijeme v následující analýze. Kulturu zde nepojmáme jako generickou, tedy základní atribut lidstva, ale jako označení pro konkrétní skupinu lidí, která se svou kulturou odlišuje od jiných. Jestliže kulturu definujeme jako systém artefaktů, sociokulturních regulativů a idejí, pak se jiné kultury, subkultury a kontrakture více či méně liší právě v těchto třech kategoriích (Soukup, 2011). Předpona „sub“ v pojmu subkultura naznačuje, že jde o součást většího celku, tedy majoritní kultury. Zároveň je subkultura samostatně integrovaným celkem.

První definici subkultury poskytl Milton M. Gordon v roce 1947: „*pododdělení národní kultury, složené z kombinace sociálně situačních složek, jako je třídní status, etnický původ, městské nebo venkovské osídlení a náboženská příslušnost, které tvoří svou kombinací fungující jednotu, jež integračně upevňuje na ní se podílející jedince.*“ (dle Buryánka, 2005, str. 143). Vymezení subkultury pomocí konkrétních složek, které ji tvoří, může být ovšem zavádějící, neboť tyto složky nejsou podstatou konceptu subkultury, tak jak jsme jej popsali výše.

Proto bude výhodnější definování obecnější. „*Subkultura zahrnuje soubor specifických norem hodnot, vzorů chování a životní styl charakterizující určitou skupinu v rámci širšího společenství, případně tzv. dominantní či hlavní kultury*“ (Linhart, 1996, str. 1348). Z obou

definice vyplývá, že subkultura představuje integrovaný celek, který vystupuje v kontextu širšího sociokulturního systému. Subkultura je stále součástí majoritní kultury a podílí se v různé míře i na jejím fungování. Za podstatný prvek subkultury často považujeme členy sdílený životní styl. Podle Jany Duffkové (2007) životním stylem rozumíme systém činností, vztahů a praktik, které jsou charakteristické pro jednotlivce, skupinu či společnost, tedy jsou jimi opakované a do jisté míry předvídatelné.

Především skrze styl pohlíží na subkultury kulturní kritik a teoretik subkultur Dick Hebdige. Ve své monografii *Subkultura a styl* (2012) se snaží interpretovat styl jako způsob komunikace příslušníků jednotlivých subkultur. Vychází z teorie, že jednotlivé skupiny v rámci jedné společnosti nemají nikdy stejný přístup k ovlivňování veřejného dění a podobě dominantní kultury. Na symbolické rovině prostřednictvím svého stylu jednotlivé subkultury pak dávají najevo svůj nesouhlas či vlastní názor a vyjadřují tím rozpory ve společnosti. Tato sdělení je tedy podle Hebdige vždy nutno nahlížet pouze v konkrétním společenském kontextu, ve kterém subkultury existují. Interpretuje tedy subkulturu jako „formu odporu, v níž se zažívané rozpory a námitky vůči vládnoucí ideologii nepřímo prezentují ve stylu“ (Hebdige, 2012, str. 197).

V souvislosti s odporem či nesouhlasem k majoritní kultuře většina autorů hovoří o kontrakultuře. Ta je považována za druh subkultury, která se právě přímou opozicí vůči dominantní kultuře odlišuje od jiných subkultur, které jsou pouze jiné nikoliv opoziční (Soukup, 2011). Dodáme, že i pohledy na tento problém se různí. Konkrétně Hebdige (2012) pracuje s pojmem kontrakultura také, ale rozdíl spatřuje v otevřenosti politických a ideologických formách, kterými kontrakultura dominantní kultuře odporuje, ve vytváření „alternativních“ institucí a v rozostření rozdílů mezi prací, domovem, rodinou, školou a volným časem, které podle něj subkultura zachovává.

Pro porozumění problematiky si položíme také otázku, jak subkultury vznikají a jaký je jejich význam či funkce. Josef Smolík stručně konstatuje, že „Subkultury sdružují jedince, kteří mají společné specifické problémy a výsledkem je vlastní pohled na sociální realitu. Řešením kolektivních problémů je tak základem pro vznik subkultur.“ (Smolík, 2010, str. 32). Vychází ze starší definice Ryszarda Dyoniziaka, který problém rozebírá takto: „*Jestliže více jednotlivců má podobné problémy a jestliže na základě společných zájmů a snah vzniknou dost trvalé vazby mezi vrstevníky, kteří tvoří pouze jim odpovídající a pouze je zavazující normy, hodnoty a vzory, pak jistý souhrn těchto norem, hodnot a vzorů tvoří*

subkulturu vymezeného souboru.“ (Dyoniziak, 1968, str. 6) Důležitým bodem je tedy řešení společných problémů. Ty mohou vycházet z různých faktorů, popřípadě z jejich kombinací. Těmi jsou například věk, povolání, náboženství, původ, národnost, etnikum, rasa, sociální pozice, sociální status, zájmy (Smolík, 2010). Subkultury mohou vznikat v různých společnostech. Čím komplexnější je kultura a čím je diferencovanější populace, tím snáze jednotlivé subkultury vznikají (Linhart, 1996).

Sounáležitost s konkrétní subkulturou pomáhá jejím členům lépe se orientovat ve světě díky tomu, že jim poskytuje srozumitelné „mapy významů“ (Barker, 2006). I zde v oblasti kulturních studií nacházíme jako jeden ze styčných bodů společné řešení problémů v rámci jedné subkultury. Chris Barker zároveň ale poukazuje na kritiku teorií subkultur, která stojí na binárních opozicích hlavní proud – subkultura, rezistence – podrobení se, dominantní – podřízený a tím jsou do jisté míry zavádějící či zjednodušující. Subkultury se nestaví v opozici k dominantní kultuře, ale tvoří se ve spolupráci s ní. Jednotlivé odlišnosti tak nemají být nazírány jako projev rezistence, ale pouze odlišnosti. Zde tedy vidíme zcela jiný pohled, než nabízel například Hebdige.

Motivací pro příslušnost k subkulturě může být fakt, že v jejím prostředí lze dosáhnout kýženého statusu a nalézt adekvátní roli v určité sociální skupině prostřednictvím internalizování alternativních hodnotových vzorců a disponování jiným typem schopností, než které jsou ceněny většinovou společností (Smolík, 2010).

Podívejme se podrobněji také na vztah subkultury a majoritní kultury. Stuart Hall uvádí, že v jednom momentě společnost nikdy není tvořena pouze jedním kulturním systémem, ale je jich ve hře více. Jedna kultura je vždy dominantní a ta se snaží v sobě obsáhnout i ostatní systémy. Pohled na svět prezentovaný dominantní kulturou je považován za ten univerzální a nejpřirozenější. Podřízené systémy pak touží ji změnit, vyjednávat s ní, odolávat jejímu tlaku nebo dokonce svrhnout její nadvládu (2006, str. 6). Širší kulturu Hall nazývá „rodičovskou“, čímž vyjadřuje fakt, že každá subkultura je z ní odvozená a vždy s ní bude sdílet určité své prvky.

Jedním z problémů, se kterými se subkultury mohou setkávat ve vztahu k dominantní kultuře, je vzájemné nepochopení mezi příslušníky majoritní kultury a členy subkultury. Důvodem může být neznalost kulturních kódů, kterými jednotlivé skupiny lidí disponují. Jestliže nevíme, jakým způsobem bude druhý člověk reagovat, je jednodušší žádnou interakci nezačínat. To je také jeden z důvodů, proč se mnoho lidí ocitá na okraji

společnosti, například problém bezdomovců, hendikepovaných (Soukup, 2011). Vnímat hendikepované jako svébytnou subkulturu můžeme například na základě díla Roberta F. Murphyho *Umlčené tělo* (2001), kde popisuje skrze osobní zkušenost život lidí s fyzickým postižením. Porozumět kultuře bezdomovců se snaží Megan Ravenhill v díle *The culture of homelessness* (2008) Problém s nedorozuměním může být způsoben i tím, že si subkultury mohou vytvářet svébytný jazyk. Podle Bernsteina a jeho známých výzkumů hraje osvojený jazykový kód důležitou roli při vzniku a zejména při reprodukci subkultury (Linhart, 1996).

Při popisování života subkultur v rámci širší společnosti se dostáváme i k tomu, že subkultury nejen vznikají, ale i zanikají. Proces je samozřejmě u každé subkultury jiný. Některé subkultury se ale objeví pouze v konkrétním čase, zviditelní se, jsou identifikovány a zařazeny (sami sebou či okolím) a po nějaké době jsou rozptýleny či výrazně rozšířeny, čímž ztrácí svou jedinečnost (Hall & Jefferson, 2006). V tomto procesu hrají významnou roli média. Zde se jedná především o subkultury spojené s různými hudebními styly a podobně. Když se objeví nová subkultura, média si všimnou odlišného vzhledu, případně k němu přisoudí deviantní chování. Postupně se ale pozornost otupí, společnost si zvykne a přisoudí jednotlivým znakům nové významy, které jsou v souladu s masovou společností, čímž obnoví společenský pořádek. Znaky subkultury se tak mohou proměnit například v masově vyráběné zboží (Hebdige, 2012).

Pokud se bavíme o subkultuře jako o skupině, měli bychom se také krátce zamyslet nad tímto pojmem. Situace není tak jednoduchá, jak se na první pohled zdá. V díle George C. Homansa (1951) je sociální skupina vymezená na základě interakcí mezi jejími členy. Na základě interakcí mezi členy definuje skupinu také Marvin E. Shaw (1976): „*Skupina je definována jako dvě nebo více osob, které vzájemně interagují takovým způsobem, že každá osoba ovlivňuje a je ovlivňována další osobou.*“ V případě subkultury můžeme těžko úspěšně použít tuto definici. Interakce mezi jejími členy sice často probíhá, ale nelze tvrdit, že každý člen může ovlivňovat všechny ostatní. Proto musíme upustit od interakce jako základní vlastnosti skupiny. Subkulturu můžeme charakterizovat pouze jako velkou sociální skupinu, ve které počet členů převyšuje hranici, kdy je možná interakce, ale zároveň její členy něco odlišuje od ostatních. Kritéria mohou být ekonomická, politická, kulturní či sociodemografická (například generace). Souhrn jedinců se stejným rysem ale ještě netvoří skupinu. Důležité je vědomí sebe sama a uznání existence ostatními. To liší skupinu od pouhé kategorie lidí se stejným znakem. Skupina si je vědoma své existence,

svých zájmů, v jejichž prospěch jedná. (Montoussé & Renouard, 2005, str. 187). Můžeme shrnout do konstatování, že subkultura není sociální skupinou v klasickém pojetí, ale její podstatným rysem místo vzájemné interakce je vědomí sebe sama a existence shodných zájmů.

Subkulturu můžeme srovnávat i s jinými pojmy a vymezovat ji tak tím, co subkultura není. Podle Sarah Thornton ji porovnává s pojmem komunita. Konstatuje, že v případě komunity se většinou uvažuje o skupině, která je vázaná na sousedství, rodinu, lokalitu a vazby v ní jsou trvalejšího charakteru (Gelder & Thornton, 1997). Smolík staví dále subkulturu do opozice s pojmem hnutí. To podle něj představuje především větší názorovou a ideologickou jednotu a směřování za konkrétním cílem. Zatímco jako hlavní náplň času u subkultury uvádí trávení volného času, u hnutí jsou to aktivity ve prospěch dosažení cíle. Subkultury podle Smolíka také nejsou organizovány žádnými oficiálními institucemi, jako jsou občanská sdružení a podobné (Smolík, 2010). Na druhou stranu se podle dalších charakteristik subkultury nemusí tyto pojmy vylučovat.

2.3 Subkultura mládeže

Subkultury mládeže tvoří zvláštní část studia subkultur. Charakteristika tohoto konceptu ale není jednoduchá. V sociálních vědách se subkultury mládeže jako téma objevují přibližně od 50. let 20. století (Smolík, 2010). Obecně subkultury mohou být vymezeny široce (jako určitou široce definovanou vrstvu ve společnosti) nebo úzce (vytváří svou koherentní strukturu a identitu). Úžeji definované subkultury mají jasné obrysy a jejich členové se shromažďují kolem specifických aktivit a zájmů. Pokud jedno z kritérií je také mladý věk či určitá generace, můžeme mluvit o subkulturách mládeže (Hall & Jefferson, 2006). Samozřejmě lze o subkultuře mládeže uvažovat pouze v kontextu srovnání s životním stylem a hodnotami dospělé populace v rámci stejné společnosti.

Složitost vymezení subkultur mládeže vychází také z toho, že v našem kulturním kontextu nemá mládí jasně definované hranice, proto můžeme prvky mládežnických subkultur nacházet i u starších lidí (Jandourek, 2003). Většinou se o mládí člověka mluví o etapě přibližně mezi 15 a 20-22 lety, vymezení však nelze striktně určit pouze věkem (Břicháček, 1995; Říčan, 1989). Důležitý znak dospívání je, že během něj jedinec přestává být dítětem závislým na rodičích a stává se samostatným dospělým členem společnosti. Právě zařazení do určité subkultury může jedinci pomoci lépe zvládat tento přechod (Jandourek, 2003). I podle dalších autorů jsou vrstevnické skupiny zásadním faktorem

v procesu hledání své osobní identity v procesu dospívání, kde jsou pro mladé nejvýznamnější referenční skupinou (Matoušek & Kroftová, 2003). Referenční skupinou rozumíme podle Roberta K. Mertona (1957) takovou skupinu, kterou jedinec považuje za vztažný rámec pro sebehodnocení. Do takové skupiny člen může, ale i nemusí patřit. Důležité však je, že významně formuje chování jedince.

V procesu hledání vlastní identity můžeme spatřovat právě řešení společného problému, které, jak bylo zmíněno výše, je často podnětem pro vznik subkultur. Otázkou ale je, zda mluvit o subkultuře mládeže nebo o subkulturách mládeže. Můžeme se setkat s oběma užitími. „Subkultura mládeže je typ subkultury vázaný na specifické způsoby chování mládeže, na její sklon k určitým hodnotovým preferencím, akceptování či zavrhování určitých norem, životní styl odrážející podmínky života“ (Linhart, 1996). Zde bychom mohli usuzovat, že subkulturou mládeže rozumíme právě ty formy chování, hodnoty a normy, které jsou charakteristické mladým lidem určité doby. Každá doba by pak mohla mít svou subkulturu mládeže. Podobně o problému uvažoval Dyoniziak, který prováděl výzkumy mezi polskou mládeží. Srovnává hodnoty středoškolské a studentské mládeže s dospělou populací a hledá ty hodnoty, normy a vzory, které jsou charakteristické pro mládež, tedy mohou definovat jejich subkulturu (Dyoniziak, 1968). Zároveň hned v úvodu poukazuje na jistý fakt, že v každé době si dospělá populace stěžuje na problémy mladých a nejedná se tedy o speciální situaci moderní doby. Vzhledem k tomu, že způsob řešení problému dospívání se u mladých lidí mnohdy velmi zásadně liší a těžko můžeme charakterizovat jednotný životní styl, který je jednou z charakteristik subkultur, můžeme těžko hovořit o jedné subkultuře mládeže. Samozřejmě zůstává platné, že jednotlivé mládežnické subkultury a mládež obecně mohou vykazovat společné charakteristiky, ale na tom bychom spíše pohlíželi jako na generační rozdíly (Linhart, 1996). Za subkulturu mládeže pak budeme považovat takovou skupinu jedinců, která se odlišuje hodnotami, normami, životním stylem a její charakteristikou je také mladý věk členů.

Mluvit můžeme v množném čísle o subkulturách mládeže. Studovány jsou mnoha autory například punkeři (Cogan, 2008), skinheads (Farin & Seidel-Pielen, 1995), emo (Vaníčková, 2010), hippies (Hanák, 1992). Souhrnně se mládežnickým subkulturám věnuje například výše zmíněný Hebdige (2012). V českém prostoru téma komplexněji zpracovává Josef Smolík v monografii *Subkultury mládeže* (2010). Ten se zaměřuje především na popis charakteristických znaků jednotlivých subkultur. Jako důležitý aspekt vyzdvihuje jejich styl, který se skládá z image (vzhledu), vystupování (výraz tváře, styl

chůze, postoj těla) a argotu (slovní zásoba a způsob jak je pronášena) (Smolík, 2010). Toto konstatování značně zjednodušuje pohled a odvádí pozornost od základních prvků subkultury (normy a hodnoty) pouze k jejím viditelným projevům. Sám Smolík dodává, že styl je často projevem snahy vymezení se proti většině – mainstreamu, že ne každá subkultura se musí snažit vymezit proti, ale může s dominantní kulturou spolupracovat.

Zejména ve vnímání běžné populace podpořeném mediálním obrazem jsou subkultury často spojovány s deviantním chováním. Sama předpona „sub“ poukazuje na něco podřadného, což je pro mnoho autorů důvod pojem nahradit například pojmem „dílčí kultura“ (Smolík, 2010). To, že subkultury jsou někdy úzce spojovány s deviantním chováním, dokládá i fakt, že vznikla i specifická škola, která deviantní chování vysvětluje jako důsledek sociálního učení uvnitř subkultur (Linhart, 1996). Podle výsledků kriminologie jsou přestupky mládeže páčány téměř vždy v neformálních vrstevnických skupinách. Právě neformální skupiny neboli party jsou častým uskupením, ve kterém se členové jednotlivých subkultur pohybují (Matoušek & Kroftová, 2003).

Nelze zpochybnit, že by se v prostředí subkultur vyskytovalo deviantní chování, ale není to zajisté pravidlem. Ne všichni autoři zabývající se mládeží vidí subkultury jako nebezpečné. *„Subkultury ožívají majoritní kulturu o nové neotřelé hodnoty a vzorce chování. Bývají také podhoubím nových kulturních a sociálních trendů, které se později mohou uplatnit. Subkultura její tolerance společností je v důsledku ukazatelem vyzrálosti demokracie a tolerance ve společnosti.“* (Buryánek, 2005, str. 145)

Z předchozího výkladu je zřejmé, že nejen kultura, ale i subkultura je pojem, na který můžeme pohlížet z různých úhlů. Proto je důležité zde určit, jak s ním budeme pracovat dále. Subkultura je velká skupina jedinců s vlastním systémem artefaktů, sociokulturních regulativů a idejí, který se do jisté míry odlišuje od sociokulturního systému majoritní společnosti. Přestože jde o integrovaný celek, subkultura se v určitém rozsahu podílí i na utváření širšího kulturního rámce, jehož je součástí, a nevstupuje s ním do přímého rozporu. Členové subkultury jsou si vědomi její existence a svých společných zájmů, sdílí určité prvky svého životního stylu. Subkultura svým členům nabízí určitý způsob, jak interpretovat okolní svět. Subkultura mládeže je definována tím, že jednou ze společných charakteristik členů je věk.

3. Skauting

V následující části představíme základní prvky skautingu. Využijeme k tomu Malinowského popis instituce. Podle něj je každá kultura složená z jednotlivých autonomních i koordinovaných institucí tedy stálých skupin lidí. Když tyto instituce zkoumá, zjišťuje, že všechny se skládají ze stejných prvků:

- Charta instituce jako souprava hodnot, za jejichž účelem se lidé seskupují.
- Personál jako skupina organizovaná na základě autority, dělby práce, rozdělení výsad a povinností.
- Pravidla nebo normy, které jsou členy skupiny udávány a přijímány.
- Hmotné zařízení, se kterým je instituce spjata.
- Aktivita, neboli ty činnosti, za jejichž účelem se skupina zorganizovala.
- Funkce jako výsledek organizovaných aktivit.

(Malinowski, 1968)

Toto rozdělení přidává ke kategoriím ideje (charta), sociokulturní regulativy (pravidla) a artefakty (hmotné zařízení) ještě lidské obsazení, aktivity a funkci celé skupiny. Proto v těchto kategoriích i ve stejném pořadí budeme následně popisovat skauting.

Skauting se po svém vzniku rozšířil do celého světa a je dnes celosvětovým fenoménem, který existuje ve všech zemích mimo Afghánistán, Andorry, Číny, Kuby, Severní Korey, Laosu a Barmy. Jednotlivé země ho ale často pojímají navzájem velmi odlišným způsobem. Ačkoliv by srovnání jednotlivých národních přístupů mohlo být velmi zajímavé, budeme se zabývat pouze skautingem v českém kontextu, který je v mnohém specifický. I v naší zemi existuje vedle sebe více skautských organizací², které se mohou lišit. Jelikož by nám popisování jednotlivých rozdílů a nuancí zabralo příliš pozornosti, vybereme jen nejvýznamnějšího zástupce, a sice český Junák³. Ten je s 46 689 členy registrovanými v roce 2012 (Říha, 2012) největší skautskou českou organizací. Junák jako

² SKAUT – český skauting ABS, YMCA-SKAUT, Klub Pathfinder, Svaz skautů a skautek České republiky, Asociace skautů a skautek Evropy (Skauti Evropy), Harcerstwo Polskie w Republice Czeskiej, Skautský oddíl Velená Fanderlika

³ junák je český ekvivalent slovu skaut, který se plně neujal, Junák je oficiální název skautské organizace

jediný z českých organizací je členem mezinárodních skautských organizací WOSM a WAGGGS⁴.

„Junák - svaz skautů a skautek ČR je dobrovolné, nezávislé a nepolitické občanské sdružení ve smyslu zákona č. 83/1990 Sb. sdružující své členy a členky bez rozdílu národnosti, náboženského vyznání, politického přesvědčení, rasy nebo jiných rozdílů.“, tak zní první článek Stanov Junáka (2001, str. 1). Než se dostaneme k popisu současné podoby skautingu, věnujme pozornost jeho historii.

3.1 Počátek skautingu

Počátky skautingu jsou neodmyslitelně spjaty se jménem anglického důstojníka Roberta Baden-Powella. Myšlenku, kterou dnes nazýváme skautskou, najdeme ale i u dalších osobností. Oto Janka (2009) v této souvislosti jmenuje Jean-Jacques Rousseaua a jeho myšlenky, že dětství má být hrou a je třeba dítě učit praktickou činností, Ralpha W. Emersona, který považuje za důležité vzdělávání nejen ve škole, ale i v běžném životě. Zakladatel českého skautingu Antonín B. Svojsík (1912) se odvolává na Françoise Rabelaise a požadavky výchovy v přírodě, pro přírodu a s přírodou či na všestrannou výchovu Jana A. Komenského. Svým stylem života byl skautem také Henry D. Thoreau, který trávil v lesích mnoho času, učil se umění indiánů a vodil s sebou i skupinu mladších kluků (Janka, 2009). Břicháček ho považuje za jeden z pramenů pedagogického optimismu, tedy víry v účinnost výchovy (1992).

Vedle Baden-Powella je neopominutelnou osobností počátků skautingu Američan Ernest Thompson Seton. Podle mnohých je spojení skautingu s přírodou především jeho zásluha (Svojsík, 1912). Seton psal povídky ze života zvěře, vyznal se ve stopování, dokázal napodobit zvuky zvěře. Zajímal se o tajemství života tamních indiánských kmenů, od kterých se taktéž učil. To mu bylo inspirací k založení oddílů mládeže nazvané Woodcraft Indians⁵ v roce 1902 (Janka, 2009; Svojsík, 1912).

Robert S. Baden-Powell je oficiálně považován za zakladatele celosvětového skautingu. Jeho osobě bylo věnováno mnoho pozornosti. Jmenujme například dílo Waltera Hansena *Vlk, jenž nikdy nespí. Dobrodružný život lorda Baden-Powella* (1994). Sám původně neměl v úmyslu vytvoření nové organizace ani změnit způsoby vzdělávání. Podle něj byl skauting pobídkou ke hře v přírodě, která se vyvinula v praktickou výchovnou metodu. Myšlenka

⁴ World Organization of the Scout Movement, World Association of Girl Guides and Girl Scouts

⁵ V Evropě se dle Setonova vzoru vytvořila organizace dnes známá i v ČR jako Liga lesní moudrosti.

ovšem dobře odpovídala potřebám doby i národní situaci Anglie, kde věrnost Bohu a králi byla jednou ze základních hodnot. Mladým chlapcům skauting pomáhal objevovat jejich identitu. Skauting se rychle rozšířil po celém světě také díky Baden-Powellově pověsti válečného hrdiny, kterou získal díky obraně obléhaného jihoafrického města Mafeking v letech 1899 – 1900 během britsko-búrské války (Nagy, 1999; Břečka, 1999).

Právě v búrské válce poprvé Baden-Powell pojal poprvé myšlenku výchovy chlapců, protože v rámci obléhání města pomáhali mladí hoši jako vyzvědači⁶. Rozlišuje pak ale skauty válečné a mírové (Svojsík, 1912). Jako návod pro vojáky napsal *Příručku pro zvědy*, která měla velký úspěch nejen mezi vojáky, ale i mezi běžnou mládeží (Břečka, 1999). V roce 1906 nabízí Baden-Powell své nápady pro práci s mládeží vedoucím Boy Brigades, organizace pro anglickou mládež existující od roku 1882, která byla přímým předchůdcem anglických skautů. O rok později se 20 chlapců nejen z Boy Brigades účastní Baden-Powellova experimentálního chlapeckého tábora na Brownsea Island (Svojsík, 1912; Břečka, 1999; Nagy, 1999).

Svou ideu o výchově chlapců sepsal ihned poté v roce 1908 v šesti dílech knihy *Scouting for boys (Skauting pro chlapce)*. Obsahuje 26 besed u táborového ohně podle toho, jak se uskutečnily na prvním táboře (Břečka, 1999). Jeho dílo je vytvořeno jako návod pro budoucí skauty, kteří se mají cvičit podle knihy ve všech dovednostech a schopnostech, které popisuje. Správný skaut má být takový chlapec, kterého ostatní vidí jako důvěryhodného, spolehlivého při plnění povinností veselého a vlídného bez ohledu na náročnost situace. Cílem získání skautské zdatnosti je pomoc své zemi a jiným lidem, kteří ji potřebují. V úvodu knihy Baden-Powell popisuje, co znamená být skautem, čím se skauti zabývají a jak se mohou stát skauty. Je zde stanoven skautský slib a zákon v menších obměnách platný stále. Většina knihy je věnována praktickým dovednostem táboření, výprav do přírody, stopování, fyzické zdatnosti a připravenosti na krizové situace. Jsou zde i kapitoly věnované výchově k občanství, k práci na sobě a sebekázni. Jako morální vzor pro skauty Baden-Powell staví středověké rytíře a jejich smysl pro čest. Po jejich vzoru stanovuje sv. Jiří patrona všech skautů (Baden-Powell, 2007)⁷.

⁶ Původní význam slova „scout“ je průzkumník.

⁷ Čerpáno z prvního oficiálního českého překladu vzniklého na základě vydání z roku 1946, které je oproti původnímu z roku 1908 upraveno a doplněno.

3.1.1 Historie českého skautingu

Za rok založení českého skautingu je považován rok 1912. Zakladatelem se stal středoškolský profesor tělocviku Antonín Benjamín Svojsík. Vzorem mu byl skauting anglický, na který se byl sám podívat během roku 1911 a byl s ním velmi spokojen. Společně s bratrancem pak přeložil knihu *Scouting for boys* a po pečlivé práci sepsal základní příručku určenou pro české prostředí – *Základy junáctví: návod pro výchovu české mládeže na základě systému sira R. Baden-Powella „scouting“ a za laskavého přispění četných odborníků* (Břečka, 1999).

Skauting je zde viděn už od první věty jako prostředek ke kvalitní výchově mládeže, která je důležitá pro celou společnost: „*Motto: Zdravá, ušlechtilá a snaživá mládež je nejdůležitější problém českého národa.*“ (Svojsík, 1912, str. 7).

Během své stoleté historie se český skauting dočkal mnoha problémů. Byl celkem třikrát oficiálně rozpuštěn a zakázán totalitním režimem. Poprvé to bylo během druhé světové války (1940 – 1945). Po válce byl skauting obnoven a mnoho mladých lidí pracovalo na jeho obnově. Po krátké době ovšem přišel zákaz druhý v roce 1950, který trval až do roku 1968. Ani tentokrát netrvala obnovená činnost dlouho a skauting byl opět zakázán od roku 1970 až do sametové revoluce 1989 (Břečka, 1999). Od devadesátých let skauting funguje nepřetržitě. Během dob zákazů volili skauti různé strategie, které ale v konečném důsledku umožnily přežití skautingu až dodnes. Některé oddíly oficiálně přešly pod jiné organizace jako je TOM (Turistické oddíly mládeže) či pionýr. Další oddíly fungovaly tajně. Vždy se ale našel dostatek lidí, kteří při první příležitosti znovu zakládali zaniklé oddíly a oživovali tak skautské dění. Mnozí skauti ovšem na své přesvědčení doplatili lety ve vězení či pracovních táborech či smrtí, což je dodnes předmětem poměrně velkého zájmu (Šantora, 2012; Břečka, 1999).

Téma vlastní historie je pro dnešní skauty velmi poutavé, právě proto, že se jedná o historii plnou mnoha událostí. Soudní perzekuce skautských funkcionářů a nositelů skautských myšlenek v době politických procesů padesátých let minulého století zpracovává například Karel Lešanovský v knize *Se štítem a na štítě* (1999). Jak ukazuje i toto dílo, to, že skauting byl totalitním režimům tolik na obtíž a to, že bylo mnoho lidí ochotno za něj položit život je jedním z nepřímých důkazů toho, že se jedná o víc než jen zábavný kroužek pro děti. Důsledky v podobně chybějících generací, zvyk se skrývat, ale na druhou stranu i mnohem silnější prožívání toho, co to znamená být skautem (Břicháček, 1992).

3.2 Popis instituce - český Junák

3.2.1 Charta

Dnešní skauting reprezentovaný největší českou skautskou organizací Junák – svaz skautů a skautek ČR stojí na ústřední myšlence, která je popsána ve stanovách:

„Posláním Junáka je podporovat rozvoj osobnosti mladých lidí, jejich duchovních, mravních, intelektuálních, sociálních a tělesných schopností tak, aby byli po celý život připraveni plnit povinnosti k sobě samým, bližním, vlasti, přírodě a celému lidskému společenství v souladu s principy a metodami, stanovenými zakladatelem skautského hnutí, lordem R. Baden-Powellem a zakladatelem českého skautingu, prof. A. B. Svojsíkem.“ (Stanovy Junáka - svazu skautů a skautek ČR, 2001, str. 1)

Ve skautské výchově je velký důraz kladen především na všestrannost. *„Je to poselství všestranné výchovy – v kruhu vrstevníků a uprostřed přírody – které jsme přijali od zakladatelů a které mám povinnost rozvíjet a předat budoucím.“* (Břicháček, 1991).

Dále je skautská práce založena na třech základních principech:

- povinnost k Bohu, chápána jako povinnost hledat v životě vyšší hodnoty než materiální;
- povinnost vůči ostatním, chápána jako věrnost své vlasti, která je v souladu s úsilím o mír, o vzájemné pochopení a spolupráci mezi lidmi, národy a různými sociálními skupinami; je pojata jako závazek účastnit se na rozvoji společnosti, jako úcta a láska prokazovaná bližním a přírodě;
- povinnost vůči sobě, chápána jako odpovědnost za rozvoj sebe sama.

(Stanovy Junáka - svazu skautů a skautek ČR, 2001, str. 1)

Z toho můžeme vysledovat mnoho dílčích myšlenkových základů, ze kterých tyto principy vycházejí. Skauting věří, že existují vyšší hodnoty, které přesahují ty materiální a k nimž je potřeba se obracet. Přestože je zde přímo slovo Bůh, skauting není organizace náboženská. Dále skauti věří v něco jako dobro mezi lidmi, o které je dobré usilovat, stejně tak jako je hodnotný člověk sám o sobě a měl by se rozvíjet. Člověk má hodnotu už jen proto, že je člověk. K čemu konkrétně se snaží směřovat skauting v současné době, je vyjádřeno v dokumentu *Charta českého skautingu* (2005).

Víra v tyto principy a příslibení své snahy k nim směřovat je vyjádřena ve skautském slibu, který zní takto:

“Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe:

- sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době,*
- plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské,*
- duší i tělem být připraven pomáhat vlasti i bližním.”*

Skaut může ukončit slib dodatkem: “K tomu mi pomáhá Bůh.”

(Stanovy Junáka - svazu skautů a skautek ČR, 2001, str. 2)

Proces skládání slibu se liší v jednotlivých oddílech podle tradic, o čemž se zmíníme později. Smysl skautského slibu a rozdíly v jeho vnímání byly tématem projektu Význam slibu pořádaného společností Libri prohibiti v roce 2011, o čemž referuje sborník *Význam slibu* (Štoger, 2011).

Skautské symboly

Základní skautské myšlenky jsou od počátku ztvárněny v několika symbolech. Hlavním z nich je heraldická lilie. Základní symbol celosvětového skautingu tvoří pouze jednoduchá lilie s páskou uprostřed (viz obrázek č. 1 v příloze). Skautské znaky jednotlivých zemí pak doplňují základní znak o charakteristický prvek své země. Symbolem mezinárodní organizace WOSM je lilie obkroužená lanem a uvázaným uzlem na fialovém podkladu (viz obrázek č. 2 v příloze) Lilie má několik významů. Prostřední list znázorňuje střelku směřující správnou cestou, jako odkaz na lilii používanou u kompasů u střelky. Tím je řečeno, že skauti řídící se skautskými principy jdou po správné cestě, zatímco dvě krajní cesty se vrací zpět. Tři listy představují také tři body skautského slibu jako důležitého skautského prvku. Tři listy lilie jsou vykládány i jako tři věkové kategorie, které dohromady tvoří skautské společenství. Česká skautská lilie byla doplněna o psohlavce od Mikoláše Alše podle motivu z Jiráskova románu Psohlavci (Čáka, 1990) (viz obrázek č. 3 v příloze).

Svůj vlastní symbol mají skautky. Je to trojlístek, z jehož stonku vedou plameny (viz obrázek č. 4 v příloze). V prostředním listu se nachází také střelka a v krajních dvě pěticípé hvězdy. Ty mají dohromady deset hrotů jako deset bodů skautského zákona. Tři listy opět připomínají tři body skautského zákona či věkové kategorie. Plameny značí, že je skautka zapálena pro konání dobra (Čáka, 1990).

Kromě těchto univerzálních znaků pracují skauti i s dalšími symboly, které jsou znakem například konkrétního oddílu. Pro oficiální propagaci se v poslední době používá tzv. logo Junáka, které je vizuálně zjednodušené a objevují se v něm obrysy obou základních symbolů, lilie a trojlístku (viz obrázek č. 5 v příloze).

V jistém smyslu mezi skautskými znaky musíme zmínit i státní vlajku ČR, protože ta se vyskytuje na stožárech většiny skautských táborů jako připomínka službě vlasti. Stejně tak se celostátní i dílčí skautské symboly objevují na dalších vlajkách. Se symboly se setkáme ve skautských klubovnách a v neposlední řadě na skautském kroji. Nejdůležitější postavení zde má kovový odznak české skautské lilie, který znázorňuje, že jeho nositel složil svůj skautský slib. Dívky si odznak podkládají modrým trojlístkem. Podle zvyklostí konkrétního oddílu se na rukávech kroje objevují i družinové či oddílové znaky.

3.2.2 Personál

Vedoucí skautských oddílů jsou zajímavou skupinou, protože právě jejich prostřednictvím se nejvíce šíří skautské myšlenky. Jsou to oni, jejichž hlavním úkolem je vést a vychovávat děti a mládež v duchu skautského slibu a zákona. To je obsaženo i v činovníckém⁸ slibu, jehož složení je jedním z nutných předpokladů vedení oddílu (Řád pro vzdělávání činovnic a činovníků Junáka, 2009). Jedná se tedy o jednu z cest, kterými probíhá enkulturace členů skautských oddílů. Otázky, které je možné si klást, jsou, proč se mladý člověk rozhodne věnovat velkou část svého volného času cizím dětem nebo jakým způsobem jsou vůdci vybíráni. Zde si představíme obecně, kdo je skautský vedoucí v empirické části se budeme věnovat tématu motivace i předávání vůdcovské role.

Nejprve se podíváme na to, co musí člověk splňovat, aby funkci dostal, a jaké jsou pak jeho povinnosti. Nejen vedení oddílu, ale ani cesta k němu nejsou snadné. Vůdce oddílu musí být člověk starší 18 let, trestně bezúhonný, který složil vůdcovskou zkoušku. Vůdcovská zkouška tvoří část komplexního systému vzdělávání uvnitř Junáka. Nejnižším stupněm je čekatelská zkouška, pro členy Junáka od 16 let. Po jejím složení uchazeč dostane dekret prokazující jeho vzdělání, který ho oficiálně opravňuje spolupůsobit při vedení oddílu. Se složenou čekatelskou zkouškou je možné se ucházet o zkoušku vůdcovskou. Dekret, akreditovaný MŠMT, opravňuje pak jeho nositele k vedení oddílu a pořádání letních táborů i mimo tábory Junáka. Pro celkovou představu doplníme, že dále je možné po složení vůdcovské zkoušky získat instruktorskou kvalifikaci. Ta opravňuje

⁸ Činovník je registrovaný člen Junáka starší 18 let, který vykonává nějakou funkci

k pořádání vůdcovských či čekatelských kurzů. Pro zájemce o doložení odbornosti v konkrétní oblasti existují ještě zkoušky OČK neboli Odborné činovnícké kvalifikace v jednotlivých oborech. Všechny podmínky i pravidla pro vzdělávání členů Junáka obsahuje *Řád pro vzdělávání činovnic a činovníků Junáka* (2009) .

Obsahem vůdcovské zkoušky je ověřování znalostí z mnoha oborů týkajících se oddílové činnosti. Aktuálně má podobu souboru asi 200 dílčích kompetencí, které musí uchazeč splňovat. Vůdcovské zkoušky je možné složit během jednoho víkendu, nicméně velká část budoucích vůdců volí formu delších vůdcovských kurzů. Ty mají pak formu několika víkendových setkání, případně zahrnují i letní část dlouhou kolem deseti dnů. Systém vzdělávání činovníků je jedním ze specifík českého skautingu. Skautské organizace v jiných zemích často nemají systém takto propracovaný. Na těchto kurzech je kromě faktických znalostí pozorován budoucí vůdce v různých situacích, jako jsou týmové úkoly, modelové situace, interakce s dětmi. Vzdělávání probíhá formou přednášek, diskuzí, zážitkových her. Často je součástí zkoušek tvorba projektu pro vlastní oddíl či psaní absolventské práce. Absolvování vůdcovského kurzu tedy vyžaduje po uchazeči nemalé množství času i energie.

Pokud je absolventovi vůdcovského kurzu skutečně svěřeno vedení oddílu, množství jeho investované energie často ještě velmi vzroste. Jak už jsme zmínili dříve, činnost jednotlivých oddílů i středisek se velmi liší podle místních podmínek či zvyků. Nelze tedy říci všeobecně, jaká je náplň činnosti každého vůdce. Můžeme ale vyjmenovat činnosti, které více či méně část do jeho povinností spadají. Primárně je jeho úkolem zajistit veškerou činnost svěřeného oddílu. To znamená organizaci pravidelných schůzek a výprav. Sám nebo ve spolupráci s pomocníky, vymyslí vůdce oddílový program, který by měl co nejlépe naplňovat poslání Junáka zmíněné výše. Jelikož málokdy je u oddílu zcela sám, musí vést skupinu svých spolupracovníků, často z řad roverů (členů ve věku od 15 let výše), motivovat a odměňovat je. Do jeho povinností patří samozřejmě i komunikace s rodiči členů oddílu, stejně jako spolupráce s domovským střediskem. Často je nutné podílet se v různé míře i na činnosti střediska, pomáhat se zařizováním klubovny či tábořiště. Někteří vůdci vedou celé letní tábory. V ideálním případě si vůdce i vychovává své nástupce, kteří převezmou vedení oddílu či v něm budou alespoň pomáhat. Neměli bychom opomenout i právní stránku věci. Za všechny akce oddílu je právně zodpovědný vůdce a to i v případě, že se akce přímo neúčastní. Celkem vzato je zodpovědnost stejně jako skutečné povinnosti velká.

3.2.3 Pravidla a normy

Nejdůležitějším pravidlem je zákon skautů, ustanovený Baden-Powellem. Jeho současné znění je podle aktuálních stanov toto (Stanovy Junáka - svazu skautů a skautek ČR, 2001):

- 1. Skaut je pravdomluvný
- 2. Skaut je věrný a oddaný
- 3. Skaut je prospěšný a pomáhá jiným
- 4. Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta
- 5. Skaut je zdvořilý
- 6. Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských
- 7. Skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců
- 8. Skaut je veselý a myslí
- 9. Skaut je hospodárny
- 10. Skaut je čistý v myšlení, slovech i skutcích

Tato formulace skautského zákona se liší od té, kterou uvedl Baden-Powell i od formulace Svojsíkovy, ale nejde o změny zásadní. Kromě toho existuje oficiální skautský příkaz, který zní: „*Vykonej každý den, alespoň jeden dobrý skutek.*“ I ten se objevuje již u Baden-Powella (2007, str. 25). Zde je konkrétní ukázka toho, že skaut je veden k tomu, aby byl pro své okolí opravdu přínosem. Pro srovnání ještě zmíníme příkaz světlušek, který zní: „*Bud' lepší dnes než včera.*“ Zde zase vidíme již od útlého věku směřování k tomu, aby se člověk stále snažil na sobě pracovat.

Ještě zmíníme hesla, která se liší u jednotlivých věkových kategorií, nicméně stále sledují jeden výchovný cíl, který se podle věku jedince objevuje v různých podobách. Světlušky mají heslo „*Pamatuj!*“, které říká, že světluška má pamatovat na to, aby byla poslušná. Heslo vlčat zní „*Naší snahou nejlepší bud' čin*“. Heslo skautů a skautek je „*Bud' připraven(a)!*“ (Baden-Powell, 2007, str. 26) zde se odkazujeme nejen na reálnou fyzickou připravenost v každém okamžiku pro pomoc jiným, ale i širěji pojaté být připraven na život. Skauting zde vyjadřuje, že se snaží být přípravou na život, takže i skaut se má učit vše potřebné, má být zvědavý, učenlivý, aby byl celý život připraven na to naplňovat svůj skautský slib. Konečně heslo roverů a rangers je „*Sloužím*“. U téměř dospělých lidí již jednoznačně říkáme, že naším posláním je služba ve prospěch jiným, ať už je realizovaná v jakékoliv formě. Někteří naplňují vedením oddílů, jiní třeba vstupem do politiky,

vykonáváním prospěšného povolání, vychováváním dětí a jiné. Vyjádřeno slovy z *Charty českého skautingu*: „lidé, kteří věří, že život je příležitost ke službě.“ (2005).

Tradice a rituály

Mezi zvyky, které sdílí skauti po celém světě, můžeme zařadit skautský pozdrav. Po celém světě se skauti zdraví zvednutou pravou rukou se třemi vztyčenými prsty (vlčata a světlušky používají pouze dva prsty), přičemž palec překryje ohnutý malíček (viz obrázek č. 6 v příloze). Tři vztyčené prsty znázorňují opět tři body skautského slibu. Spojení palce a malíčku symbolizuje ochranu slabšího silnějším. (Baden-Powell, 2007) Toto gesto se používá jako oficiální pozdrav například běžně při vztyčování státní vlajky či dalších slavnostních událostech⁹. Při osobním setkání si skauti podávají levou rukou se zaklesnutým malíčkem. Ruka zde tvoří podobný tvar jako při pozdravu pravou rukou. Pozdrav levou rukou ustanovil již Baden-Powell bez bližšího vysvětlení (Baden-Powell, 2007). Jedna z interpretací, které se nabízí, je, že levá ruka je blíže k srdci.

Stejně jako se liší konkrétní činnost jednotlivých oddílů, liší se i jejich tradice, zvyky i rituály. Můžeme vyjmenovat některé situace, které jsou typické, ale které každý oddíl či středisko realizuje po svém. Prvním z nich je nástup. Na delších akcích jako jsou tábory, kde stojí stožár je zvykem vytyčovat státní vlajku za zpěvu skautské hymny a zdravení skautským pozdravem. Nástupy často začínají a ukončují i jednotlivé schůzky a výlety. Při těchto příležitostech se většinou setkáme s oddílovými či družinovými pokřiky. Konkrétní forma nástupů se v jednotlivých oddílech přesto liší. Některé zachovávají více „vojenský“ styl, v některých oddílech se atmosféra nástupů uvolnila. Druhou významnou písní skautů je skautská večerka, která se zpívá na závěr dne.

Typickou událostí skautů jsou slavnostní ohně. Jde často o velmi vážně pojímané chvíle. Ke slavnostnímu ohni se vážně množství tradic a zvyků lišících se opět místo od místa. Mezi ně patří zákaz vstupovat do kruhu z kamenů, kterým je ohniště obkrouženo, zákaz házet do ohně jakékoliv věci kromě dřeva, zákaz otočit se k ohni zády či si cokoli opékat. Slavnostní ohně většinou probíhají na táborech, proto označení táboráky. Průběh je často spojen kromě typických her, zpěvu či vyprávění s dalšími slavnostními událostmi.

⁹ Například tímto pozdravem poctili skauti nedávno zesnulého prvního českého prezidenta Václava Havla při jeho pohřbu.

Těmi je často předávání různých „ocenění“. Základním je dostávání skautského šátku. Ten většinou dostává nováček a po nějaké době, kdy v různých zkouškách prokáže, že si zaslouží být členem oddílu. Nejslavnostnější událostí slavnostních ohňů bývá většinou skládání skautského slibu. I toto se ale liší. Některé oddíly například sliby neskládají veřejně před celým oddílem, ale pouze tajně v soukromí, například uprostřed noci. Při klasickém skládání slibu je přítomná státní vlajka, pro věřící Bible jako symboly toho, před kým, případně komu, skaut či skautka slibuje.

3.2.4 Hmotné zařízení

Co se týče hmotného zařízení, se kterým skauti nejčastěji pracují, je již od počátků skautingu spojeno s tábořením. Baden-Powell (2007) i Svojsík (1912) mu věnují podstatnou část svých prací. Můžeme se tak zařadit vše, co mohou skauti potřebovat na kratších výletech i na dlouhých táborech. Do obecného vybavení patří zejména stany či jiný materiál na stavbu přístřešků nebo táborových staveb, pro tábor je nezbytné kuchyňské vybavení a další nářadí, které skauti na táboře potřebují. Baden-Powell zvláštní pozornost věnuje zejména sekeře, kterou má vlastnit každý skaut. Pro výlety je nutné vybavení, jako je batoh, spací pytel, podložka, vhodné oblečení. Dále můžeme uvažovat o věcech nutných k orientaci, jako je mapa, kompas, dnes nahrazený GPS. Když odhlédneme od toho, že se oproti době před sto lety liší podoba či provedení jednotlivých součástí vybavení, princip zůstává i dnes téměř stejný a skauti používají pro své táboření velmi podobné věci. Stejně jako u mnoha dalších otázek se konkrétní podoba táborů či výletů liší v každém oddíle.

Podstatným prvkem dnešních skautů je také skautská klubovna. O té se v původních pracích výslovně nehovoří, přesto dnes je to místo, kde se odehrává velká část skautského programu. Skautská klubovna je cosi jako centrum života každého oddílu či střediska. Konají se v ní schůzky i jiné akce, je v ní uloženo všechno vybavení, výzdoba klubovny odráží charakter těch, kdo se v ní scházejí, prostřednictvím symbolů, nástěnek, vzpomínkových předmětů a dalších.

Do kategorie hmotného zařízení bychom mohli zařadit i jeden z typických skautských prvků, kterým je skautský kroj. Jedná se o košili pískové barvy, na které se na přesně daných místech nachází různá označení, ocenění, odznaky apod. Již jsme zmiňovali slibový odznak – skautskou lilii. Dále se můžeme z kroje dozvědět, odkud skaut či skautka pochází, z jakého je oddílu či střediska, jakých dosáhl úspěchů, jakou zastává funkci, někdy též, jak dlouho je již aktivním členem, jakou má kvalifikaci, případně jakých

významných akcí se účastnil. Součástí kroje i je i známý skautský trojúhelníkový šátek spojený u krku turbánkem. Tradičně mají skauti a skautky šátky hnědé, světlušky a vlčata žluté a činovníci pak šedomodré. V současné době je ale možné, aby si oddíly či střediska vytvořily šátek ve vlastních barvách. Dále existuje množství šátků z jednotlivých akcí, takže tradiční hnědý šátek nosí stále méně skautů. Přesná pravidla toho, jak kroj vypadá, jsou popsána v *Krojovém řádu Junáka* (2011). Vedle kroje existují oddílová či družinová trička, ty si ovšem každý oddíl určuje čistě podle sebe. Podle průzkumů prováděných uvnitř Junáka nosí skauti kroje při slavnostních chvílích, jako je skládání slibu nebo nástupy, případně při prezentaci na veřejnosti (Sondy do skautského světa 1/2012, 2012).

3.2.5 Aktivita

Pro popsání aktivit je potřeba vysvětlit, jak je organizace strukturovaná. Popíšeme postupně jednotky oddílu a střediska a stručně nastíníme další strukturu. Detailní popis struktury celé organizace najdeme v *Organizačním řádu Junáka* (2012).

Oddíl

Struktura skautské organizace je poměrně složitá. Začneme od nejznámější jednotky, která se nazývá oddíl. Jedná se o základní výchovnou jednotku, jejíž přesné složení se velmi různí. V roce 2012 měl průměrný oddíl 18 dětí ve věku 0 – 15 let (Říha, 2012). Reálně jsou oddíly ovšem velmi různé co se týče věku i pohlaví. Existují oddíly mladších dětí cca do 11 let (světlušek – děvčata či vlčat – chlapci), oddíly starších dětí cca od 11 do 15 let (skauti či skautky), oddíly koedukované či oddělené. Každý oddíl je veden kvalifikovaným dospělým vůdcem a jeho zástupcem. Dále může mít vůdce pro pomoc libovolný počet dalších pomocníků – tzv. oddílovou radu. Podle ideální představy se oddíl skládá z několika družin. Družina je skupina 6-8 dětí, které jsou vedeny jen o něco málo starším rádcem (Břicháček, 1992).

Očima laika je oddíl základní jednotka, v rámci níž se odehrává skautský program. Podle složení konkrétního oddílu se většinou každý týden konají buď oddílové, nebo družinové schůzky, tedy schází se celý oddíl, nebo jen každá družina zvlášť. Tyto dva typy schůzek jsou také často kombinovány a střídány. Vedle schůzek oddíly pořádají výlety, od jednodenních, přes víkendové, po společné trávení jarních či podzimních prázdnin. Zásadní událostí skautského roku bývá pro většinu oddílů letní tábor trvající dva až tři týdny.

Kromě dětských oddílů existují také skupiny mladých členů, tzv. roverské kmeny, které seskupují rovery (chlapce) a rangers (děvčata) ve věku od 15 let pro jejich vlastní program. Dále se mohou registrovat i kmeny dospělých (tzv. oldskautů), kteří chtějí dále pokračovat v činnosti pod záštitou Junáka.

Středisko

Několik oddílů spojených dohromady tvoří středisko, což je nejmenší jednotka, která má svou právní subjektivitu. Smysl středisek je zejména podpora oddílové činnosti a řešení technických otázek, pro které je právě právní subjektivita nutná¹⁰. Zejména na menších městech, kde jsou střediska menší ovšem i velká část programu probíhá na střediskové úrovni, zejména výpravy a tábory. Stejně jako oddíl i středisko má mimo jiných orgánů svého vůdce a jeho zástupce.

Další struktura

Organizační struktura pokračuje dále. Střediska se sdružují v okresy a okresy v kraje. Řízení Junáka podléhá poměrně promyšlené organizační struktuře. Nejvyšším orgánem je Valný sněm Junáka, který jako jediný má pravomoc organizaci zrušit. V období mezi schůzemi valného sněmu organizaci spravuje Náčelnictvo Junáka. Statutárním orgánem je starosta Junáka, který pracuje s týmem lidí – tzv. Výkonnou radou Junáka (Stanovy Junáka - svazu skautů a skautek ČR, 2001).

Skautský program

Jak již bylo zmíněno, skautský program se odehrává hlavně na úrovni oddílů či středisek na schůzkách, výpravách a táborech. Je pro děti připravován jejich rádci či vedoucími. Nejčastějším prostředkem je hra. Cílem programu není pouze děti na určitý čas zabavit ale poskytnout jim přínosný a rozvíjející program v souladu s posláním Junáka. K tomu účelu se vyvinula specifická skautská výchovná metoda, na jejíchž prvcích měli podíl již sami zakladatelé skautingu (Břicháček, 1992). Jedná se o systém vzájemně provázaných prvků. V přesném znění a počtu se jednotlivá pojetí liší. Takto skautskou výchovnou metodu charakterizují současné stanovy:

„Skautskou výchovnou metodu tvoří systém vzájemně provázaných prvků, jimiž jsou:

- skautský slib a zákon jako vyjádření životního stylu a hodnotového systému

¹⁰ Středisko je například pořadatelem letního tábora, nikoliv oddíl.

- učení se prostřednictvím praktických činností a her
- týmová práce v malých skupinách (obvykle družinách) rozvíjející spolupráci, vůdčí schopnosti a odpovědnost za druhé
- zájem a spoluúčast každého mladého člověka na jeho osobním rozvoji
- symbolický rámec nabízející pro určitou věkovou skupinu výchovnou motivaci a inspiraci
- pobyt a činnost v přírodě, její poznávání a ochrana
- podpora mladých lidí dospělými a vzájemná spolupráce
- služba společnosti
- postupné stimulující programy
- využívání skautské symboliky a výchovného prostředí“

(Stanovy Junáka - svazu skautů a skautek ČR, 2001)

Aby program co nejvíce vyhovoval potřebám jednotlivých dětí, úvahy o programu se odehrávají v rámci výchovných kategorií. Již Baden-Powell ve svých myšlenkách odděloval program pro jednotlivé věkové kategorie, jak svědčí výbor z jeho spisů *Vlče, skaut, rover* (Baden-Powell, 1993). V současné době se rozlišuje více věkových kategorií, pro které se v ideálním případě realizuje program, a to jsou tyto:

- kategorie předškoláků – věk 5–7 let (předškolní věk + 1. třída)
- kategorie vlčat a světlušek – věk 8–10 let (2. – 5. třída)
- kategorie skautů a skautek – věk 11–15 let (6. - 9. třída) – viz dále dělení na mladší a starší skauty
- kategorie mladších roverů – věk 16–19 let (věk střední školy)
- kategorie starších roverů – věk 20–24 let (věk vysoké školy)

Ideální představa programu pro věkové kategorie roverů je taková, že si program vytváří skupina (roverský kmen) sama pro sebe.

Každý vůdce je za program oddílu zodpovědný sám. V posledních letech probíhal celostátní projekt s názvem Nový program, který měl za cíle podpořit oddílové vůdce, pomoci s naplňováním konkrétních cílů a na úrovni celé organizace zvýšit kvalitu

programů. V rámci projektu bylo napsáno mnoho metodik¹¹, uspořádáno mnoho akcí pro děti či seminářů pro vůdce.

Kromě oddílového programu existuje v rámci Junáku mnoho dalších akcí a projektů na místní, celostátní i mezinárodní úrovni. Pro příklad můžeme jmenovat různá setkání (jamboree), závody víkendové či prázdninové kurzy, které mají vzdělávací, motivační či zážitkový charakter.

3.2.6 Funkce

Popsat funkci skautingu není zcela jednoduché. Jak jsme se dozvěděli dříve cílem skautingu je podporovat rozvoj osobnosti mladých lidí (viz kapitola 3.2.1 Charta). Pohybujeme se tedy na poli, kde je velmi těžké, ne-li nemožné měřit dosažené výsledky. Funkcí skautingu ve společnosti by mělo být, že jsou zde vychovávaní lidé dobře připravení na život a schopní tak společnosti pomáhat. Jednotlivé dobré skutky skautů prospěšné druhému jedinci či skupině bychom mohli v určitém smyslu chápat jako funkci skautingu. Na druhou stranu pravděpodobně nikdy nebudeme vědět, do jaké míry to je či není skutečně zásluha skautingu. Minimálně můžeme však zastávat názor, že skauting k tomuto rozvoji do jisté míry přispívá.

3.3 V čem je skauting podobný subkultuře

Zde se pokusíme shrnout, v jakých bodech můžeme snadno definovat skauting jako subkulturu a kde se oba fenomény spíše rozcházejí.

Nejprve se zeptáme, zda je skauting zařaditelný jako subkultura mládeže. Samotný tento pojem není jednoznačně vnímán, jak jsme mohli vidět výše. Podstatná je ale odlišnost mladé a dospělé generace. Zde myslím můžeme poměrně jistě říci, že skauting není specifikem pouze mladých lidí. Jeho hodnoty jsou přijímány jak mladou tak i dospělou generací, která skautingem prošla. Ve svých stanovách má Junák napsáno, že jde zejména o rozvoj osobnosti mladých lidí. Na ty je tedy zvláště zacílen pravděpodobně z důvodu ještě probíhajícího vývoje jedince, ale nijak to nevylučuje dospělé osoby. Naopak cílem je právě to, aby si jedinec osvojené hodnoty uchoval pro celý svůj život. Styčný bod s úvahami o subkultuře mládeže nacházíme ve vrstevnických skupinách. Jak jsme uvedli dříve, v době dospívání tyto skupiny hrají důležitou socializační roli a ovlivňují chování jedince (Jandourek, 2003; Matoušek & Kroftová, 2003). Tyto vrstevnické skupiny se

¹¹ Například *Svět okolo nás* (2008), *Kdo jsem* (2008)

mohou a často také vytváří v souvislosti se skautskými oddíly, což se pak může odrážet v chování jedinců. Je také těžko představitelné, že by člen skautské skupiny byl zároveň členem některých jiných subkultur, jelikož jejich životní styl se často velmi odlišuje. Pouze v tomto ohledu je možné okrajově uvažovat o skautingu jako subkultuře mládeže.

Dále se zabýváme porovnáním skautingu a subkultury samotné. V čem tedy spatřujeme styčné body:

- Skauti jsou si vědomi existence této skupiny, svých společných zájmů i své identity.
- Skauting nabízí svým členům v jistém smyslu jednotný pohled na svět.
- Skauti mají hodnoty a normy vyjádřené zejména skautským slibem a zákonem, které se do určité míry odlišují od obecně platných a přijímaných norem. Tento rozdíl v mnohém není velký a dalo by se říci, že jde o obecné normy slušného chování. Právě jejich vyjádření a stvrzení prostřednictvím slibu skauty odlišuje od zbytku společnosti, která i když vyznává podobné hodnoty, nemá je nijak ustanovené. Skautský slib také odlišuje skauting od jiných zájmových skupin.
- Skauting tvoří integrovaný celek, který je zároveň součástí širší společnosti, na jejímž tvoření se podílí.
- V rámci skautingu mohou být úspěšní jedinci, kteří by se v celé společnosti neuplatnili (viz kapitola 2.2 Subkultura).
- Může nastat situace, že jedinci zvyklí na prostředí skautingu a místní normy, budou mít problém se zařazením v jiné skupině, která tyto normy nesdílí. Narážíme tím na neznalost kulturních kódů, se kterými jednotlivé skupiny disponují (viz kapitola 2.2 Subkultura).

Z těchto důvodů bychom naopak vyloučili možnost definovat skauting jako subkulturu:

- Skauting nevzniká samovolně na základě toho, že jedinci řeší podobné životní problémy, ale má jasného zakladatele této myšlenky. Nevzniká ani na základě náboženské, etnické příslušnosti, pracovní pozice, apod. Jinými slovy skautem může být zcela kdokoliv.
- Skauting těžko můžeme považovat za formu rezistence proti většinové společnosti, o které mluvil Hebdige nebo Hall (viz kapitola 2.2 Subkultura). Také není vázán na konkrétní společenský kontext.

- U skautů také není nijak akcentována odlišná image, o které v souvislosti se subkulturami mluví Smolík.
- Pokud bychom se drželi výše uvedeného Smolíkova rozdílu mezi subkulturou a hnutím, způsob, jakým jsou skauti organizováni množstvím zmíněných řádů, mluví proti možnosti označit je za členy subkultury.
- Nelze říci, že všichni, kdo jsou oficiálně skauty, si skutečně osvojili hodnoty a normy, které jsou skautingem deklarovány. Jednotliví skauti se od sebe mohou velmi lišit ať už tím, jakým způsobem si vykládají základní skautské hodnoty tak i tím, do jaké míry je naplňují. Jejich životní styl se tak může ve výsledku velmi lišit.

Přestože argumentů, proč skauting označit jako subkulturu je poměrně velké množství, zejména z důvodu uvedeného naposledy je vhodné se spíše přiklonit k tomu, že skauting jako celek za subkulturu spíše považovat nebudeme. Na druhou stranu navrhneme zde jistou hypotézu. Jak vyplývá z výše řečeného, různí skauti si v různé míře osvojili skautské hodnoty. Vezměme nyní v úvahu ty, kteří skautské oddíly neopustili, ale dále věnují svůj čas práci pro skautskou organizaci. Může nás napadnout otázka, proč to dělají. Odpovědí by mohlo být právě to, že skutečně přijali skautské hodnoty a principy za své a snaží se je takto naplňovat. Podle analýzy registrace skautů existuje určitá hranice, kdy se výrazně snižuje procento odchodů. V tuto chvíli je člověk takřkajíc „*zachráněn pro skauting*“, jak uvádí Říha (2012, str. 7) . Tuto hranici nachází ve věku 21 let. Bavili bychom se pak o jakési skautské subkultuře, která nemá žádné jasné definovatelné hranice a pro niž platí, že ne každý skaut je jejím členem, ale její členové skutečně sdílí velmi podobný životní styl založený na skautských hodnotách.

4. Empirická část

4.1 Výzkumná strategie

4.1.1 Formulace výzkumného problému a hypotéz

Výzkum se zabývá otázkou, jak skauti sami sebe vidí. Jaký je jejich sebeobraz a jestli se proměňuje s rostoucím věkem. Odpověď na otázku, za co skauti považují sami sebe, pomůže k odpovědi na to, zda můžeme skauting označit jako subkulturu, případně jak skauting vlastně definovat. Zvláštní pozornost je věnována skautským vůdcům, což je popsáno samostatně v druhé části výzkumu (viz kapitola 4.3 Skautský vůdce).

Cíle šetření jsou tedy tyto:

1. Charakterizovat sebeobraz skautů.
Zkoumat budeme konkrétně, jaké činnosti a předměty jsou pro skauty typické, jaká pravidla považují za skautská, co dělá skauta skautem.
2. Porovnat pohled dnešních skautů s původními ideami zakladatelů skautingu.
3. Zjistit, jak se odpovědi liší v závislosti na věku respondentů.

V návaznosti na druhý a třetí cíl byly stanoveny tyto pracovní hypotézy.

1. Zjištěný sebeobraz skautů bude převážně odpovídat obrazu skauta představenému zakladatelem skautingu Baden-Powellem.
2. S rostoucím věkem se budou představy o skautech více přibližovat původním idejím.

4.1.2 Výzkumné metody a nástroje

Pro sběr dat byla zvolena metoda dotazníkového šetření. Výhodami byla menší časová náročnost a zejména možnost získat poměrně velký vzorek respondentů. Do dotazníku byly zahrnuty otázky uzavřené s nabízenými odpověďmi i otevřené. Uzavřené či polouzavřené otázky s variantami odpovědí byly zvoleny u těch otázek, kde byl předpokládán nízký počet možných odpovědí. Konkrétně tedy u otázek, podle čeho se skaut nejlépe pozná, v jaký moment člověk začne a přestane být skautem. Uzavřenou formu má také baterie otázek, které zjišťují, jestli skauti souhlasí s konkrétními výroky týkajícími se jejich chování tak, jak bylo určeno zakladatelem Baden-Powellem.

Ostatní otázky mají povahu otevřenou. Směřují k charakteristickým předmětům nebo činnostem. I u těchto otázek by bylo možné vytvořit seznam předpokládaných odpovědí, ze kterých by respondenti vybírali. Nakonec byla dána přednost zcela otevřeným otázkám, aby respondenti byli minimálně ovlivněni nabízenými možnostmi a odpověděli tak, co je podle nich skutečně nejtypičtější.

Po svém vytvoření byl dotazník otestován na 10 respondentech. V důsledku toho byly upraveny formulace několika otázek a u uzavřených otázek byla přidána možnost „jiná odpověď“, protože se ukázalo, že není snadné pro respondenta vybrat pouze jednu z nabízených odpovědí. Výsledná podoba dotazníku je k nahlédnutí v příloze 2.

4.1.3 Popis vzorku a způsob pořízení

Dotazník byl rozeslán do 16 skautských středisek z různých míst České republiky. Vzhledem k tomu, že dotazník byl šířen prostřednictvím online formuláře. V každém středisku mohlo být průměrně osloveno 40 respondentů. Z celkového počtu 640 oslovených dotazník vyplnilo 138 respondentů, z čehož můžeme spočítat přibližnou návratnost 22%.

Vzorek je tvořen členy skautské organizace ve věku od 11 do 59 let. Mladší osoby nebyly osločovány záměrně z toho důvodu, že pohled dětí nebyl považován jako podstatný pro tuto práci. Průměrný věk respondenta je 22,2 let. Medián věku je 21,5 let.

Mezi respondenty je celkem 80 (58%) žen a 58 (42%) mužů. Nepředpokládá se, že by se výrazně lišily názory mužů a žen ani nejsou v průzkumu nijak zmiňovány, proto nevadí mírná nevyváženost.

Tabulky č. 1 a č. 2 ukazují zastoupení obyvatel jednotlivých krajů a různé velikosti měst. Rozmístění je nevyvážené a značně převládá vliv obyvatel Prahy.

Tabulka 1 - Rozložení respondentů podle krajů

Praha	70	51%
Středočeský kraj	24	17%
Jihočeský kraj	4	3%
Plzeňský kraj	10	7%
Karlovarský kraj	0	0%
Ústecký kraj	1	1%
Liberecký kraj	3	2%
Královehradecký kraj	4	3%
Pardubický kraj	6	4%
Kraj Vysočina	1	1%
Jihomoravský kraj	8	6%
Olomoucký kraj	3	2%
Moravskoslezský kraj	2	1%
Zlínský kraj	2	1%

Tabulka 2 - Rozložení respondentů dle velikosti sídla

do 10 000	27	20%
10 000 - 100 000	25	18%
100 000 - 500 000	16	12%
Praha	70	51%

4.1.4 Popis techniky analýzy dat

Vzhledem k rozdílnosti povahy zjištěných dat u jednotlivých otázek byly použity různé metody jejich zpracování. Konkrétně je postup popsán proto u každé otázky zvlášť. Žádné dotazníky nebyly zcela vyřazeny. U některých otázek bylo pro vyhodnocení využito vytváření kategorií, které definujeme takto: „*Kategorie je třída pojmů. Tato třída je objevena, když se při vzájemném porovnávání pojmů zdá, že náleží podobnému jevu. Takto jsou pojmy seskupovány do vyššího řádu – pod abstraktnější pojem nazvaný kategorie.*“ (Strauss & Corbinová, 1999, str. 42) Přestože u otázek jsou uváděny číselné údaje, je třeba počítat s tím, že zde rozhodně nejde o přesná data, ale jsou použita pro představu jako zdůraznění některých odpovědí. Zároveň z důvodu určitého nevyhnutelného zkreslení jsou součástí práce i kompletní seznamy všech odpovědí, které se k určitým otázkám vyskytly. I u těchto soupisů docházelo k drobným úpravám formulací tak, aby mohly být velmi podobné odpovědi zařazeny pod jeden pojem. Zde jsou však rozdíly spíš na úrovni

rozdílných formulací stejných odpovědí a došlo tak k minimální ztrátě významových nuancí. Tyto kompletní seznamy je možné nahlédnout v příloze 3, (tabulky č 21 – 26).

4.2 Výsledky a interpretace

4.2.1 Kdo je to skaut

První otázka dotazníku byla zcela otevřená a tázala se respondenta na vlastní definici toho, kdo je to skaut. Záměrem bylo zjistit, čím bude skaut definován zcela bez ovlivňování nabízením možností, škál a podobně. Předpokládá se, že tak respondenti odpovídali podle toho, co je podle jejich pohledu na skautovi nejdůležitější. Velké množství různých odpovědí nedovoluje vytvářet kvantitativní závěry, aniž by došlo k velkému zploštění informací. Z toho důvodu byl proveden pouze shrnující soupis všech druhů odpovědí, které se vyskytly. Shrnutí bylo provedeno se snahou maximálně postihnout i jemné nuance v odpovědích. Následující řádky je tedy třeba vnímat jako souhrn odpovědí všech respondentů, ne jako definování skauta. Některá tvrzení si vzájemně mohou i odporovat. Pro autentičnost byly zachovány některé konkrétní výrazy a slovní spojení.

Zde jsou souhrnně popsány všechny odpovědi na otázku, kdo je to skaut:

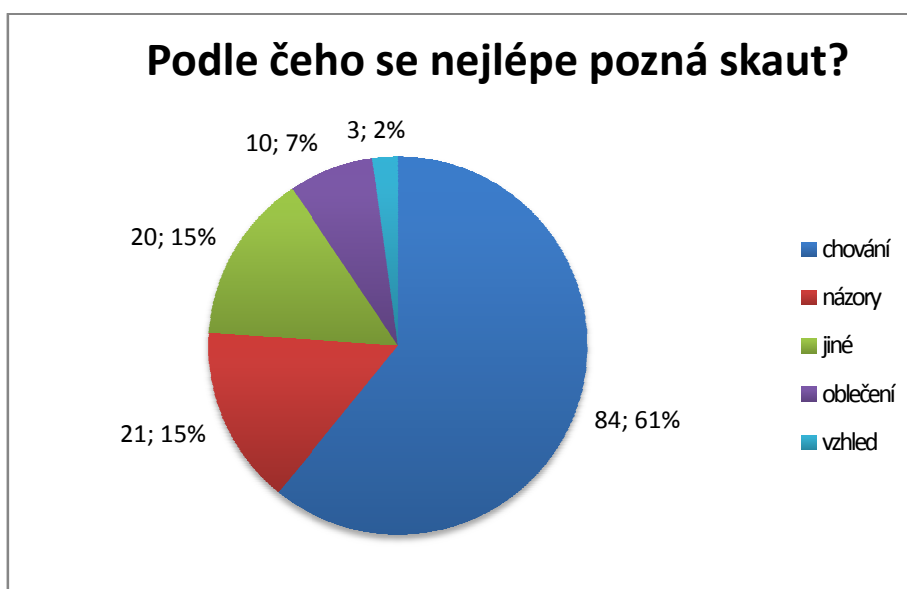
Skaut je člověk, který se může a nemusí lišit od ostatních lidí. Je mnoho různých oddílů, středisek i skautů, proto je těžké říci jednu konkrétní charakteristiku. Přestože to není podmínkou, skaut je nebo alespoň byl členem skautského oddílu, Junáka, celosvětového skautského hnutí, které se hlásí k odkazu jeho zakladatele Baden-Powella. Skautská výchova, kterou prošel či prochází, na něm zanechala jisté následky. Můžeme ho poznat podle toho, že složil nováčkovskou zkoušku, skautský slib nebo že platí členský poplatek – registraci nebo že se podílí na skautské činnosti. Na druhou stranu ne každý, kdo chodí do skautského oddílu, je skautem, protože v očích mnohých členů či rodičů jde jen o „kroužek“. V rámci Junáka je jako „skaut“ označován také konkrétně člen mužského pohlaví ve věku mezi 11 a 15 lety. Podíváme-li se na to, co skaut dělá, zjistíme, že chodí na oddílové schůzky, výpravy a jezdí na tábory. Často potkává své kamarády, většinou také skauty. S nimi si rád vyměňuje zkušenosti, podniká dobrodružství, jezdí na výlety a řeší různé záležitosti. Rád tráví čas smysluplně, ale také se baví a hraje si. Část svého času skaut věnuje jiným lidem, rád totiž ostatním pomáhá. Těší ho, když může druhým dělat radost, snaží se kolem sebe šířit dobro. Chová se slušně a „skautsky“, tedy podle skautských zásad. Je proaktivní, nebojí se a koná, o svém jednání přemýšlí. Někdy se ale

nestydí dělat divné věci na veřejnosti. Skaut je někdy považován za lepšího, než jsou jiní. Měl by být ve společnosti vzorem. Poznat ho můžeme i tak, že nějakým způsobem vybočuje. V extrémních chvílích ho poznáme podle toho, že je schopen si poradit a vhodně zasáhnout. Dokáže se postarat sám o sebe a je zkrátka „připraven“. Ovládá mnoho dovedností, je organizačně schopný, umí se přizpůsobit. Je všestranný a snaží se v tom rozvíjet. Na skauta se můžeme spolehnout, mluví pravdu, je rozumný, demokratický, spravedlivý, ochotný. Je vždy svůj a zachovává si stále úsměv na tváři. Proto je radost ho znát a být s ním kamarád. Je to přítel do nepohody, který lidem rozumí, chová se férově a čestně. Stejně jako do skautingu je často nadšen do přírody. Má ji rád a rád v ní pobývá, i když to také není pravidlem. Kromě toho se v přírodě vyzná, dokáže tam přežít a přírodu také chránit. Kromě přírody si váží i sebe, druhých lidí a věcí. Za skauta můžeme považovat jednoduše každého, kdo se jím cítí být a kdo se za to nestydí. Někdo, kdo má ke skautingu vztah, přestože třeba nesplňuje všechny podmínky. Skaut má své cíle a názory, za kterými si stojí. Ví, co je pro něj důležité a snaží se žít odpovědný život. To všechno se většinou shoduje se skautskými hodnotami, které přijímá za své, řídí se jimi a šíří je dál. Konkrétně jde zejména o odpovědnost k sobě, tedy osobní rozvoj, odpovědnost k druhým a v neposlední řadě odpovědnost k vyšším hodnotám. Ty se skaut snaží ve svém životě hledat, ať už jde o vyšší dobro, lásku, pravdu, Boha. Skaut je podle původního významu také průzkumník či poutník. Skauting je jeho cestou, jeho životním stylem. Díky tomu má skaut ve svém životě něco, čím se může řídit, o co se může opřít. Tyto hodnoty jsou vyjádřeny ve skautském slibu a zákonu, které se skaut snaží dodržovat a naplňovat. Nemá to ale dělat dogmaticky ani z donucení. Uznává také skautské tradice a zvyklosti. Skaut se snaží zlepšovat sám sebe, reflektuje své počínání, ale zároveň se přijímá takový, jaký je. Má vůli bojovat i sám se sebou. Skaut se také snaží zlepšovat ostatní lidi a celý svět. Především tím, že se o svět zajímá, snaží se být prospěšný svému okolí. Je odpovědný světu, i když zůstává svobodný. Je platným občanem státu. Ve starším věku se podílí na výchově mladších, snaží se učit ostatní, co sám umí.

Jak vidíme, pohledů na to, kdo je skaut, je mnoho. Velká část jednotlivých charakteristik se bude objevovat i v dalších otázkách. Můžeme se tedy pokusit sledovat, které charakteristiky jsou více a méně podstatné.

4.2.2 Podle čeho skauta poznáme

První širokou otázku následovala doplňující a konkrétnější. Zjišťovala, podle čeho skauta nejlépe můžeme poznat, tedy čím je nejvíce typický. Respondenti mohli volit pouze jednu z nabízených odpovědí – chování, názory, oblečení, vzhled nebo doplnit svou vlastní jinou odpověď. Jak je vidět z grafu č. 1, nadpoloviční většina respondentů zvolila jako odpověď „chování“ (61%) a následuje odpověď „názory“ (15%). Odpovědi týkající se viditelných projevů, tedy oblečení a vzhledu zvolilo pouze malé procento respondentů (7% + 2%). Za zmínku stojí i další přidané odpovědi. Několikrát se objevuje odpověď, že skauta nelze nijak poznat, ale i taková, že je poznat, aniž by se dalo říct podle čeho. Většina z těchto jiných odpovědí, ale opět směřuje spíše k projevům v rovině názorů, postojů či chování.

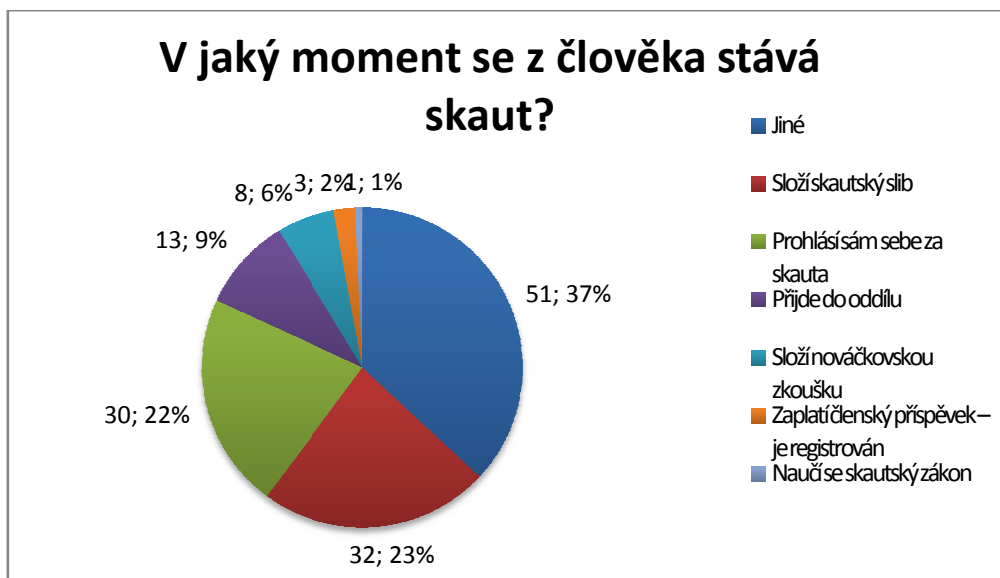

Graf 1 - Podle čeho je nejlépe poznat skaut

Samostatně tato otázka neříká, podle jakých konkrétních projevů chování či názorů skauta poznáme, jelikož varianty chování i názory jsou poměrně široké a nevíme, co si přesně pod odpovědí „chování“ představit. K tomu slouží další otázky, ve kterých se věnujeme právě konkrétním projevům. Můžeme ovšem dále počítat s tím, že podle respondentů je pro skauty rovina názorů a chování výrazně důležitější než kupříkladu vzhled nebo oblečení.

4.2.3 Co dělá skauta skautem

Dvě otázky se zaměřily nepřímo na problematiku toho, co dělá skauta skautem. Konkrétně tedy, kdy člověk začne a kdy přestane být skautem. Jaký faktor je pro to ten rozhodující.

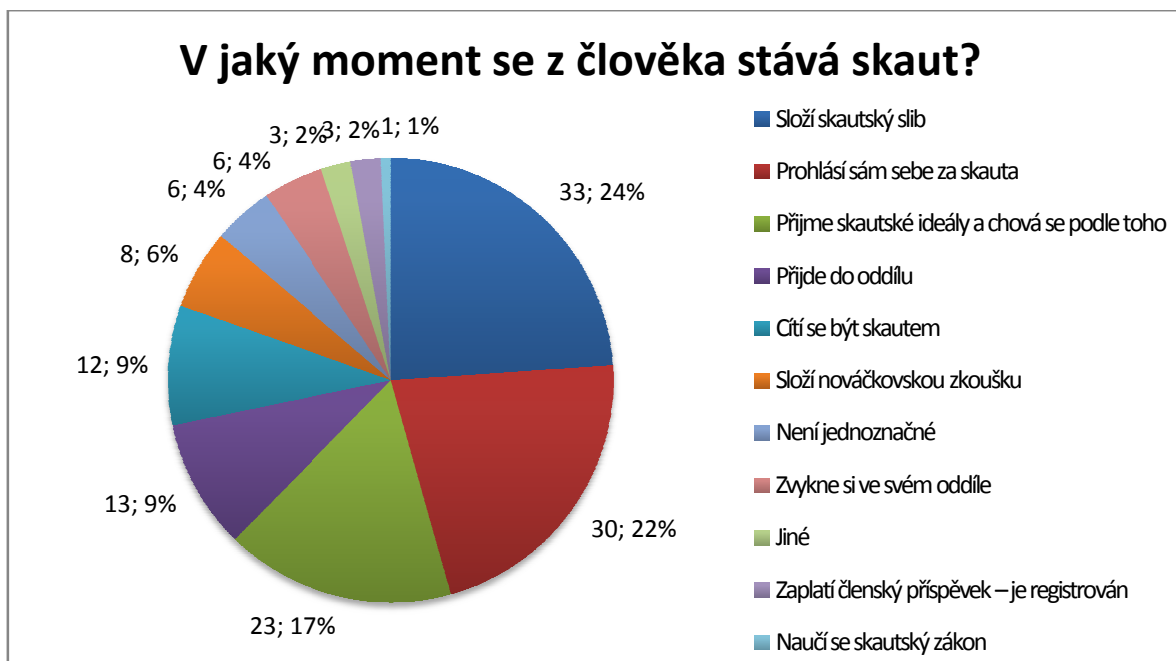

Graf 2 - Kdy se z člověka stává skaut

Graf 3 - Kdy člověk přestává být skautem

Jak je vidět z grafů č. 2 a č. 3 v obou případech velká část respondentů vybrala možnost zvolit jinou odpověď. Tyto individuální odpovědi byly analyzovány zvlášť a v obou případech bylo postupováno takto. Pokud odpověď byla téměř totožná s jednou z nabízených možností, byla touto možností nahrazena. Zbylé odpovědi byly seskupeny do logických celků a byly vytvořeny nové kategorie odpovědí. Tím sice mohly být ztraceny některé nuance v odpovědích, ale umožnilo to vyhodnotit lépe otázku jako celek. Rozložení všech odpovědí po zařazení nových kategorií ukazují grafy č. 4 a č. 5.

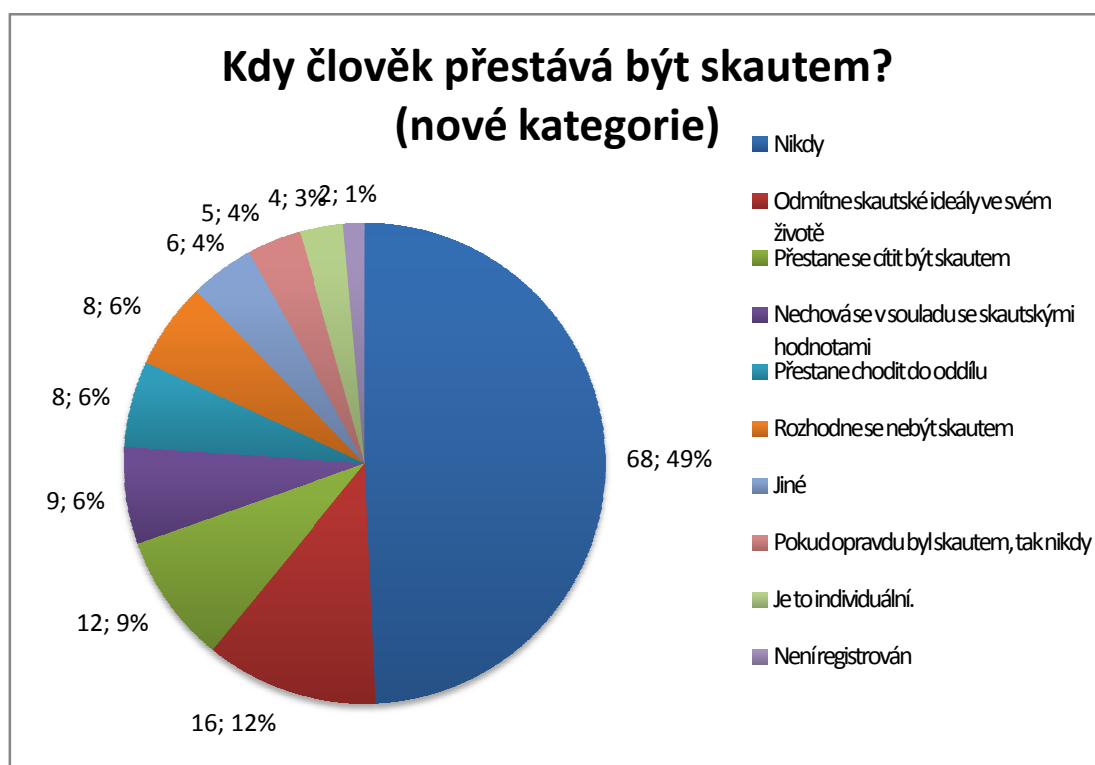
Graf 4 - Kdy se z člověka stává skaut - po přidání nových kategorií

Nejprve se podíváme na otázku, kdy ze z člověka stává skaut. Byly přidány tyto kategorie:

- *Přijme skautské ideály a chová se podle toho.* Tato kategorie zahrnuje všechny ty odpovědi, které říkají, že skaut se stává skautem ve chvíli, kdy pochopí princip skautingu, co to znamená být skautem, když přijme skautské hodnoty za své nebo když se podle toho začne chovat.
- *Cítí se být skautem.* Do této kategorie byly zařazeny i odpovědi, že skautem se člověk stává ve chvíli, kdy si to sám uvědomí, že vlastně skautem je, případně i že je dobré být skautem.
- *Zvykne si ve svém oddíle.* Zde jsou odpovědi vázané na členství v oddíle. Buď že člověk nějakou dobu do oddílu dochází, nebo že se s oddílem dobře seznámí.
- *Není jednoznačné.* Jako samostatná kategorie byla zařazena i přímá odpověď, že neexistuje jeden moment, ale že jde o proces obsahující více faktorů, případně, že je to zcela individuální.
- *Jiné.* V této kategorii zůstalo několik odpovědí, které byly zcela ojedinělé. Konkrétně, že se za své skautství nestydí, že obnoví svůj skautský slib nebo že si osvojí nové znalosti.

Složení slibu je největším počtem (24%) respondentů označeno za moment, kdy se z člověka stává skaut. Na to můžeme pohlížet ze dvou pohledů. Složení slibu jako formální proces, kterým člověk projde, aby se nazývat skautem. Nebo je to moment, ve kterém

člověk plně rozumí obsahu slibu a uvědoměle se zavazuje k určitému životnímu úkolu. Když se podíváme na ostatní odpovědi, vidíme jako často volené také to, že člověk sám sebe prohlásí za skauta (22%) nebo že přijme skautské hodnoty a chová se v souladu s nimi (17%). Případně můžeme zahrnout i odpověď, že se cítí být skautem (9%). Celkově všechny tyto odpovědi směřují k jistému vnitřnímu přesvědčení, zda člověk chce nebo nechce být skautem, do kterého patří i přijetí skautských hodnot. Zbylé možnosti většinou odkazující na faktické události byly vybírány mnohem méně často. Odpověď, že si na sebe vezme skautský kroj, nebyla vybrána vůbec. Nejvyšší zastoupení má varianta příchodu do oddílu (9%). To může být vyloženo tak, že bez skautského oddílu se člověk stane skautem jen těžko.

Graf 5 - Kdy člověk přestane být skautem - po přidání nových kategorií

Na stejnou problematiku se podíváme z druhé strany, tedy kdy člověk přestává být skautem. Zde bylo přidáno také několik kategorií:

- *Odmítne skautské ideály ve svém životě.* Do této varianty byly zařazeny všechny odpovědi, ve kterých se vyskytlo vědomé odmítnutí či zřeknutí se skautských hodnot.
- *Přestane se cítit být skautem.* Zde jsou zahrnuty odpovědi odkazující se na subjektivní pocit jedince.

- *Nechová se v souladu se skautskými hodnotami.* Tyto odpovědi hovoří o situacích, kdy člověk změní své chování (zhorší ho), kdy přímo poruší skautské zásady, přestane se řídit skautským slibem a zákonem či se doslova „zpronevěří skautským ideálům“.
- *Rozhodne se nebýt skautem.* Zde jde o možnost, kdy člověk přestane chtít být skaut.
- *Pokud opravdu byl skautem, tak nikdy.* Varianta má blízko k odpovědi „nikdy“, ale obsahuje v sobě podmínku, že člověk svou příslušnost ke skautům dříve myslel skutečně vážně, rozuměl jí.
- *Je to individuální.* Podobně jako u předchozí otázky zahrnuje odpovědi, že nelze určit jeden moment platný pro všechny skauty nebo že jde o delší proces.
- *Jiné.* Zde zůstávají opět ojedinělé odpovědi. Skaut se za své skautství stydí. Skautská výchova již na něj nemá vliv. Přestane se vracet ke svému původnímu oddílu.

Pro nezasvěceného pozorovatele může být překvapivá nejčastější (49%) odpověď, že skaut nikdy nepřestane být skautem. Toto přesvědčení mnoha skautů pravděpodobně pramení z povahy skautského slibu jako doživotního závazku, který zůstává platný i poté co člověk přestane být členem oddílu. V obsahu slibu se nemluví o členství či nečlenství, ale o tom, jak se člověk má chovat. Dodržovat určitá pravidla může i přesto, že se s jinými skauty již nestýká. V souladu s tímto tvrzením se dohromady více než třetina odpovědí týká právě vnitřního přesvědčení a dodržování těchto pravidel. Konkrétně jde o odpovědi „odmítne skautské ideály ve svém životě“ (12%), „přestane se cítit být skautem“ (9%), „nechová se v souladu se skautskými hodnotami“ (6%), „rozhodne se nebýt skautem“ (6%) a „pokud opravdu byl skautem, tak nikdy“ (4%). Jen málo respondentů volilo varianty relativně nezávislé na skautských hodnotách, že člověk přestane chodit do oddílu (6%) nebo že není registrován (1%).

V obou případech fakt, že se objevilo mnoho samostatných odpovědí, může vypovídat o nedostatečně zvolených možnostech, ale také o nejednoznačnosti problému. Mnoho respondentů nejen přidalo svou odpověď, ale také ji vysvětlovalo. Nejednou se objevilo i několik variant v jedné odpovědi. Přestože variant odpovědí je více většina z nich, zvláště ve druhé otázce, má jeden styčný bod, a sice skautskou ideu obsaženou ve slibu. Na základě odpovědí respondentů na tyto dvě otázky se můžeme domnívat, že pro to být

skautem je nutné především vyznávat skautské hodnoty vyjádřené mimo jiné ve slibu, být si toho dobře vědom a toto přesvědčení odrážet ve svém chování a jednání.

Pro srovnání se podívejme, co o této problematice říká zakladatel skautingu Baden-Powell:

„Abys mohl být skautem, musíš s písemným souhlasem svých rodičů vstoupit do nějaké skautské družiny nebo skautského oddílu. Avšak než se staneš skautem, musíš složit nováčkovskou zkoušku. Je to jen prosté ověření, které má ukázat, zač stojíš a co v tobě vězí. (...) Při svém ustanovení za skauta složíš před celým oddílem Skautský slib. Dodržovat jej je velice nesnadné, ale velmi významné a žádný chlapec není skaut, pokud se ze všech sil nesnaží podle slibu žít.“ (Baden-Powell, 2007, str. 32)

Vidíme, že se celkový pohled respondentů ve velké míře shoduje s tím, co bylo stanoveno v počátcích skautingu. Vstoupení do oddílu i složení nováčkovské zkoušky je nezbytnou podmínkou, ale zásadním momentem je složení skautského slibu. Stejně tak je dále psáno, že skaut není ten, kdo se nesnaží podle slibu žít, což bylo v různých obměnách řečeno i v odpovědích velké části respondentů. Podle tohoto výzkumného vzorku zůstává podstata skautingu stále stejná již od doby jeho založení.

Můžeme se ptát ale i opačně. Proč se vyskytují i jiné odpovědi a proč existuje odpovědí tolik, když je vše zcela jednoznačně popsáno. Prozaická odpověď by byla, že málokterý dnešní skaut četl Baden-Powella. To ale asi není jediný důvod. Odpověď může být pravděpodobně i v odpovědi jednoho respondenta. Existuje velké množství oddílů a středisek, která se od sebe vzájemně liší jednoduše tím, že si v nich skautování někdo vysvětluje odlišně a podle svého přesvědčení vychovává mladší členy.

4.2.4 Jací jsou skauti

Tato otázka neměla za cíl přesně popsat, jací skauti jsou, ale ověřit, jestli si myslí, že jsou skutečně takoví, jací by být měli. Bylo vybráno 9 výroků o tom, jak by se skauti měli chovat podle toho, jak je popisuje Baden-Powell v úvodu své knihy Skauting pro chlapce. Respondenti odpovídali podle toho, nakolik s uvedenými výroky souhlasí. Mohli volit pouze na škále „ano“, „spíše ano“, „spíše ne“ a „ne“.

Protože se odpovědi nacházejí na škále, bylo pro vyhodnocení této otázky použito číselné zakódování. Každé odpovědi bylo přiřazeno jedno číslo:

- Ano = 1
- Spíše ano = 2
- Spíše ne = 3
- Ne = 4

Díky tomu mohl být spočítán průměr odpovědí všech respondentů u každé otázky. Výsledné číslo v rozmezí od 1 do 4 říká, nakolik se odpověď všech respondentů blíží k jednomu extrému. V tabulce č. 6 vidíme, že se téměř všechny průměry pohybují v intervalu od 1 do 2. Tedy mezi odpověďmi „ano“ a „spíše ano“. K tomuto výsledku může vést váhání nad tím, jestli se opravdu skauti chovají podle svého přesvědčení. Pravděpodobně nejde o to, že by se tak skauti chovat neměli.

Tabulka 3 - Průměrné hodnocení souhlasu s výroky

	Celkové průměrné hodnocení
Skauti chtějí být prospěšní svému okolí.	1,46
Skauti se stále snaží rozvíjet sami sebe.	1,49
Skauti si umí poradit v nelehkých situacích.	1,58
Skauti se dobře vyznají v přírodě a dokážou v ní přežít.	1,59
Skauti rádi pomáhají ostatním lidem.	1,61
Skauti plní své sliby.	1,71
Skauti se zajímají o to, co se děje kolem nich.	1,73
Skauti se chovají vždy čestně.	1,95
Pro skauty je důležitá fyzická zdatnost.	2,28

Největší váhání se projevuje u otázky, zda je pro skauty důležitá fyzická zdatnost. I tato odpověď má nejblíže k odpovědi „spíše ano“, ale jako jediná se pohybuje v intervalu od „spíše ano“ do „spíše ne“. Je zde tedy největší odklon od původního záměru Baden-Powella, který právě fyzické zdatnosti věnuje velkou pozornost. Můžeme se jen domnívat, že možná byla fyzická zdatnost v minulém století obecně pojmána jako důležitější a její nezbytnost klesá s tím, že moderní doba přináší mnohá zjednodušení pro náš život.

4.2.5 Skautská pravidla a normy

V dvou otázkách, které směřovaly k tomu, co skauti musí a co nesmí dělat, měli respondenti napsat 3 – 5 činností. Jednotlivé odpovědi se od sebe značně lišily. Některé obsahovaly skutečně pouze tři slova, jiné byly mnohem komplexnější. Objevilo se několik odpovědí, které nereagovaly na otázky ve smyslu povinností a zákazů, ale byly spíše doporučeními skautům. I tyto odpovědi nám mohou poskytnout zajímavé informace, proto nebyly vyřazeny.

V prvním kroku byly sepsány všechny jednotlivé varianty odpovědí, které se objevily, včetně toho v jaké četnosti. Četnost je zde sledována proto, abychom mohli posoudit, které prvky jsou celkově v odpovědích respondentů považovány za nejdůležitější a typické. Tabulka č. 4 ukazuje počet výskytů variant, které odpověděla alespoň desetina respondentů. Seznamy všech odpovědí jsou k nahlédnutí v příloze. Největší zastoupení má odpověď „pomáhat ostatním“, kterou zvolila jako jednu ze skautských povinností téměř polovina respondentů.

Tabulka 4 - Co skauti musí dělat

	N	%
Pomáhat ostatním	67	49%
Stále se rozvíjet	25	25%
Dodržovat skautský zákon	19	14%
Vychovávat a vzdělávat	18	13%
Být prospěšný svému okolí	16	13%
Být čestný	15	12%
Naplnovat skautský slib	15	11%
Mít vztah k přírodě	13	11%
Být vzorem dobrého chování	13	10%

V dalším kroku byla většina jednotlivých odpovědí seskupena do větších celků, podle toho, jak jsou popsány ve skautském zákonu či slibu. Každá takto vzniklá kategorie tak zahrnuje všechny odpovědi, které spadají do určitého okruhu.

Tabulka 5 - Co skauti musí dělat (kategorie)

	počet výskytů
Skautský zákon	19
1. Skaut je pravdomluvný.	32
2. Skaut je věrný a oddaný.	7
3. Skaut je prospěšný a pomáhá jiným	121
4. Skaut je přítelem a bratrem.	18
5. Skaut je zdvořilý.	11
6. Skaut je ochráncem přírody.	16
7. Skaut je poslušný.	2
8. Skaut je veselý a myslí.	16
9. Skaut je hospodárný.	1
10. Skaut je čistý ve svých slovech, myšleních i skutcích.	31
Skautský slib	20
Vyšší hodnoty	8
Povinnost k sobě	41
Povinnost k vlasti	7
Vůdcovský slib	18
Poslání Junáka	6
Doporučení	12

Tabulka č. 5 ukazuje, kolikrát se vyskytla odpověď týkající se dané kategorie. Zde již nemůžeme vyjádřit procentuální zastoupení, protože zde na rozdíl od prvního případu může být jeden respondent v jedné kategorii započítán vícekrát, pokud dal více odpovědí spadajících do jedné kategorie. Nemůžeme proto určit celkový počet respondentů, ze kterých bychom mohli poměr vypočítat. Jednotlivými kategoriemi rozumíme toto:

- *Skautský zákon.* Povinnost dodržovat skautský zákon jako celek.
- *1. bod.* Skaut je pravdomluvný, ale také čestný, spolehlivý a plní dané sliby.
- *2. bod.* Skaut je věrný. Zde zejména skautským ideálům.
- *3. bod.* Skaut je prospěšný a pomáhá jiným, dělá dobré skutky, myslí na potřeby druhých, chrání slabší, zajímá se o své okolí.
- *4. bod.* Skaut je přátelský, respektuje druhé, chová se k nim mile.
- *5. bod.* Skaut se chová zdvořile a slušně.
- *6. bod.* Skaut je ochráncem přírody, má ji rád, tráví v ní mnoho chvil.
- *7. bod.* Skaut poslouchá dospělé a nadřízené.

- 8. bod. Skaut má vždy dobrou náladu, pohlíží na problémy optimisticky, umí se bavit.
- 9. bod. Skaut je hospodárný.
- 10. bod. Skaut se vždy chová správně podle svého nejlepšího svědomí, je vzorem pro ostatní, také mluví slušně.
- *Skautský slib.* Povinnost naplňovat svým chováním skautský slib jako celek.
(Následující tři kategorie jsou určeny podle tří základních principů skautingu. Povinnost k druhým je již obsažena ve 3. bodě, zvláště je tak určena povinnost k vlasti.)
- *Vyšší hodnoty.* Hledat ve svém životě vyšší hodnoty jako je dobro, pravda, láska či Bůh a sloužit jim.
- *Povinnost k sobě.* Povinnost starat se o svůj vlastní rozvoj, překonávat se, ale i dobře znát a mít v úctě sám sebe.
- *Povinnost k vlasti.* Mít vztah ke své vlasti, být angažovaným občanem.
(Poslední tři kategorie jsou mimo skautský zákon a slib.)
- *Vůdcovský slib.* Odpovědi vztahující se k výchově a vzdělávání dětí a mládeže, ale i vzájemně mezi sebou. Vůdci toto slibují ve svém slibu.
- *Poslání Junáka.* Odpovědi popisující nepřímo obsah poslání Junáka, zjednodušeně snaha zlepšovat svět.
- *Doporučení.* Do této speciální kategorie byly zařazeny odpovědi, které doporučují skautům zejména lépe prezentovat sami sebe na veřejnosti a být více otevření neskautskému okolí.

Můžeme pozorovat, že souhrn všech odpovědí kopíruje povinnosti skautům dané zákonem a slibem, z čehož plyne, že skauti tyto povinnosti skutečně ve velké míře přijímají za své. Pouze dvakrát se mezi odpověďmi objevilo, že skaut nemusí nic a několikrát bylo k odpovědi přidáno, že se má chovat jako každý jiný člověk. Rozdíl je pak jen ve vnímání důležitosti jednotlivých pravidel. Výrazně nejčastěji se objevuje odpověď spadající do 3. bodu zákona, tedy skaut je prospěšný a pomáhá jiným. Můžeme se domnívat, že tato kategorie je pro většinu respondentů nejsnáze uchopitelná a zároveň se do pomoci druhým shrne velké množství jiných činností.

Tabulka 6 - Co skauti nesmí dělat

	N	%
Lhát	32	23%
Krást	22	16%
Ublížovat jiným	22	16%
Ničit přírodu a další věci	19	14%
Porušovat skautský zákon	17	12%
Podvádět	15	11%
Mluvit sprostě, nadávat	14	10%

Stejně bylo postupováno i v případě druhé otázky, co skauti nesmí dělat. Tabulka č. 6 opět ukazuje konkrétní nejčastěji volené odpovědi, na kterých se shodlo minimálně 10% respondentů. Žádná z variant zde nemá tak velké zastoupení jako u předchozí otázky. Zajímavé je se opět podívat na souhrn odpovědí v kategoriích skautského zákona a slibu. Téměř polovina jednotlivých zákazů je totiž opakem toho, co bylo nejdříve označeno jako povinnosti. Byly proto použity většinou stejné kategorie jako poprvé s těmito změnami:

- Vynechání kategorií „povinnost k vlasti“ a „poslání Junáka“, jelikož se k nim žádné odpovědi nevztahovaly.
Zavedení dvou jiných kategorií:
- *Zákony.* Zahrnuje obecný zákaz porušovat zákony, zároveň i jednotlivé činnosti, které by byly v rozporu se zákonem, jako jsou krádeže, vraždy, vyhrožování a podobně.
- *Zdraví.* Zahrnuje odpovědi, že skaut nesmí kouřit, nadměrně pít alkohol a užívat drogy.

Tabulka 7 - Co skauti nesmí dělat (kategorie)

	počet výskytů
Skautský zákon	17
1. Skaut je pravdomluvný.	61
2. Skaut je věrný a oddaný.	1
3. Skaut je prospěšný a pomáhá jiným	59
4. Skaut je přítelem a bratrem.	18
5. Skaut je zdvořilý.	1
6. Skaut je ochráncem přírody.	19
7. Skaut je poslušný.	2
8. Skaut je veselý a myslí.	11
9. Skaut je hospodárný.	0
10. Skaut je čistý ve svých slovech, myšlení i skutcích.	31
Skautský slib	12
Vyšší hodnoty	1
Povinnost k sobě	2
Vůdcovský slib	5
Doporučení	20
Zákony	44
Zdraví	23

V kategorii „doporučení“ se objevuje zejména to, že skauti by se neměli považovat za lepší než ostatní, tedy za elitu a také by se neměli věnovat pouze skautingu. Podle některých respondentů tedy k tomuto skauti pravděpodobně mají sklony. I v této otázce se stejně jako v první objevilo několikrát (5), že skauti nesmí dělat stejné věci jako všichni ostatní.

To, že skauti nesmí porušovat zákony, což se v odpovědích opakovalo poměrně často (44), je vcelku jasné. Zastavme se na moment u problému užívání drog, alkoholu a kouření. Na rozdíl od ostatních nevhodných činností se o tomto ve skautském zákonu nijak nemluví, přesto určitý počet (23) respondentů odpovědět, že právě toto je něco, co by skauti dělat neměli. Odpověď nalezneme opět u zakladatele Baden-Powella:

„Skautský zákon zná každý skaut. Je tu však ještě jeden zvláštní nepsaný bod zákona, ale každý skaut jej zná. Je to tenhle: ‚Skaut není pitomec!‘ a skauti jako chlapci ve vývinu proto nekouří. (...) Ví, že když nějaký mládenec kouří dřív, než úplně dospěje, může si oslabit srdce, a srdce je v mladém těle ten nejdůležitější orgán.“ (Baden-Powell, 2007, str. 226)

Podobně je tomu tedy i s alkoholem a drogami.

Celkově se kromě zákazu porušování zákonů objevují jako nevhodné činnosti spojené s prvním a třetím bodem skautského zákona. Velmi důležité tedy podle odpovědí respondentů je, aby skaut zůstal čestný, pomáhal a byl prospěšný svému okolí. V tom se mínění shoduje i s první otázkou.

Lze souhlasit i s tvrzením, že skaut by se neměl chovat jinak než každý jiný dobrý člověk. Je možné a asi i pravděpodobné, že by se odpovědi na otázku, co má nebo nemá dělat dobrý člověk, podobaly těmto. Rozdíl je tedy možná jen v tom, že skauti mají své povinnosti a zákazy zcela jasně formulované a jsou si toho většinou dobře vědomi. Mají tak dané hodnoty, na které se mohou odkazovat či o co se opřít, jak bylo také řečeno v jedné z odpovědí. Stejně jako v otázkách, kdy člověk začíná a přestává být skautem i zde vystupují do popředí zejména skautské hodnoty, v pozadí zůstávají drobnější povinnosti, jako je chození na schůzky či výpravy či placení registrace.

4.2.6 Typické předměty skautů

Tabulka 8 - Typické předměty skautů

	N	%
Skautský kroj	82	59%
Velký batoh	48	35%
Stan (s podsadou)	42	30%
Šátek	34	25%
Pohorky či jiné boty	28	20%
Nůž	25	18%
KPZ	22	16%
Klubovna	22	16%
Ešus	17	12%
Provázek, uzlovačka	15	11%
Zápisník (s tužkou)/deník	15	11%
Spacák	14	10%

V této otázce byli respondenti vyzváni, aby napsali 3 – 5 hmotných předmětů, které jsou typické pro skauty a jejich činnost. Jednotlivé předměty byly sepsány, včetně četnosti jejich výskytu. Objevilo se celkem 67 různých odpovědí. Tabulka č. 8 ukazuje počet výskytů odpovědí, které zvolilo více než desetina respondentů. Jednoznačně nejčastěji

(59%) se v odpovědích objevil skautský kroj. Jedná se pravděpodobně o nejvýraznější viditelný prvek, který skauty označuje. Ke kroji ještě můžeme připočítat šátek (25%), u kterého se můžeme odvážit tvrdit, že jde o skautský šátek, tedy součást skautského kroje. Další často volené odpovědi mají spojitost zejména se skautskou činností v podobě výletů, výprav a táborů.

V druhém kroku byly všechny odpovědi seskupeny do následujících celků, abychom mohli zhodnotit odpovědi celkově, nejen několik nejčastějších:

- *Vybavení.* Všechny předměty, které skauti často potřebují na svých výpravách či jiných akcích. Základní je velký batoh, stan, spacák, ešus, nůž, KPZ, zápisník. Dále také mapa, GPS či kompas, kotlík, sirky, lano, baterka, karimatka a další podobné.
- *Skautské.* Předměty, které jsou spjaté konkrétně pouze se skautingem. Patří sem skautský kroj s šátkem, turbánkem i odznaky, včetně slibové lilie. Také kniha Základy junáctví, bobříci nebo skautská hůl.
- *Táboření.* Konkrétní odpověď „tábor“, přestože se nejedná o přímo o předmět. Dále předměty s táborem a tábořením spojené, tedy různé nářadí (zejména sekera), tee-pee, příroda, ve které se táboření odehrává, oheň dřevo či dokonce latrína.
- *Oblečení.* Většina odpovědí v této kategorii jsou boty či konkrétně pohorky. K tomu je přidáno několik odpovědí popisujících konkrétní oblečení.
- *Klubovna.* Klubovna a některé věci s ní spojené.
- *Činnosti.* Mnoho různých, které jsou spojené s některými činnostmi, které skauti provozují, jako například sportovní vybavení, knihy, kytara, kronika a další. Je zde zařazená i poněkud překvapivá odpověď „cigarety“. Jelikož se ale objevila pouze jednou, není jí přisuzován význam.
- *Pracovní.* Předměty spojené spíše s přípravou či domlouváním programu jako je notebook, mobil, diář, pomůcky ke hrám.
- *Symboly.* Pouze dvě různé odpovědi, a sice vlajka (skautská i neskautská) a Bible.
- *Lidé.* Obsahuje odpovědi popisující místo předmětů lidí, konkrétně přátelé nebo vedoucí.
- *Jídlo.* Konkrétně se zde objevily odpovědi buřty a tzv. poridge (ovesná kaše).

Tabulka 9 - Typické předměty skautů (kategorie)

	počet výskytů
Vybavení	228
Skautské	131
Táboření	48
Oblečení	33
Klubovna	24
Činnosti	24
Pracovní	17
Symboly	7
Lidé	5
Jídlo	3

Počet výskytů odpovědí v jednotlivých kategoriích znázorňuje tabulka č. 9. Kategorie „vybavení“ obsahuje nejvíce rozdílných předmětů, ale společně se jich také objevuje o mnoho více než odpovědí v dalších kategoriích. Dále jsou pochopitelně typické předměty čistě skautské. Na jednu stranu můžeme říci, že kromě kroje je těžké určit opravdu typicky skautský předmět, protože odpovědí je velmi mnoho. Na druhou stranu se můžeme podívat více zdálky a říci, že téměř všechny předměty dohromady popisují typické skautské činnosti a z nich nejvíce výpravy do přírody a táboření se všemi věci k tomu potřebnými.

4.2.7 Typické činnosti skautů

Tato otázka konkrétně směřovala k typickému trávení volného času u skautů. Respondenti opět měli napsat 3 – 5 činností. Stejně jako v předchozích otázkách i zde se sešlo velké množství různých odpovědí a jejich kompletní seznam je k nalezení v příloze práce. V tabulce č. 10 vidíme 12 činností, které se objevily u více než desetiny respondentů. Nejčastější odpověď, kterou dala přibližně třetina respondentů, je, že skauti tráví svůj volný čas především se svými kamarády a to skauty i neskauty. Mezi častými odpověďmi je mnoho těch, které se přímo týkají skautské činnosti. Konkrétně jde o účast na výpravách (26%), schůzkách (14%), jejich příprava a domlouvání (26%), plánování a řešení dalších skautských záležitostí (10%). Část respondentů (16%) odpověděla jednoduše tak, že skauti tráví volný čas skautováním. Pravděpodobně k těmto skautským činnostem můžeme přiřadit i hry (14%), s předpokladem, že respondenti měli na mysli hraní společných skautských her právě na různých skautských akcích.

Tabulka 10 - Typické činnosti skautů

	N	%
S kamarády (skauty i neskauty)	44	32%
Příprava a domlouvání skautských akcí	36	26%
Účast na výpravách	36	26%
Sport	30	22%
V přírodě	28	20%
Skautování	22	16%
Schůzky	20	14%
Hry	20	14%
Počítač, internet	19	14%
Čtení	18	13%
Podobně jako jiní	16	12%
Plánování a řešení skautských záležitostí	14	10%

Jak jsme mohli vidět již v předchozích otázkách, je pro skauty typické i to, že část svého času tráví v přírodě, zde takto odpovědělo 20% respondentů. Další činnosti jsou již poměrně obvyklé a se skautingem přímo nesouvisí. Za povšimnutí stojí i poměrně často se opakující odpověď, že skauti tráví svůj volný čas stejně jako jiní (12%). Zde je jistě na místě otázka, jak tráví svůj volný čas neskautská populace. Pro velmi přibližný obraz můžeme odkázat například na výzkumy provedené Národním institutem dětí a mládeže, kde se ve věkové kategorii 13 – 15 let jako nejčastější volnočasové aktivity objevují televize, poslech hudby a učení (Bocan, 2012).

Trávení volného času skautů se tedy liší od ostatních vrstevníků pravděpodobně hlavně tím, že mnoho času tráví právě skautskými činnostmi – schůzkami, výpravami, tábory a jejich přípravou. Pouze z tohoto pohledu bychom mohli říci, že je skauting jen jeden z možných koníčků mladých lidí, stejně tak jako sportovci tráví více času sportem nebo hudebníci hudbou, je třeba ale odpovědi posuzovat v kontextu s ostatními výsledky.

4.2.8 Co skauti umí a neumí

V těchto dvou otázkách bylo zkoumáno nikoliv, co skauti musí či nesmí, ale otázka směřovala k tomu, co skauti skutečně umí nebo neumí. Nelze ovšem zaručit, že respondenti odpovídali takto a ne tak, co by skauti umět měli. Opět bylo vyžadováno 3 – 5 odpovědí, ale od toho se podobně jako u jiných otázek respondenti často odchylovali.

Tabulka 11 - Co skauti umí

	N	%
Příroda	39	28%
Spolupráce v týmu	31	22%
Organizační schopnosti	21	15%
Komunikace	19	14%
Uzlování	17	12%
Pomáhání jiným	17	12%
Táboření	14	10%
Přátelské chování	14	10%

V tabulce č. 11 pozorujeme nejčastější odpovědi. Nejčastěji (28%) respondenti uváděli znalosti a schopnosti spojené s přírodou, které byly všechny zahrnuté do jednoho. Jde konkrétně o znalost přírody, orientace v ní, umět se k ní správně chovat i v ní přežít. K tomu má také často volená odpověď táboření (10%). Poměrně zajímavá je odpověď, že skauti umí dobře uzlovat (12%). Uzly jsou často se skauty spojovány, ale v dnešní době se od učení uzlů již většinou upouští. Ostatní nejčastěji uváděné schopnosti se vztahují k druhým lidem. Jde o schopnost spolupráce (22%) a komunikace s druhými (14%), pomáhání druhým lidem (12%), které koresponduje i s nejčastější odpovědí u skautských povinností a přátelské chování (10%). Organizační schopnosti (15%), spolupráce i komunikace jsou dovednosti, které se skauti velmi často učí prostřednictvím plánování a domlouvání skautského programu. Možná to je důvod, proč byly často uvedeny.

V otázce, v čem skauti nejsou dobří, položené stejným stylem jako předchozí, se objevilo celkově největší množství rozdílných odpovědí. Poměrně překvapivé je, že výrazně nejčastěji se objevila možnost „bez odpovědi“ (30%). Konkrétní odpovědi byly, nevím, nic takového není, nic mě nenapadá, nebo že jde o tak individuální věc, že nelze určit. Tomu odpovídá i velké množství odpovědí, které se vyskytují jednou či dvakrát. Z toho důvodu by nemělo význam zde vytvářet kategorie odpovědí, protože by jich bylo příliš mnoho. Ze seznamu také byly vyřazeny zcela nerelevantní odpovědi, například, že skaut neumí létat či dýchat pod vodou.

Tabulka 12 - Co skauti neumí

	N	%
Bez odpovědi	41	30%
Prezentace na veřejnosti	11	8%
Říkat ne	9	7%
Plánování osobního času a povinností	9	7%
Tolerance neskautů	8	6%

V tabulce č. 12 jsou znázorněny odpovědi, které uvedlo alespoň 5% respondentů. Všimněme si toho, že zde pouze jedna odpověď přesáhla 10%, podle kterých jsme vybírali nejčastější odpovědi v předchozích otázkách. Dvě z těchto nejčastějších odpovědí se týkají skauta samotného. Respondenti říkají, že skaut si často neumí dobře naplánovat svůj osobní čas a povinnosti (7%). S tím pravděpodobně souvisí i odpověď, že skaut neumí říkat ne (70%), tedy odmítat různé další činnosti. V důsledku toho jich má moc a pak má problém s plánováním času. V dalších odpovědích se ojediněle objevují odkazy na tento problém v tom, že skauti se snaží toho stihnout příliš mnoho nebo že skauti tráví svůj volný čas „nestíháním“.

Dále jsou zde odpovědi, které se týkají vztahu skautů a jejich okolí či veřejnosti. Podle respondentů mají skauti problém s prezentací na veřejnosti (8%), s vysvětlením toho, kdo jsou, co a proč dělají. Dále mají problém s tolerancí jiného než skautského prostředí (6%). S podobným problémem jsme se setkali již v otázce, co by skauti neměli dělat, kde bylo zmíněno, že by se neměli považovat za něco lepšího než druzí. Propojíme-li tyto dvě odpovědi, je možné se domnívat, že k tomu někteří skauti směřují. Ovšem na významné závěry nemáme rozhodně dostatek dat.

Další odpovědi se velmi různí. Určitou část pokrývají činnosti, které by skauti měli dělat, ale pravděpodobně jim plnění jejich povinností nejde. Například plnění slibů, dělání dobrých skutků, pomáhání. Několikrát se objevují stejné činnosti jako v otázkách, co skauti dobře umí nebo co často dělají. Jde ale spíše o výjimky. Dále jsou zde činnosti, které se dělat nesmí, uvedeny jako ty, které skauti neumí. Příkladem je lhaní, podvádění, zločiny. To svědčí o tom, že skauti tyto věci skutečně nedělají, a proto v nich nejsou dobří nebo si tuto situaci někteří respondenti spíše přejí.

Mnoho odpovědí označuje zcela konkrétní činnosti, které spíše než obecnou vlastnost skautů označují nedostatky samotného respondenta, skautů v jeho okolí nebo činnost,

kterou neovládá velká část populace. Uvedme například matematiku, dějepis, tanec či dokonce curling. Z těchto odpovědí samozřejmě nelze činit žádné závěry.

Celkově z těchto dvou otázek můžeme vytvořit jistě ten závěr, že skauti jsou ve svých schopnostech či dovednostech velmi odlišní. Jestliže můžeme pojmenovat takové, ve kterých se zdokonalují během skautské činnosti, je skoro nemožné určit takové, ve kterých by skauti většinou dobří nebyli.

4.2.9 Porovnání věkových skupin

Pro následující porovnání byli respondenti rozděleni do tří věkových skupin:

- 11 – 17 let; 38 respondentů
- 18 – 24 let; 63 respondentů
- 25 – 59 let; 37 respondentů

Věkové skupiny nejsou početně vyrovnané, přesto byly zvoleny takto. 18. rok je moment, kdy se člověk může stát vedoucím oddílu, což v jistém smyslu určitě mění jeho vztah ke skautingu. Je pravdou, že se na vedení často podílejí mladší členové a naopak ne každý osmnáctiletý vede oddíl, ale jistější hranici bychom jen těžko hledali. Věk 24 byl určen z toho důvodu, že skautský program zde vidí horní hranici roverského věku (viz kapitola 3.2.5 Aktivita).

U jednotlivých otázek byly porovnány odpovědi jednotlivých skupin s cílem odhalit případné rozdíly ve směřování odpovědí mezi skupinami. Snažíme se také potvrdit či vyvrátit hypotézu, že starší lidé budou mít blíže k původním myšlenkám.

Tabulka 13 - Podle čeho poznáme skauta (věkové kategorie)

	chování	názory	jiné	oblečení	vzhled
11-17 let	66%	18%	11%	5%	0%
18-24 let	60%	11%	17%	6%	5%
25-59 let	57%	19%	14%	11%	0%
celkem	61%	15%	14%	7%	2%

Tabulka č. 13 ukazuje, jak jsou rozloženy odpovědi respondentů jednotlivých věkových skupin na otázku, podle čeho poznáme skauta. Vidíme, že rozdíly jsou zde spíše nevýrazné. Všechny tři věkové skupiny zde odpovídali velmi podobně.

Tabulka 14 - Kdy se z člověka stane skaut (věkové kategorie)

	11-17 let	18-24 let	25-59 let	celkem
Prohlásí sám sebe za skauta	21%	30%	8%	22%
Přijme skautské ideály a chová se podle toho.	8%	17%	24%	17%
Složí skautský slib	26%	22%	24%	24%
Cítí se být skautem.	13%	8%	5%	9%
Složí nováčkovskou zkoušku	11%	3%	5%	6%
Přijde do oddílu	11%	5%	16%	9%
Zvykne si ve svém oddíle.	3%	3%	8%	4%
Zaplatí členský příspěvek – je registrován	3%	2%	3%	2%
Naučí se skautský zákon	0%	0%	3%	1%
Není jednoznačné.	3%	6%	3%	4%
Jiné	3%	3%	0%	2%

Tabulka 15 - Kdy člověk přestává být skautem (věkové kategorie)

	11-17 let	18-24 let	25-59 let	celkem
Nikdy	61%	40%	54%	49%
Pokud opravdu byl skautem, tak nikdy	3%	5%	3%	4%
Odmítne skautské ideály ve svém životě	3%	13%	19%	12%
Přestane se cítit být skautem	5%	14%	3%	9%
Rozhodne se nebýt skautem	3%	6%	8%	6%
Nechová se v souladu se skautskými hodnotami	3%	8%	8%	7%
Přestane chodit do oddílu	11%	5%	3%	6%
Není registrován	3%	2%	0%	1%
Je to individuální.	3%	3%	3%	3%
Jiné	8%	5%	0%	4%

Stejným způsobem znázorňují rozložení odpovědí i tabulky č. 14 a 15, týkající se otázek, jak člověk začíná a přestává být skautem. V obou tabulkách jsou u každé věkové skupiny zvýrazněny tři nejčastěji volné odpovědi. U první otázky můžeme vidět, že se respondenti opět poměrně shodují v odpovědích. Většina nejčastějších odpovědí se týká subjektivního pocitu a přijetí skautských ideálů, často v podobě slibu, jak o tom byla řeč v kapitole 4.2.3 Co dělá skauta skautem. Výjimkou je poměrně vysoké procento v nejstarší věkové kategorii u odpovědi „přijde do oddílu“ (16%). V druhé otázce všechny tři kategorie odpovídají shodně nejčastěji, že skaut nikdy nepřestává být skautem. Další odpovědi se různí více než u předchozí otázky. Celkově bychom to mohli zhodnotit takto: V případě nejmladší kategorie převažuje nejvýrazněji odpověď nikdy, následuje možnost „přestane

chodit do oddílu“ a odpovědi týkající se osobního přesvědčení mají spíše menší zastoupení. Oproti tomu ve dvou starších věkových kategoriích jsou hlasy více rozptýleny právě mezi možnostmi, jako je odmítnutí skautských ideálů, rozhodnutí nebýt skautem a další. Také v první otázce vidíme, že odpověď „přijme skautské ideály a chová se podle toho“ má nejmenší zastoupení u nejmladší kategorie (8%). Na základě těchto odpovědí se můžeme domnívat, že věkově starší skupiny mají hlubší vztah ke skautským hodnotám než mladší.

Tabulka 16 - Jací jsou skauti (věkové kategorie)

	11-17 let	18-24 let	25-59 let	Celkový průměr
Skauti se dobře vyznají v přírodě a dokážou v ní přežít.	1,50	1,65	1,59	1,59
Skauti se chovají vždy čestně.	1,84	2,13	1,76	1,95
Skauti rádi pomáhají ostatním lidem.	1,45	1,76	1,51	1,61
Skauti chtějí být prospěšní svému okolí.	1,39	1,57	1,35	1,46
Skauti se stále snaží rozvíjet sami sebe.	1,42	1,54	1,46	1,49
Skauti se zajímají o to, co se děje kolem nich.	1,74	1,75	1,70	1,73
Skauti si umí poradit v nelehkých situacích.	1,53	1,59	1,62	1,58
Pro skauty je důležitá fyzická zdatnost.	2,18	2,37	2,24	2,28
Skauti plní své sliby.	1,71	1,76	1,62	1,71

Srovnání odpovědí jednotlivých věkových skupin u baterie otázek týkajících se chování skautů nám ukazuje tabulka č. 16. Stejně jako v kapitole 4.2.4 Jací jsou skauti číselný údaj udává průměrnou odpověď každé skupiny na škále ano (1), spíše ano (2), spíše ne (3), ne (4). Je vidět, že rozdíly u jednotlivých otázek jsou opět minimální. Můžeme si povšimnout toho, že u většiny otázek má střední skupina nejvyšší průměr, tedy se nejvíce oddaluje odpovědi ano. Způsobeno by to mohlo být kritičtější pohledem zmíněné skupiny, nicméně jde o spíše drobné rozdíly, ze kterých nelze vyvozovat žádné závěry.

U zbývajících otázek byly vybrány pro srovnání pouze některé odpovědi z důvodu velké šíře vzniklých možností. Konkrétně byly u každé otázky vybrány ty odpovědi, jejichž procentuální zastoupení v rámci dané věkové skupiny se mezi těmito skupinami lišilo o 10% a více. Procento zde udává vždy poměr počtu objevení se dané odpovědi a počtu respondentů věkové skupiny. Číslo 50% například říká, že polovina respondentů z dané věkové skupiny uvedla konkrétní možnost jako jednu ze svých odpovědí.

Tabulka 17 - Co skauti musí a co nesmí dělat (věkové kategorie)

	11-17let	18-24let	25-59let	celkový poměr
Co skauti musí				
Pomáhat ostatním	76%	35%	43%	49%
Stále se rozvíjet	13%	29%	30%	25%
Vychovávat a vzdělávat	5%	13%	22%	13%
Mít vztah k přírodě	18%	10%	5%	11%
Zajímat se o své okolí	0%	14%	11%	9%
Chovat se správně	16%	6%	5%	9%
Chovat se slušně	8%	3%	16%	8%
Kriticky přemýšlet	0%	10%	5%	6%
Být věrný skautským ideálům	3%	10%	0%	5%
Co skauti nesmí				
Lhát	39%	10%	30%	23%
Ničit přírodu a další věci	21%	11%	11%	14%
Porušovat skautský zákon	5%	17%	11%	12%
Podvádět	16%	6%	14%	11%
Mluvit sprostě, nadávat	24%	5%	5%	10%
Být lhostejný k okolí	3%	13%	8%	9%
Chovat se proti skautskému slibu a hodnotám	3%	14%	5%	9%
Chovat se proti obecným pravidlům či svému svědomí	0%	10%	11%	7%
Považovat se za elitu	0%	10%	8%	7%
Být zlý či agresivní	11%	2%	0%	4%

Tabulka č. 17 ukazuje srovnání vybraných odpovědí věkových skupin u otázek, co skauti musí a co skauti nesmí dělat. Nejmladší kategorie má největší procento u odpovědí, že skaut musí druhým pomáhat (76%), mít vztah k přírodě (18%), chovat se správně (16%), naopak nesmí lhát (39%), ničit (21%), podvádět (16%), mluvit sprostě (24%) či být zlý (11%). Jde tedy zejména o základní pravidla toho, jak by se měl či neměl chovat slušný člověk. Střední věková kategorie oproti dalším častěji uvádí odpovědi, že skaut se musí zajímat o své okolí (11%), kriticky přemýšlet (10%) a být věrný skautským ideálům (10%). Nesmí naopak porušovat skautský zákon (17%), být lhostejný k okolí (13%), chovat se proti skautskému slibu (14%) a skauti by také neměli sami sebe považovat za elitu (10%). U všech nyní zmíněných možností má mladší kategorie výrazně nižší četnost výskytu odpovědí, v některých případech se dokonce v mladší kategorii odpověď neobjevila vůbec. Vystupuje zde do popředí zájem o své okolí, který se objevuje v obou

polohách jako povinnost i jako zákaz. Vyšší zastoupení mají odpovědi týkající se skautských hodnot, slibu a zákona. Nejstarší věková kategorie jako podstatné na rozdíl od jiných vidí nutnost stále se rozvíjet (30%), vychovávat a vzdělávat (22%), chovat se slušně (16%) a nechovat se v rozporu s obecnými pravidly (11%). Všimněme si zejména rozdílu u tématu vlastního rozvoje, výchovy a vzdělávání, které mají zvláště oproti nejmladší kategorii výrazně vyšší četnost. Můžeme konstatovat, že s rostoucím věkem odpovědi respondentů směřovaly více k souladu se skautskými hodnotami, případně výchovy a vzdělávání na úkor obecně platných pravidel zmiňovaných nejčastěji nejmladší skupinou.

Tabulka 18 - Typické předměty skautů (věkové kategorie)

	11-17let	18-24let	25-59let	celkový poměr
Skautský kroj	74%	54%	54%	59%
Velký batoh	21%	35%	49%	35%
Stan (s podsadou)	16%	32%	43%	30%
Pohorky či jiné boty	8%	32%	14%	20%
KPZ	24%	10%	19%	16%
Klubovna	5%	19%	22%	16%
Tábor	16%	8%	3%	9%

Tabulka č. 18 ukazuje odpovědi s největšími rozdíly v četnosti výskytu mezi věkovými skupinami u otázky na typické předměty skautů. Z uvedených předmětů sice každá věková skupina uváděla nejčastěji jiné, nepozorujeme nicméně žádnou souvislost mezi věkem a často uvedeným předmětem.

Tabulka 19 - Typické činnosti skautů (věkové kategorie)

	11-17let	18-24let	25-59let	celkový poměr
S kamarády (skauty i neskauty)	34%	35%	24%	32%
Příprava a domlouvání skautských akcí	16%	35%	22%	26%
Účast na výpravách	32%	25%	22%	26%
V přírodě	8%	25%	24%	20%
Skautování	8%	17%	22%	16%
Schůzky	21%	13%	11%	14%
Čtení	18%	13%	8%	13%
Podobně jako jiní	18%	10%	8%	12%
Plánování a řešení skautských záležitostí	5%	10%	16%	10%
Pomáhání	11%	2%	0%	4%

V tabulce č. 19 si můžeme prohlédnout rozdílnost odpovědí na otázku, jak skauti nejčastěji tráví svůj volný čas. Střední skupina oproti ostatním dvěma častěji uvedla, že čas tráví přípravou skautských akcí (35%). Podobně jsou na tom i odpovědi „skautování“ a „plánování a řešení skautských záležitostí“, u kterých s věkem stoupá četnost výskytu. Rozdíl mezi dvěma staršími a nejmladší skupinou nacházíme i v odpovědi, že skauti tráví svůj čas v přírodě. Na rozdíl od toho nejmladší skupina častěji uvádí, že čas tráví na schůzkách (21%), výpravách (32%), čtením (18%). U těchto otázek naopak četnost s rostoucím věkem klesá. Přestože s rozdílnou četností u všech skupin se nejčastěji objevuje odpověď, že skauti tráví svůj volný čas především s kamarády. Jako poznatek na základě těchto odpovědí můžeme uvést, že mladší členové spíše tráví čas účastí na akcích, zatímco starší věnují více času jejich přípravě, plánování či řešení dalších skautských záležitostí.

Tabulka 20 - Co skauti umí a co neumí (věkové kategorie)

	11-17let	18-24let	25-59let	celkový poměr
Co skauti umí				
Příroda	45%	22%	22%	28%
Spolupráce v týmu	8%	29%	27%	22%
Organizační schopnosti	3%	16%	27%	15%
Uzlování	32%	5%	5%	12%
Poradit si v krizové situaci	3%	14%	3%	8%
Zacházení s ohněm	13%	2%	11%	7%
Přežití v těžkých podmínkách	0%	11%	8%	7%
Orientace na mapě	13%	3%	5%	7%
Ošetřování	16%	2%	5%	7%
Práce s dětmi	3%	5%	14%	7%
Vedení lidí	0%	5%	16%	7%
Vaření (i v přírodě)	16%	3%	3%	7%
Empatie, naslouchání	3%	5%	14%	7%
Turistika	11%	3%	0%	4%
Vzájemné vzdělávání	0%	0%	11%	3%
Co skauti neumí				
Prezentace na veřejnosti	0%	6%	19%	8%
Říkat ne	0%	10%	8%	7%
Plánování osobního času a povinností	0%	10%	8%	7%

Poslední dvě otázky se ptají na to, co skauti dobře umí a co naopak neumí. Porovnání odpovědí věkových skupin vidíme v tabulce č. 20. Pokud se podíváme na odpovědi, které častěji uváděla nejmladší skupina, všimneme si, že jde o praktické dovednosti jako je přežití v přírodě (45%), uzlování (32%), zacházení s ohněm (13%) a další. Oproti tomu

téměř všechny odpovědi, které výrazně častěji uváděly dvě starší skupiny, se týkají sociálních dovedností, vzdělávání, práce s lidmi. U střední skupiny jmenujme spolupráci v týmu (29%), schopnost poradit si v krizové situaci (14%), u nejstarší skupiny například organizační schopnosti (27%), vedení lidí (16%), empatie (14%). Zajímavé je dále, že u všech odpovědí na otázku, co skauti neumí, u kterých se objevil výraznější rozdíl, není u nejmladší kategorie ani jedna odpověď. Prezenci na veřejnosti i plánování osobního času, včetně odmítání vnímají jako nedostatek skautů pouze dvě starší kategorie respondentů. Můžeme shrnout tak, že starší skupiny respondentů vidí přednosti i nedostatky skautů zejména na poli sociálních dovedností. Nejmladší skupina uvažuje spíše o praktických dovednostech.

4.3 Skautský vůdce

Ve shrnutí teoretické části byla vyslovena úvaha o tom, že lidé, kteří ze skautingu neodcházejí, ale věnují skautské činnosti svůj další čas, se mohou v určitém smyslu odlišovat. V rámci dotazníkového šetření nebyla tato problematika zkoumána, proto je výzkum doplněn ještě o tuto druhou část. Lidí, kteří se angažují ve skautské organizaci, je mnoho. Jako zástupce pro zkoumání byl vybrán vůdce skautského oddílu. Jeho povinnosti či vzdělání byly popsány v kapitole 3.2.2 Personál. Zde jsme se zaměřili zejména na motivaci k vedení, kladné a záporné stránky vedení a na způsob předávání vůdcovské role v oddíle.

4.3.1 Charakteristika postupu

Vzhledem k tomu, že se jedná o téma poměrně složité, které není zatím zpracováno, bylo třeba volit metodu kvalitativního výzkumu, jejímž cílem je porozumět lidem v sociálních situacích (Disman, 1993). Jako způsob sběru dat byl vybrán druh rozhovoru, který Jan Hendl nazývá „rozhovor podle návodu“. V takovém rozhovoru jsou určena témata, která mají být probrána, a je na tazateli, v jakém pořadí položí otázky a jak je přesně formuluje (Hendl, 2005). Tento způsob je náročný na čas i zkušenosti tazatele, proto se nepodařilo sehnat dostatečně velký vzorek respondentů. I přesto je možné alespoň krátce popsat problém vedení oddílu.

Pro rozhovory bylo vybráno celkem 8 respondentů, kteří právě aktivně vedou oddíl. Jejich věk se pohyboval mezi 20 a 28 lety. Šlo o 5 žen a 3 muže, kteří vedou oddíly v Praze či jejím okolí, v Přelouči, nebo v Kolíně. Respondenti byli vybíráni tak, aby již za sebou měli nějakou dobu vedení oddílu a byli schopni o něm hovořit. Doba dosavadního vedení oddílu

jednotlivých respondentů se pohybuje mezi 4 a 12 lety. Většina z nich začala oddíl vést již v 18 letech a předávat ho plánují v horizontu přibližně 1 – 7 let. Oddíly, které respondenti vedou, mají rozdílnou povahu. Při výběru vzorku na toto nebyl brán zřetel.

Během rozhovorů byly respondentům položeny následující základní otázky, které byly případně rozvedeny doplňujícími otázkami. Odpovědi byly zaznamenávány do psané formy.

- Jak si se dostal k vedení oddílu?
- Byl jsi v době převzetí oddílu na svou roli dobře připraven? Jak případná příprava probíhala?
- Jaká byla tvá motivace pro vedení oddílu?
- Jaká je nyní tvá motivace?
- Jaká vidíš pozitiva na vedení oddílu?
- Jaká na tom vidíš negativa?
- Jak dlouho ještě plánuješ vést oddíl?
- Jak hledáš svého nástupce a jak ho na roli vůdce připravuješ?

4.3.2 Výsledky

Z důvodu malého vzorku nemá význam sledovat četnost ale výrazné souvislosti jednotlivých odpovědí. Proto na následujících řádcích shrneme, jaké typy odpovědi se u jednotlivých problémy objevily a doplníme vybranými citacemi z rozhovorů.

Jaké vnitřní i vnější důvody vedly k tomu, že se respondenti ujali vedení oddílů:

- Původní vedoucí se z oddílu postupně ztrácel či náhle přestal, čímž vznikla mezera, kterou bylo třeba zaplnit.
- Nikdo jiný nebyl (věkem, vzděláním či schopnostmi) nebo bylo vedoucích málo.
- Byl to přirozený vývoj, očekávalo se to. Už dříve jsem se na vedení podílel. Nebránil jsem se tomu.
- Chtěl jsem si to vyzkoušet, vrátit, co jsem od oddílu dostal.
- Původní vedoucí vedli špatně, chtěli jsme to změnit.
- Obnovoval se původní oddíl.
- Roli hrálo, že jsme to dělali ve dvou.
- Touha po udržení tradice.

- „*Když jsem byla malá, obdivovala jsem ty vedoucí ve Foglarovkách.*“
- „*Vzala jsem na sebe zodpovědnost za vedení oddílu a chci to dělat dobře.*“
- „*Skauting beru jako svou životní cestu.*“

Jak byli noví vůdci na svou roli připravováni:

- Čekatelská zkouška a vůdcovská zkouška.
- Protože šlo o samostatné rozhodnutí obnovit oddíl, byla připravenost dostatečná.
- Téměř žádná, na vše jsme museli přijít sami.
- Od původních vedoucích žádná podpora, spíše podrazy.
- Příprava byla postupná, během předchozí spolupráce s různými lidmi – tzv. „odkouvání“.
- Žádná cílená příprava.
- Příprava prostřednictvím toho, že vedoucí například nepřišla.
- Dostávání zpětné vazby na činnost.
- Předchozí zkušenosti s vedením družiny.
- „*Připraven jsem nebyl, hodil jsem se do toho sám. Nikdo mě nenutil.*“
- „*Základ jsem měl, ale ani po dvou letech ne tolik, jak by bylo třeba.*“
- „*Asi to pro mě byla nejlepší škola, ale nikomu bych to nepřála.*“

Jaká je současná motivace pro vedení oddílu:

- Motivace je stále stejná.
- Baví mě to.
- Je to věc, která má smysl.
- Je vidět vývoj, dobře odvedená práce.
- Stále se učím nové věci, rozvíjí mě to.
- Poděkování od dětí nebo rodičů či jiné ocenění.
- Seberealizace, naplnění.
- Částečně nutnost, protože není nástupce.
- Chybělo by mnoho zážitků bez oddílu.
- Pomáhám rádcům s vedením družin, aby to dělali rádi.
- Aby oddíl nezanikl.
- Výplň volného času.

- „*Má to smysl. Kluci jsou na sebe hodnější. Získávají základní charakterové návyky.*“
- „*Když se s tím pět let dělám, tak to chci někomu pořádně předat, do dobrých rukou.*“
- „*Vědomí, že těch pár hodin z nich třeba udělá o něco lepší lidi.*“

Jaká respondenti vidí pozitiva na vedení oddílu:

- Učí se stále nové věci, mnoho zkušeností.
- Osobní rozvoj (spolupráce, organizace, zodpovědnost), ale i v čemkoliv dalším, co koho zajímá (grafika, focení, práce s internetem).
- Pocit uspokojení z toho, že dělají dobrou věc.
- Možnost ovlivňovat směřování oddílu a výchovu dětí. Sledovat, jak se děti vyvíjí.
- Praxe v práci s dětmi. Příprava na vlastní děti.
- Příprava pro zaměstnání.
- Možnost vyzkoušet si vést tým lidí, motivovat je, budovat vztahy, naučit se jednat s různými typy lidí.
- Možnost hrát si, užívat si, podívat se na zajímavá místa.
- Spolupráce s různými lidmi (děti, spolupracovníci, rodiče i další).
- Rozvinutí schopnosti řešit krizové situace.
- „*Skautská výchova u mě začala, až když jsem začal vést.*“
- „*Pocit, že dělám něco pro někoho. Nejsem na tom světě zbytečně.*“
- „*Skauting je pro mě důležitý tou výchovou. Mě to hodně ovlivnilo i vychovalo.*“

Jaká negativa respondenti vnímají na vedení oddílu:

- Zabírá to mnoho času, který pak někdy nezbývá na další povinnosti či osobní čas. Je to na úkor něčeho jiného.
- Neshody s ostatními, či když něco nefunguje nebo se nepovede.
- Administrativa, stereotypní záležitosti.
- Po dlouhé době vedení přichází únava, vyčerpání, ubývá nápadů.
- Je těžké na mladší přenést zodpovědnost. Nutnost kontrolovat u ostatních plnění úkolů.
- Je to priorita v tom, že se mnoho věcí musí řešit hned.
- Velká zodpovědnost za hodně lidí. Může se snadno stát nějaká nepříjemnost.

- Náročné rozhodování.
- Lidé očekávají od této role určité chování, nemůžu si dovolit porušovat pravidla.
- „*Když to chceš vést naplno, tak to nejde, priority musíš mít jinde.*“
- „*Zodpovědnost. Nemůžeš si jen tak odjet a opustit to.*“
- „*Že to bere čas, nevnímám jako negativum.*“

Jaký je jejich plán pro předávání oddílu dál, komu ho chtějí předat:

- Zabezpečit oddíl, aby fungoval, zapojit do toho další lidi.
- Vzdělat své nástupce na kurzech (rádcovský kurz, čekatelská a vůdcovská zkouška).
- Pomoci nástupcům v jejich slabých místech.
- Oznámit to alespoň 1 rok dopředu.
- Postupně nástupcům předávat více zodpovědnosti, zároveň jim pomáhat.
- Po odchodu udržovat vazbu a podporovat.
- Hledat spolupracovníky mimo oddíl.
- Vyhlídnutý potenciální nástupce cca 14 – 17 let, kterého je třeba postupně zapojovat.
- Skupina, ze které je možno vybrat nástupce se podílí na vedení, je podporována, a tím se připravuje.
- Nepředávat to jedinci, ale dvojici.
- „*Stačí, aby to byl skaut a chtěl. Všechno se dá naučit. Nesmí to být teda totální pitomec.*“
- „*Od oddílu se mi úplně nechce, jsem hrdá na to, co jsem vybudovala.*“

4.4 Diskuze

Než na závěr shrneme výsledky obou částí výzkumu, je dobré zmínit i jisté nedostatky či okolnosti, které mohly výsledky zkreslit. Jak bylo zmíněno i několika respondenty, forma dotazníku na toto téma se nemusí zdát jako nejvhodnější. Pokud by i první část byla prováděna spíše formou rozhovorů, mohli bychom dospět ke kvalitnějším odpovědím s většími souvislostmi a podobně. Na druhou stranu zde dotazník umožnil pořídit poměrně velký vzorek respondentů. Co se týče věkového rozložení respondentů i tam bychom mohli dostat jiné výsledky, pokud bychom například zařadili více respondentů nižšího věku. Stejně tak mohlo být limitující šíření dotazníku prostřednictvím internetového formuláře.

Během vyhodnocování hrál jistě velkou roli subjektivní pohled a to zejména při vytváření jednotlivých kategorií ze zjištěných odpovědí respondentů. Některé odpovědi mohly být nevědomě zdůrazněny a jiné potlačeny. Z tohoto důvodu jsou v příloze uvedeny všechny zjištěné odpovědi společně s četností jejich výskytu. Podobně i rozdělení věkových skupin může být diskutabilní. Je možnost, že při detailnějším zkoumání by byly nalezeny další rozdíly mezi respondenty jiného věku.

Ke druhé části týkající se skautských vůdců, je nutné poznamenat, že jde o malý vzorek respondentů a v uvedeném vyhodnocení se ztrácí jisté souvislosti zmiňované v případech jednotlivých respondentů. Proto je třeba zejména tuto část chápat spíše jako naznačení problému.

Téma skautských vůdců, jejich motivace a způsob předávání oddílu je jistě zajímavé a mohlo by být přínosné se jím dále zabývat. Podrobněji studovány by mohly být i rozdíly pohledu na skauting v různých věkových skupinách. Mohli bychom se věnovat také porovnání pohledu skautů a neskautů na to, co je to skauting, či srovnávat postoje a názory skautů s jejich vrstevníky. Otázka, na kolik skutečně se skauti chovají podle svých pravidel či zda umí nebo neumí něco navíc, by mohla být velmi inspirativní. Některá z těchto naznačených témat se již jednotlivci zkoumat. Konkrétně se o příspěvek pokusila například Anna Voříšková v práci *Motivace skautských vedoucích* (2009). Rozsáhleji se zabýval tématem skautské výchovy David Svoboda v práci *Skautská výchova z hlediska existenciální analýzy* (2001). Ve výzkumu zkoumá rozdíly mezi skautskou a neskautskou populací. Zároveň se částečně zamýšlí nad otázkou skutečného efektu skautské výchovy a tím, zda skaut jen nevybírá ty jedince, kteří se určenému stylu přizpůsobí. Sám ale dodává, že problematika by si zasloužila další zkoumání.

4.5 Závěry výzkumu

Hlavním cílem provedeného dotazníkového šetření bylo popsat skauty jejich vlastníma očima, tedy jaký je jejich sebeobraz. Celkově se sešlo velké množství různých odpovědí, které si navzájem někdy i odporovaly, z čehož je zřejmé, že i mezi skauty nepanuje shodný pohled na ně samotné. Analýzou odpovědí jsme dospěli k tomuto převažujícímu pohledu. Většina respondentů si myslí, že skauti se nejlépe poznají podle chování, případně názorů. V tom, kdo je a kdo není skaut, rozhoduje zejména jeho vlastní pocit sounáležitosti, sdílení a zohledňování skautských ideálů ve svém životě. Tyto faktory jsou důležitějšími než to, zda chodí do oddílu, je registrovaným členem a podobné. Respondenti vyjádřili převažující

shodu s charakteristikami skautů stanovené Baden-Powellem. Pravidla a normy, která respondenti uváděli jako zavazující pro skauty, ve velké míře odrážely hodnoty vyjádřené ve skautském slibu a zákonu. Uvedeme zde znovu práce výše zmíněného Svobody, který svým výzkumem porovnávajícím skauty a neskauty dospívá k tomuto závěru: „*Skautská populace skutečně tvoří specifickou část populace, jejímž jedním důležitým specifikem je zkušenost skautské výchovy. Dále se tato populace liší významně ve struktuře preferovaných hodnot.*“ (Svoboda, 2001, str. 126). Konkrétně uvádí například větší orientaci na službu druhým, péče o vztahy či o sebe sama. Takový závěr je v relativní shodě se závěry tohoto výzkumu.

Volný čas podle názoru respondentů skauti tráví podobnými činnostmi jako jejich vrstevníci s tím rozdílem, že ho jistou část věnují právě skautingu. To v podobně účasti na různých akcích či jejich připravování. Skauting podle respondentů rozvíjí určité schopnosti či dovednosti spojené zejména se vztahem k druhým či obecné práce s lidmi. Dále rozvíjí schopnosti spojené s pobytem v přírodě a tábořením. Tomu odpovídá i obraz typických skautských předmětů, které většinou byly také spojené s tábořením a výlety. Na druhé straně většina respondentů se domnívá, že neexistuje společný nedostatek skautů. Pokud nějaké nedostatky uvedli, šlo například o špatnou prezentaci organizace na veřejnosti nebo problém s organizací času. Analýza získaných dat podporuje hypotézu, že sebeobraz dnešních skautů se převážně shoduje s obrazem skauta podle Baden-Powella.

Co se týče rozdílnosti odpovědí mezi věkovými skupinami, z celkového pohledu jde o rozdíly spíše menší povahy, v některých případech šlo o rozdíly téměř zanedbatelné. Pokud se objevily výraznější rozdíly, šlo zejména o rozdíl mezi nejmladší skupinou a dvěma staršími. Můžeme pojmenovat několik tendencí, které jsme vysledovali. Se stoupajícím věkem odpovědi respondentů více směřovaly k souladu se skautskými ideály, hodnotami a normami. Ukázalo se to zvláště v otázkách, kdy člověk začíná a přestává být skautem, co skauti musí a co nesmí dělat. Dále se se stoupajícím věkem častěji objevily odpovědi související s prací pro skautskou organizaci, zejména příprava akcí a další plánování. Důležitější téma starších respondentů je výchova a vzdělávání, jak můžeme pozorovat v otázkách, co skauti musí dělat nebo co dobře umí. Na konec se s rostoucím věkem méně vyskytují praktické dovednosti skautů a jsou akcentovány spíše sociální dovednosti, jako je například schopnost spolupráce či empatie. Hypotéza o tom, že se pohled starších skautů bude více shodovat s původními idejemi, se nepotvrdila. Každá věková skupina akcentuje jiné prvky skautingu, ale nelze říci, že by některé byly blíže či dále původním myšlenkám.

Z rozhovorů s vedoucími jsme se dozvěděli následující. Pro většinu z nich je důležité, že práce s dětmi, jejich výchova, je činnost, která má smysl. Vedení oddílů je zároveň baví a naplňuje. Pozitivně hodnotí, že se při tom sami stále mohou učit a zkoušet nové věci. Na druhou stranu jde o záležitost náročnou a to zejména na čas. Zároveň se s tím pojí velká zodpovědnost za celý oddíl. Předávání oddílu se ukazuje jako poměrně složitý proces. Většina z dotázaných na převzetí nebyla dobře připravena. Zároveň se snaží své budoucí nástupce připravit lépe, přestože jejich hledání není vždy jednoduché.

5. Závěr

Na počátku práce jsme stanovili jako cíl popsat, co je to skauting. Prostředkem byla otázka, zda skauting můžeme označit za subkulturu či nikoliv. Nyní shrneme hlavní poznatky, ke kterým jsme dospěli.

Nejprve jsme definovali subkulturu jako skupinu jedinců, jejíž systém idejí, sociokulturních regulativů a artefaktů se do určité míry liší od majoritní společnosti. Jedinci v rámci subkultury sdílí podobný životní způsob. Následně byl popsán skauting v jednotlivých bodech, které, jak uvádí Malinowski, má každá instituce ve společnosti, tedy charta, pravidla, personál, hmotné zařízení, aktivita a funkce. Na základě porovnání charakteristiky skautingu, vycházející z literatury jemu věnované, a konceptu subkultury jsme dospěli k následujícímu. Skauting uznává hodnoty, které jsou do určité míry specifické a pro skauty platí také vědomí jejich existence a společných cílů. Na druhou stranu nemůžeme říct, že by skutečně všichni skauti sdíleli podobný životní styl, proto jsme zatím skauting jako subkulturu neoznačili. Byla vyslovena teorie, že by bylo možné uvažovat o skautské subkultuře, jejímiž členy nejsou všichni skauti, ale především ti, kteří se výrazněji podílejí na činnosti skautské organizace a projevují tím opravdové přijetí skautských hodnot za své, tedy například vedoucí oddílů.

Cílem výzkumu bylo zjistit, jaký je sebeobraz dnešních skautů a jak koresponduje s původními idejemi, což mělo přispět k řešení základní otázky. Výsledky výzkumu potvrdily jednoznačně fakt, že pohled jednotlivých skautů na skauting se dosti liší, a je proto těžké zahrnout všechny skauty do jedné skupiny. Zároveň se ale potvrdila i tendence ke sdílení podobných hodnot, konkrétně těch, které jsou vyjádřeny skautských slibem. Směřování k těmto hodnotám je podle odpovědí respondentů pro skauty velmi podstatné. Hypotéza, že sebeobraz skautů bude převážně odpovídat představě Baden-Powella, byla na základě předchozích tvrzení podpořena. Druhá hypotéza, která předpokládala, že s rostoucím věkem se bude představa respondentů více blížit původním idejím, potvrzena nebyla, jelikož zjištěné rozdíly v odpovědích jednotlivých věkových skupiny byly méně výrazného charakteru.

V druhé části výzkumu jsme se zabývali skautskými vůdci jako specifickou skupinou skautů. Výpovědi respondentů podporují tezi, že existuje subkultura skautů, do které patří ti, kteří skautské ideály naplňují je právě například prostřednictvím své práce pro skautské oddíly.

Pokud se opět zeptáme na otázku z úvodu práce, zda je nebo není skauting subkultura, na základě zpracování literatury a analýzy dat výzkumu odpovíme takto: Skauting jako celek není subkulturou, protože mezi skauty nacházíme mnoho rozdílů, včetně toho, že se velmi různí pohled skautů na ně samotné. Zároveň nabízíme teorii, která byla daty podpořena, že ti, kteří skutečně přijali skautské hodnoty za své a dále se aktivně podílejí na činnosti skautské organizace, můžou být označeni za členy subkultury skautů.

Závěrem bych se na základě této práce ráda pokusila odpovědět na otázku, co je skauting a kdo je skaut. Opravdový skaut je člověk, který přijal za své skautské ideály a snaží se podle nich řídit svůj život bez ohledu na to, co umí nebo neumí, zda je či není členem skautského oddílu nebo zda jezdí na skautské akce. Člověk, který se snaží podle svého nejlepšího svědomí pracovat sám na sobě a být prospěšný svému okolí. Jedním, ale ne jediným, ze způsobů této prospěšnosti je i výchova mladších členů ve skautských oddílech. Skautský vůdce ale i všichni, kdo pracují pro další skauty, jsou tak na v něčem velmi specifictí, protože věnují mnoho svého času a energie cizím lidem, na druhou stranu je to něco, co je poměrně silně spojuje.

Skauting je pak především společenství takovýchto lidí, kteří sdílí stejné hodnoty a snaží se je ve svém životě naplňovat. Z toho vychází i fakt, že řeší podobné problémy a jejich životní způsob je v mnohém podobný. Toto hlavně podle mého názoru odlišuje skauting od jiných společenství lidí se stejným zájmem. Z vlastní zkušenosti mohu říci, že když potkám skauta, vím, že s ním mám společného mnohem víc než jen stejný zájem.

Bibliografie

- Baden-Powell, R. (1993). *Vlče, skaut, rover*. Liberec: Skauting.
- Baden-Powell, R. (2007). *Skauting pro chlapce*. Praha: Junák.
- Barker, C. (2006). *Slovník kulturních studií*. Praha: Portál.
- Bocan, M. et al. (2012). *Děti v ringu dnešního světa. Hodnotové orientace dětí ve věku 6 až 15 let*. Praha: Národní institut dětí a mládeže.
- Břečka, B. (1999). *Kronika čs. skautského hnutí 1900 - 1990*. Brno: Brněnská rada Junáka.
- Břicháček, V. (1991). *Poselství skautské výchovy*. Liberec: Skauting.
- Břicháček, V. (1992). *Skautský oddíl I*. Liberec: Skauting.
- Břicháček, V. (1995). *Skautské putování po stezce životem*. Praha: FONS.
- Břicháček, V. (2000). *Rovering*. Liberec: Skauting.
- Břicháček, V. (2003). *Sondy do světa skautů: sociologické výzkumy Junáka 2000-2003*. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR.
- Buryánek, J. (2005). *Interkulturní vzdělávání II*. Praha: Člověk v tísní, o.p.s.
- Cogan, B. (2008). *The Encyclopedia of punk*. New York: Sterling.
- Čáka, J. (1990). *Junácká symbolika*. Praha: Merkur.
- Disman, M. (1993). *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum.
- Duffková, J., Urban, L., & Dubský, J. (2007). *Sociologie životního stylu*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze.
- Dyoniziak, R. (1968). *Subkultura mládeže : sociologická studie k problémům specifické kultury věkové a generační skupiny mládeže*. Praha: Osvětový ústav.
- Eagleton, T. (2001). *Idea kultury*. Brno: Host.
- Farin, K., & Seidel-Pielen, E. (1995). *Skinheads*. München: C.H. Beck.
- Foglar, J., & Zapletal, M. (1992). *Skautské hry v klubovně*. Liberec: Skauting.

- Geertz, C. (2000). *Interpretace kultur: Vybrané eseje*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Gelder, K., & Thornton, S. (Eds.) (1997). *The Subcultures reader*. London: Routledge.
- Hall, S., & Jefferson, T. (2006). *Resistance through rituals : youth subcultures in post-war Britain*. New York: Routledge.
- Hanák, O. et al. (1992). *Hippies: slepé rameno mrtvé řeky*. Praha: Argo.
- Hansen, W. (1994). *Vlk, jenž nikdy nespí. Dobrodružný života lorda Baden-Powella*. Praha: Scoutarch.
- Hebdige, D. (2012). *Subkultura a styl*. Praha: Dauphin.
- Hendl, J. (2005). *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál.
- Homans, G. C. (1951). *The Human Group*. London: Routhledge and Kegan Paul LTD.
- Charta českého skautingu*. (2005). Načteno z skautská křižovatka: <http://krizovatka.skaut.cz/organizace/dokumenty/spisovna/detail-76/>
- Jandourek, J. (2003). *Úvod do sociologie*. Praha: Portál.
- Janka, O. (2009). *Čas skautů*. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov.
- Kdo jsem (metodická příručka)*. (2008). Načteno z Skautská křižovatka: <http://krizovatka.skaut.cz/organizace/dokumenty/e-knihovna/detail-2113/>
- Krojový řád Junáka*. (2011). Načteno z Skautská křižovatka: <http://krizovatka.skaut.cz/organizace/dokumenty/spisovna/detail-753/>
- Lešanovský, K. (1999). *Se štítem a na štítě. Nezradili skautský slib*. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR.
- Linhart, J. et al. (1996). *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum.
- Malina, J. et al. (2009). *Antropologický slovník aneb Co by mohl o člověku vědět každý člověk*. Brno: CERM.
- Malinowski, B. (1968). *Vědecká teorie kultury*. Brno: Krajské kulturní středisko.

- Matoušek, O., & Kroftová, A. (2003). *Mládež a delikvence: Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Praha: Portál.
- Merton, R. K. (1957). *Social Theory and Social Structure*. Glencoe, Illinois: The Free Press.
- Montoussé, M., & Renouard, G. (2005). *Přehled sociologie*. Praha: Portál.
- Murphy, R. F. (1998). *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Murphy, R. F. (2001). *Umlčené tělo*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Nagy, L. (1999). *250 miliónů skautů*. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR.
- Novák, J., & Zapletal, M. (1997). *Skautská družina*. Liberec: Skauting.
- Organizační řád a systemizace Junáka*. (2012). Načteno z Skautská křižovatka: <http://krizovatka.skaut.cz/organizace/dokumenty/spisovna/detail-215/>
- Ravenhill, M. (2008). *The Culture of homelessness*. Aldershot: Ashgate.
- Řád pro vzdělávání činovnic a činovníků Junáka*. (2009). Načteno z Skautská křižovatka: <http://krizovatka.skaut.cz/organizace/dokumenty/spisovna/detail-686/>
- Říčan, P. (1989). *Cesta životem*. Praha: Panorama.
- Říha, M. (2012). *Analýza registrace 2003 - 2012*. Načteno z Skautská křižovatka: <http://krizovatka.skaut.cz/organizace/dulezite-informace/registrace/analyza-registrace-2003-2011/> (dostupné pouze členům Junáka)
- Shaw, M. E. (1976). *Group dynamics : the psychology of small group behavior*. New York: McGraw-Hill.
- Skauting*. (1995). Liberec: Skauting.
- Smolík, J. (2010). *Subkultury mládeže. Uvedení do problematiky*. Havlíčkův Brod: Grada publishing, a.s.
- Sondy do skautského světa 1/2012*. (2012). Načteno z Skautská křižovatka: <http://krizovatka.skaut.cz/organizace/dokumenty/e-knihovna/detail-4217/>

- Soukup, V. (2011). *Antropologie*. Praha: Portál.
- Soukup, V., Vodáková, A., & Hrdý, L. (1993). *Sociální a kulturní antropologie*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Spradley, J., & McCurdy, D. (1975). *Anthropology: The Cultural Perspective*. New York: John Wiley.
- Stanovy Junáka - svazu skautů a skautek ČR*. (2001). Načteno z Skautská křižovatka: <http://krizovatka.skaut.cz/organizace/dokumenty/spisovna/detail-105/>
- Strauss, A., & Corbinová, J. (1999). *Základy kvalitativního výzkumu*. Brno: Albert.
- Svět okolo nás (metodická příručka)*. (2008). Načteno z Skautská křižovatka: <http://krizovatka.skaut.cz/organizace/dokumenty/e-knihovna/detail-1960/>
- Svoboda, D. (2001). *Skautská výchova z hlediska existenciální analýzy (Rigorozní práce)*. Praha: Univerzita Karlova v Praze.
- Svojsík, A. B. (1912). *Základy junáctví*. Praha: Merkur.
- Šantora, R. (2012). *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*. Praha: Junák - TDC.
- Štogr, J. (2011). *Význam slibu: sborník*. Praha: Libri prohibiti.
- Tylor, E. B. (1871). *Primitive culture: researches into the development of mythology, philosophy, religion, art, and custom*. London: Murray.
- Vaníčková, E. (2010). *Násilí namířené proti sobě samému u teenagerské populace*. Praha: Univerzita Karlova v Praze.
- Voříšková, A. (2009). *Motivace skautských vedoucích (Bakalářská práce)*. Praha: Univerzita Karlova v Praze.
- White, L. A. (1959). *The Evolution of Culture: the development of civilization to the fall of Rome*. New York: McGraw-Hill.

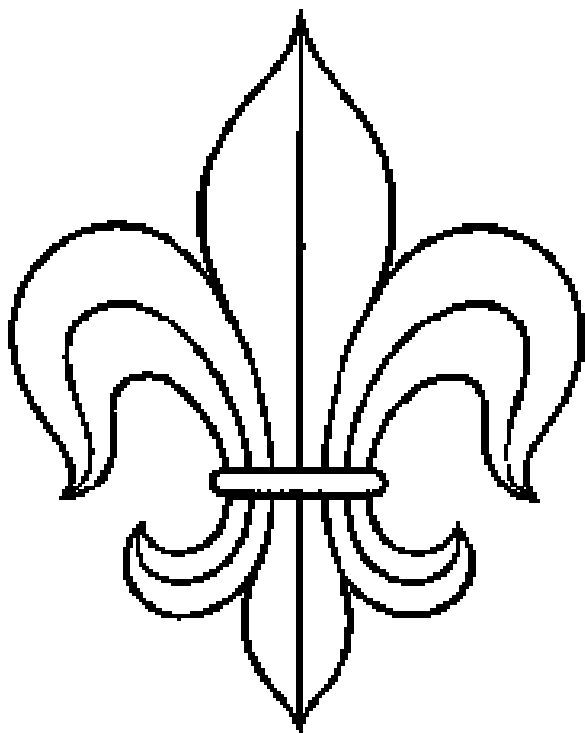
Seznam tabulek obrázků a grafů

Tabulka 1 - Rozložení respondentů podle krajů	38
Tabulka 2 - Rozložení respondentů dle velikosti sídla	38
Tabulka 3 - Průměrné hodnocení souhlasu s výroky	47
Tabulka 4 - Co skauti musí dělat	48
Tabulka 5 - Co skauti musí dělat (kategorie).....	49
Tabulka 6 - Co skauti nesmí dělat	51
Tabulka 7 - Co skauti nesmí dělat (kategorie)	52
Tabulka 8 - Typické předměty skautů	53
Tabulka 9 - Typické předměty skautů (kategorie).....	55
Tabulka 10 - Typické činnosti skautů.....	56
Tabulka 11 - Co skauti umí.....	57
Tabulka 12 - Co skauti neumí.....	58
Tabulka 13 - Podle čeho poznáme skauta (věkové kategorie).....	59
Tabulka 14 - Kdy se z člověka stane skaut (věkové kategorie).....	60
Tabulka 15 - Kdy člověk přestává být skautem (věkové kategorie).....	60
Tabulka 16 - Jací jsou skauti (věkové kategorie)	61
Tabulka 17 - Co skauti musí a co nesmí dělat (věkové kategorie)	62
Tabulka 18 - Typické předměty skautů (věkové kategorie)	63
Tabulka 19 - Typické činnosti skautů (věkové kategorie).....	63
Tabulka 20 - Co skauti umí a co neumí (věkové kategorie)	64
Tabulka 21 - Co skauti musí dělat (kompletní odpovědi)	87
Tabulka 22 - Co skauti nesmí dělat (kompletní odpovědi).....	90
Tabulka 23 - Typické předměty skautů (kompletní přehled)	93
Tabulka 24 - Typické činnosti skautů (kompletní odpovědi)	95
Tabulka 25 - Co skauti umí (kompletní odpovědi).....	97
Tabulka 26 - Co skauti neumí (kompletní odpovědi)	100
Graf 1 - Podle čeho je nejlépe poznat skaut.....	41
Graf 2 - Kdy se z člověka stává skaut.....	42
Graf 3 - Kdy člověk přestává být skautem	42
Graf 4 - Kdy se z člověka stává skaut - po přidání nových kategorií	43
Graf 5 - Kdy člověk přestane být skautem - po přidání nových kategorií.....	44

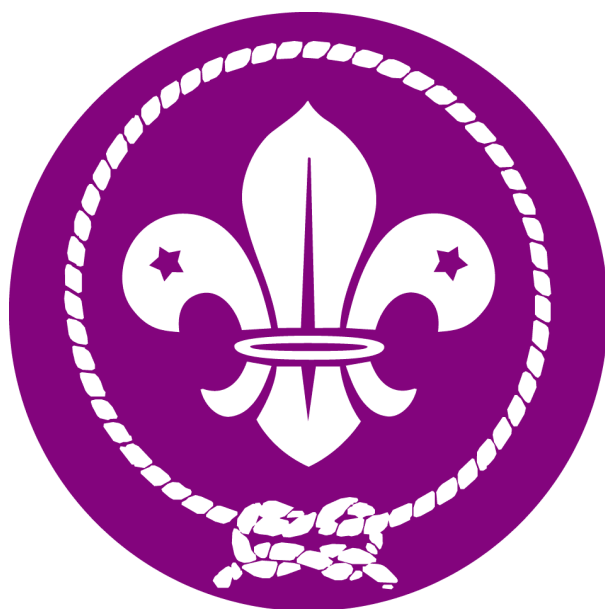
Obrázek 1 - Světová skautská lilie.....	81
Obrázek 2 - Znak WOSM.....	81
Obrázek 3 - Česká skautská lilie.....	82
Obrázek 4 - Trojlístek, znak skautek	82
Obrázek 5 - Logo Junáka - svazu a skautek ČR	83
Obrázek 6 - Skautský pozdrav	83

Přílohy

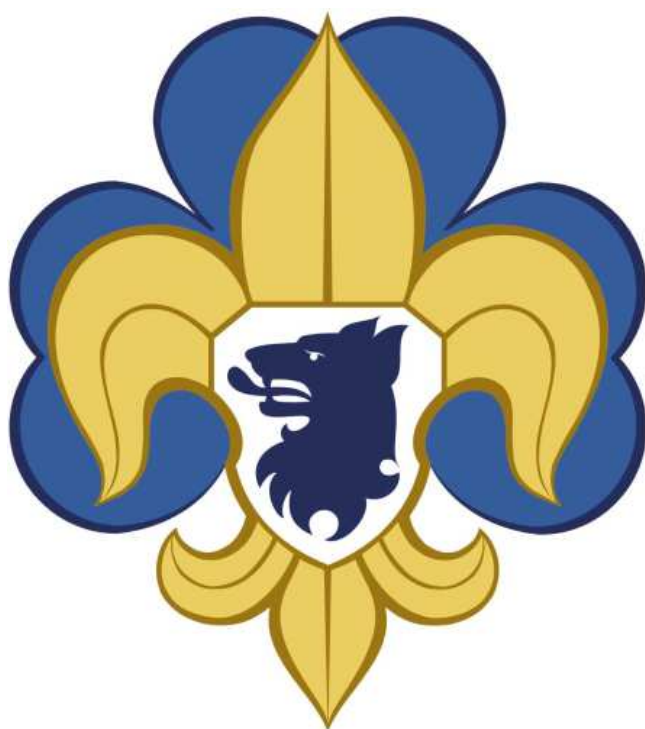
Příloha 1

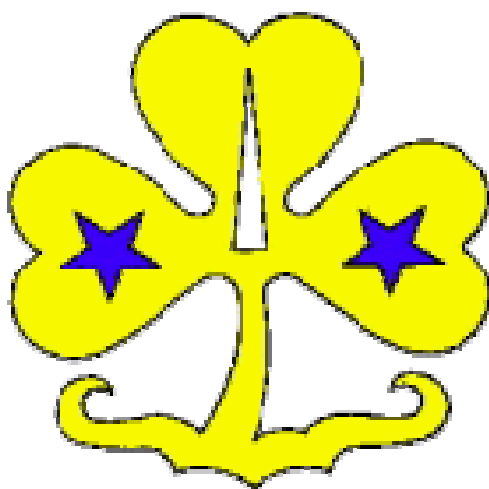
Obrázek 1 - Světová skautská lilie

Obrázek 2 - Znak WOSM

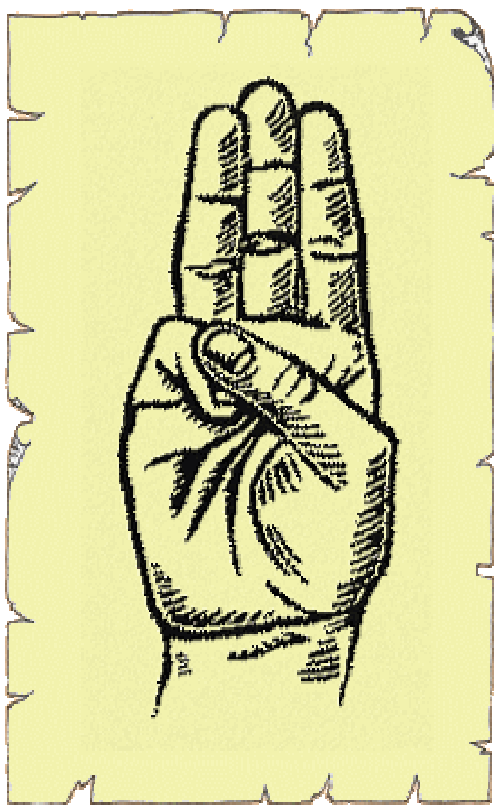
Obrázek 3 - Česká skautská lilie

Obrázek 4 - Trojlístek, znak skautek

Obrázek 5 - Logo Junáka - svazu a skautek ČR

Obrázek 6 - Skautský pozdrav

Příloha 2

Poznámka: Zde je k nahlédnutí dotazník, který byl šířen respondentům prostřednictvím internetu.

Skauting

*** Required**

Kdo je to skaut? *

Podle čeho se nejlépe pozná skaut? *

☐ oblečení

☐ vzhled

☐ názory

☐ chování

☐ Other:

Vyjmenuj 3 -5 hmotných věcí, které jsou typické pro skauty a jejich činnost. *

Souhlasíš s následujícími větami? *

	ano	spíše ano	spíše ne	ne
Skauti se dobře vyznají v přírodě a dokážou v ní přežít.	☐	☐	☐	☐
Skauti se chovají vždy čestně.	☐	☐	☐	☐
Skauti rádi pomáhají ostatním lidem.	☐	☐	☐	☐
Skauti plní své sliby.	☐	☐	☐	☐
Skauti chtějí být prospěšní svému okolí.	☐	☐	☐	☐
Skauti se stále snaží rozvíjet sami sebe.	☐	☐	☐	☐
Skauti se zajímají o to, co se děje kolem nich.	☐	☐	☐	☐
Skauti si umí poradit v nelehkých situacích.	☐	☐	☐	☐
Pro skauty je důležitá fyzická zdatnost.	☐	☐	☐	☐

Vyjmenuj 3 – 5 věcí (znalosti, schopnosti, dovednosti), ve kterých jsou skauti dobří. *

Vyjmenuj 3 – 5 věcí (znalosti, schopnosti, dovednosti), ve kterých skauti nejsou dobří. *

V jaký moment se z člověka stává skaut? *

- ☐ Půjde do oddílu
- ☐ Zaplatí členský příspěvek – je registrován
- ☐ Složí nováčkovskou zkoušku
- ☐ Složí skautský slib
- ☐ Naučí se skautský zákon
- ☐ Prohlásí sám sebe za skauta
- ☐ Vezme si na sebe kroj
- ☐ Other:

Kdy člověk přestává být skautem? *

- ☐ Přestane chodit do oddílu
- ☐ Není registrován
- ☐ Nikdy
- ☐ Other:

Co skauti musí nebo by měli dělat? (vyjmenuj 3 - 5 věcí) *

Co skauti nesmí nebo by neměli dělat? (vyjmenuj 3 - 5 věcí) *

Čím skauti nejčastěji tráví svůj volný čas? (vyjmenuj 3 - 5 činností) *

Pohlaví *

- ☐ žena
☐ muž

Věk *

Kraj, ve kterém skautuješ *

- ☐ Praha
☐ Středočeský kraj
☐ Jihočeský kraj
☐ Plzeňský kraj
☐ Karlovarský kraj
☐ Ústecký kraj
☐ Liberecký kraj
☐ Královéhradecký kraj
☐ Pardubický kraj
☐ Kraj Vysočina
☐ Jihomoravský kraj
☐ Olomoucký kraj
☐ Moravskoslezský kraj
☐ Zlínský kraj

Velikost města *

- ☐ do 10 000
☐ 10 000 - 100 000
☐ 100 000 - 500 000
☐ Praha

Příloha 3

Poznámka: Následující tabulky uvádějí výčty všech odpovědí, které se objevily v daných otázkách. Jedná se o souhrn odpovědí, ve kterém bylo zachováno maximum drobných nuancí mezi jednotlivými odpověďmi. Čísla uvádí počet výskytů konkrétní odpovědi v rámci jedné věkové kategorie i celkem. Ve druhé části tabulky je uvedeno procento, které určuje, jak velká část respondentů v dané skupině uvedla tuto odpověď.

Tabulka 21 - Co skauti musí dělat (kompletní odpovědi)

	11-17 let	18-24 let	25-59 let	suma	11-17 let	18-24 let	25-59 let	suma
Pomáhat ostatním	29	22	16	67	76%	35%	43%	49%
Stále se rozvíjet	5	18	11	34	13%	29%	30%	25%
Dodržovat skautský zákon	4	11	4	19	11%	17%	11%	14%
Vychovávat a vzdělávat	2	8	8	18	5%	13%	22%	13%
Být prospěšný svému okolí	6	6	6	18	16%	10%	16%	13%
Být čestný	5	7	4	16	13%	11%	11%	12%
Naplňovat skautský slib	2	9	4	15	5%	14%	11%	11%
Mít vztah k přírodě	7	6	2	15	18%	10%	5%	11%
Být vzorem dobrého chování	2	9	3	14	5%	14%	8%	10%
Zajímat se o své okolí	0	9	4	13	0%	14%	11%	9%
Chovat se správně	6	4	2	12	16%	6%	5%	9%
Být přátelský	5	4	2	11	13%	6%	5%	8%
Chovat se slušně	3	2	6	11	8%	3%	16%	8%
Reprezentovat skauting	1	7	2	10	3%	11%	5%	7%
Chovat se správně	4	4	2	10	11%	6%	5%	7%
Sloužit vyšším hodnotám	1	4	3	8	3%	6%	8%	6%
Dělat dobré skutky	3	3	2	8	8%	5%	5%	6%
Kriticky přemýšlet	0	6	2	8	0%	10%	5%	6%
Být platným občanem své vlasti	0	4	3	7	0%	6%	8%	5%
Mluvit pravdu	2	2	3	7	5%	3%	8%	5%
Být věrný skautským ideálům	1	6	0	7	3%	10%	0%	5%
Přistupovat pozitivně k různým situacím	2	2	3	7	5%	3%	8%	5%
Zlepšovat svět	1	4	1	6	3%	6%	3%	4%
Chovat se jako skauti	3	1	1	5	8%	2%	3%	4%
Plnit své sliby	2	3	0	5	5%	5%	0%	4%

	11-17 let	18-24 let	25-59 let	suma	11-17 let	18-24 let	25-59 let	suma
Být připravený	1	3	1	5	3%	5%	3%	4%
Umět řešit problémy	1	4	0	5	3%	6%	0%	4%
Povinnost k sobě	1	2	1	4	3%	3%	3%	3%
Myslet na potřeby druhých	1	3	0	4	3%	5%	0%	3%
Respektovat druhé	2	1	1	4	5%	2%	3%	3%
Usmívat se	1	3	0	4	3%	5%	0%	3%
Umět se bavit	3	0	1	4	8%	0%	3%	3%
Jezdit na skautské akce	2	0	2	4	5%	0%	5%	3%
Povinnost k bližním	0	2	1	3	0%	3%	3%	2%
Být milý	3	0	0	3	8%	0%	0%	2%
Mluvit slušně	3	0	0	3	8%	0%	0%	2%
Stát za svým názorem	0	0	3	3	0%	0%	8%	2%
Dělat věci pořádně	0	2	1	3	0%	3%	3%	2%
Být zodpovědný	0	1	1	2	0%	2%	3%	1%
Ochraňovat slabší	0	2	0	2	0%	3%	0%	1%
Poslouchat dospělé	1	0	1	2	3%	0%	3%	1%
Spolupracovat	1	1	0	2	3%	2%	0%	1%
Hrát hry	1	0	1	2	3%	0%	3%	1%
Být čistotný	1	0	1	2	3%	0%	3%	1%
Smysluplně trávit čas	0	2	0	2	0%	3%	0%	1%
Nemusí nic	0	1	1	2	0%	2%	3%	1%
Být konstruktivní	0	0	2	2	0%	0%	5%	1%
Být se sebou vyrovnaný	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Překonávat se	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Znát své možnosti	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Starat se o svůj zevnějšek	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Být otevření neskautskému okolí	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Být upřímný	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Být spolehlivý	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Podporovat druhé	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Být zdvořilý	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Třídit odpad	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Dělat věci s nadšením	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Být hospodárny	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Neposmívat se	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%

	11-17 let	18-24 let	25-59 let	suma	11-17 let	18-24 let	25-59 let	suma
Být pokorný, skromný	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Dbát na své zdraví	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Umět zacházet s mapou	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Inspirovat	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Sledovat počasí	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Umět komunikovat	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Dokázat se dohodnout	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Platit registraci	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Nosit skautský kroj	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Seberealizovat se	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Prožívat věci naplno	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Odpouštět	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Získávat objektivní informace	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Brát ohledy na sebe i jiné	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Fyzicky trénovat tělo	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Být trpělivý	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Objevovat sebe i svět	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%

Tabulka 22 - Co skauti nesmí dělat (kompletní odpovědi)

	11-17 let	18-24 let	25-59 let	suma	11-17 let	18-24 let	25-59 let	suma
Lhát	15	6	11	32	39%	10%	30%	23%
Krást	6	9	7	22	16%	14%	19%	16%
Ublížovat jiným	6	12	4	22	16%	19%	11%	16%
Ničit přírodu a další věci	8	7	4	19	21%	11%	11%	14%
Porušovat skautský zákon	2	11	4	17	5%	17%	11%	12%
Podvádět	6	4	5	15	16%	6%	14%	11%
Mluvit sprostě, nadávat	9	3	2	14	24%	5%	5%	10%
Být lhostejný k okolí	1	8	3	12	3%	13%	8%	9%
Chovat se proti skautskému slibu a hodnotám	1	9	2	12	3%	14%	5%	9%
Chovat se proti obecným pravidlům či svému svědomí	0	6	4	10	0%	10%	11%	7%
Považovat se za elitu	0	6	3	9	0%	10%	8%	7%
Vzdávat se	1	6	2	9	3%	10%	5%	7%
Kouřit	3	2	3	8	8%	3%	8%	6%
Nebýt prospěšný okolí	2	3	3	8	5%	5%	8%	6%
Pít příliš mnoho alkoholu	2	3	3	8	5%	5%	8%	6%
Nechovat se slušně	1	4	3	8	3%	6%	8%	6%
Brát drogy	1	2	4	7	3%	3%	11%	5%
Starat se pouze o sebe	2	4	1	7	5%	6%	3%	5%
Porušovat zákony	1	1	4	6	3%	2%	11%	4%
Odsuzovat druhé	3	3	0	6	8%	5%	0%	4%
Být zlý či agresivní	4	1	0	5	11%	2%	0%	4%
Stejně jako jiní lidé	1	4	0	5	3%	6%	0%	4%
Věnovat se jen skautingu	0	4	1	5	0%	6%	3%	4%
Být líný	0	3	2	5	0%	5%	5%	4%
Kazit jméno skautingu	0	4	1	5	0%	6%	3%	4%
Chovat se nečestně	2	2	0	4	5%	3%	0%	3%
Stěžovat si	1	3	0	4	3%	5%	0%	3%
Být špatným příkladem	0	3	1	4	0%	5%	3%	3%
Stydět se za skauty	2	1	1	4	5%	2%	3%	3%
Být neohleduplný	2	0	2	4	5%	0%	5%	3%
Zabíjet	1	3	0	4	3%	5%	0%	3%
Nedodržovat sliby	1	2	1	4	3%	3%	3%	3%

	11-17 let	18-24 let	25-59 let	suma	11-17 let	18-24 let	25-59 let	suma
Ohrožovat morálně výchovu dětí a mládeže	0	1	3	4	0%	2%	8%	3%
Škodit druhým či sobě	0	2	2	4	0%	3%	5%	3%
Šířit špatnou náladu	1	1	2	4	3%	2%	5%	3%
Nepřízpůsobovat se	0	3	0	3	0%	5%	0%	2%
Uzavírat se okolí	0	2	1	3	0%	3%	3%	2%
Chovat se rasisticky	1	1	1	3	3%	2%	3%	2%
Zneužívat skauty	0	1	2	3	0%	2%	5%	2%
Být lakomý	2	0	0	2	5%	0%	0%	1%
Prát se	2	0	0	2	5%	0%	0%	1%
Urážet	2	0	0	2	5%	0%	0%	1%
Nepomáhat	2	0	0	2	5%	0%	0%	1%
Pomlouvat	2	0	0	2	5%	0%	0%	1%
Neposlušchat	2	0	0	2	5%	0%	0%	1%
Hanobit symboly	0	2	0	2	0%	3%	0%	1%
Posmívat se	1	0	1	2	3%	0%	3%	1%
Plýtvat čímkoli	0	2	0	2	0%	3%	0%	1%
Vnucovat své názory	0	1	1	2	0%	2%	3%	1%
Bát se	0	1	1	2	0%	2%	3%	1%
Podrážet si nohy	0	1	1	2	0%	2%	3%	1%
Být pokrytec	0	1	1	2	0%	2%	3%	1%
Zanedbávat sebe, své blízké a své povinnosti	0	1	1	2	0%	2%	3%	1%
Sabotovat program	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Opisovat	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Stanovat na místech bez povolení	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Být neupřímný	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Žárlit a závidět	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Ztratit v oddíle svou identitu	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Mluvit při husím pochodu	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Manipulovat s lidmi	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Dělat jiné věci než chci od druhých	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Zapalovat města	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Střílet holuby	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Nechtít se překonat	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%

	11-17 let	18-24 let	25-59 let	suma	11-17 let	18-24 let	25-59 let	suma
Zaspat svůj život	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Vydírat a vyhrožovat	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Prezentovat se jako nemoderní	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Vymřít	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Přesluhovat v oddílech	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Být lehkovážný	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Chodit na pochybné akce	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Nudit se	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Nevěřit svým ideálům	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Nepředávat své zkušenosti dál	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Koukat na přibližlé seriály	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Mít předsudky	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Být nekritický	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Být na peníze	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Být uzavřený vůči světu	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Přestat na sobě pracovat	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Zklamat sebe či okolí	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Být materialista	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Být nepořádný	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Křčit se v koutě	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Být neuctivý ke starším	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Být prázdnou slupkou bez obalu	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%

Tabulka 23 - Typické předměty skautů (kompletní přehled)

	11-17 let	18-24 let	25-59 let	suma	11-17 let	18-24 let	25-59 let	suma
Skautský kroj	28	34	20	82	74%	54%	54%	59%
Velký batoh	8	22	18	48	21%	35%	49%	35%
Stan (s podsadou)	6	20	16	42	16%	32%	43%	30%
Šátek	11	15	8	34	29%	24%	22%	25%
Pohorky či jiné boty	3	20	5	28	8%	32%	14%	20%
Nůž	7	11	7	25	18%	17%	19%	18%
KPZ	9	6	7	22	24%	10%	19%	16%
Klubovna	2	12	8	22	5%	19%	22%	16%
Ešus	4	7	6	17	11%	11%	16%	12%
Provázek, uzlovačka	5	6	4	15	13%	10%	11%	11%
Zápisník (s tužkou)/deník	2	9	4	15	5%	14%	11%	11%
Spacák	3	8	3	14	8%	13%	8%	10%
Tábor	6	5	1	12	16%	8%	3%	9%
Sekera a jiné nářadí	2	5	5	12	5%	8%	14%	9%
Tee-pee	2	4	3	9	5%	6%	8%	7%
Mapa	1	3	3	7	3%	5%	8%	5%
Notebook	0	4	3	7	0%	6%	8%	5%
Oheň	2	3	1	6	5%	5%	3%	4%
Kotlík	1	5	0	6	3%	8%	0%	4%
Příroda	3	1	2	6	8%	2%	5%	4%
Vlajka	1	2	3	6	3%	3%	8%	4%
Sirky	1	4	0	5	3%	6%	0%	4%
Turbánek	1	1	2	4	3%	2%	5%	3%
Kytara	0	3	1	4	0%	5%	3%	3%
Lilie (slibový odznak)	1	3	0	4	3%	5%	0%	3%
Kronika	1	1	1	3	3%	2%	3%	2%
Stezka	1	2	0	3	3%	3%	0%	2%
Mobil	0	1	2	3	0%	2%	5%	2%
Základy junáctví	1	0	1	2	3%	0%	3%	1%
Lakroska	2	0	0	2	5%	0%	0%	1%
GPS	0	1	1	2	0%	2%	3%	1%
Baterka	0	1	1	2	0%	2%	3%	1%

	11-17 let	18-24 let	25-59 let	suma	11-17 let	18-24 let	25-59 let	suma
Dřevo	2	0	0	2	5%	0%	0%	1%
Morseovka	1	0	1	2	3%	0%	3%	1%
Nástěnka	0	0	2	2	0%	0%	5%	1%
Lano	1	0	1	2	3%	0%	3%	1%
Kompas	1	1	0	2	3%	2%	0%	1%
Skautský odznak	1	0	1	2	3%	0%	3%	1%
Frisbee	1	0	1	2	3%	0%	3%	1%
Flipchart	0	1	1	2	0%	2%	3%	1%
Sportovní/turistické vybavení	0	1	1	2	0%	2%	3%	1%
Pomůcky ke hram	0	2	0	2	0%	3%	0%	1%
Karimatka	0	1	1	2	0%	2%	3%	1%
Knihy	0	2	0	2	0%	3%	0%	1%
Diář	0	2	0	2	0%	3%	0%	1%
Přátelé	1	0	1	2	3%	0%	3%	1%
Lidi	0	0	2	2	0%	0%	5%	1%
Cestovní prostředky	0	1	1	2	0%	2%	3%	1%
Bobřík	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Batikované tričko	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Cigarety	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Auto	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Korálky	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Vedoucí	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Bible	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Celta	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Sandály	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Jídlo	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Latrína	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Roztrhaná mikina	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Foťák	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Píšťalka	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Buřty	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Uzly	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Skautská hůl	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Poridge	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Skautské placky	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%

Tabulka 24 - Typické činnosti skautů (kompletní odpovědi)

	11-17 let	18-24 let	25-59 let	suma	11-17 let	18-24 let	25-59 let	suma
S kamarády (skauty i neskauty)	13	22	9	44	34%	35%	24%	32%
Příprava a domlouvání skautských akcí	6	22	8	36	16%	35%	22%	26%
Účast na výpravách	12	16	8	36	32%	25%	22%	26%
Sport	8	15	7	30	21%	24%	19%	22%
V přírodě	3	16	9	28	8%	25%	24%	20%
Skautování	3	11	8	22	8%	17%	22%	16%
Schůzky	8	8	4	20	21%	13%	11%	14%
Hry	7	7	6	20	18%	11%	16%	14%
Počítač, internet	5	8	6	19	13%	13%	16%	14%
Čtení	7	8	3	18	18%	13%	8%	13%
Podobně jako jiní	7	6	3	16	18%	10%	8%	12%
Plánování a řešení skautských záležitostí	2	6	6	14	5%	10%	16%	10%
Učení, studium	3	6	4	13	8%	10%	11%	9%
Učení se nových věcí	1	5	3	9	3%	8%	8%	7%
Tábory	4	1	3	8	11%	2%	8%	6%
Cestování, turistika	1	5	1	7	3%	8%	3%	5%
Kytara + zpěv	1	3	3	7	3%	5%	8%	5%
Aktivní tvoření	0	4	2	6	0%	6%	5%	4%
Pomáhání	4	1	0	5	11%	2%	0%	4%
Kulturní akce	1	3	1	5	3%	5%	3%	4%
Koníčky	0	4	1	5	0%	6%	3%	4%
Zajímavé akční aktivity	2	2	0	4	5%	3%	0%	3%
Spaní	1	3	0	4	3%	5%	0%	3%
Hudební nástroje	1	1	2	4	3%	2%	5%	3%
Zábava	1	2	1	4	3%	3%	3%	3%
Rodina, partner	1	1	2	4	3%	2%	5%	3%
Vzdělávání na kurzech	1	1	2	4	3%	2%	5%	3%
Hospoda, čajovna	0	3	1	4	0%	5%	3%	3%
Dobrovolničení	0	3	1	4	0%	5%	3%	3%
Lezení	0	3	1	4	0%	5%	3%	3%
Odpočinek	2	1	0	3	5%	2%	0%	2%
Kroužky	1	2	0	3	3%	3%	0%	2%

	11-17 let	18-24 let	25-59 let	suma	11-17 let	18-24 let	25-59 let	suma
Hudba	1	2	0	3	3%	3%	0%	2%
Shánění věcí pro skautské záležitosti	0	2	1	3	0%	3%	3%	2%
Jít ven	2	0	0	2	5%	0%	0%	1%
Nevím	1	0	1	2	3%	0%	3%	1%
Psaní, malování	0	2	0	2	0%	3%	0%	1%
Skauti mají volný čas?	0	1	1	2	0%	2%	3%	1%
Nestíháním	0	1	1	2	0%	2%	3%	1%
Komunikací mezi sebou	0	0	2	2	0%	0%	5%	1%
Práce s dětmi	0	0	2	2	0%	0%	5%	1%
Prací	0	0	2	2	0%	0%	5%	1%
U ohně	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Rybaření	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Zahraníční výlety	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Scházení se střediskem	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Hledání aktivit	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
LARP	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Dobrodružství	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Výzvy	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Skautské časopisy	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Užitečná zábava	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Pomoc přírodě	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Sledování televize	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Spolupráce	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Společně vybraný koníček	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Vyřizování emailů	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Vyřezávání	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Práce či zábava s oddílem	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Lukostřelba	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Rukodělky	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Focení	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Šifrování	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Úklid	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Zkoušení nových věcí	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Aktivní odpočinek	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Pomoc v domácnosti	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%

Tabulka 25 - Co skauti umí (kompletní odpovědi)

	11-17 let	18-24 let	25-59 let	suma	11-17 let	18-24 let	25-59 let	suma
Příroda	17	14	8	39	45%	22%	22%	28%
Spolupráce v týmu	3	18	10	31	8%	29%	27%	22%
Organizační schopnosti	1	10	10	21	3%	16%	27%	15%
Komunikace	5	8	6	19	13%	13%	16%	14%
Uzlování	12	3	2	17	32%	5%	5%	12%
Pomáhání jiným	6	8	3	17	16%	13%	8%	12%
Táboření	4	5	5	14	11%	8%	14%	10%
Přátelské chování	4	6	4	14	11%	10%	11%	10%
Orientace v městě i přírodě	2	8	2	12	5%	13%	5%	9%
Šifry	5	5	2	12	13%	8%	5%	9%
Poradit si v krizové situaci	1	9	1	11	3%	14%	3%	8%
Samostatnost	2	5	4	11	5%	8%	11%	8%
Zacházení s ohněm	5	1	4	10	13%	2%	11%	7%
Přežití v těžkých podmínkách	0	7	3	10	0%	11%	8%	7%
Orientace na mapě	5	2	2	9	13%	3%	5%	7%
Ošetřování	6	1	2	9	16%	2%	5%	7%
Řešení různých problémů	2	4	3	9	5%	6%	8%	7%
Práce s dětmi	1	3	5	9	3%	5%	14%	7%
Vedení lidí	0	3	6	9	0%	5%	16%	7%
Vaření (i v přírodě)	6	2	1	9	16%	3%	3%	7%
Empatie, naslouchání	1	3	5	9	3%	5%	14%	7%
Zodpovědnost	1	5	1	7	3%	8%	3%	5%
Zručnost	1	3	3	7	3%	5%	8%	5%
Plánování	1	5	0	6	3%	8%	0%	4%
Turistika	4	2	0	6	11%	3%	0%	4%
Respekt k druhým	1	5	0	6	3%	8%	0%	4%
Znalost her, hravost	1	2	3	6	3%	3%	8%	4%
Manuální práce	3	3	0	6	8%	5%	0%	4%
Všeobecný rozhled	2	2	1	5	5%	3%	3%	4%
Fyzická zdatnost	2	2	1	5	5%	3%	3%	4%
Seberozvoj	0	4	1	5	0%	6%	3%	4%
Stavba stanu	3	0	1	4	8%	0%	3%	3%
Vytváření vlastního názoru	0	3	1	4	0%	5%	3%	3%
Improvizace	0	4	0	4	0%	6%	0%	3%

	11-17 let	18-24 let	25-59 let	suma	11-17 let	18-24 let	25-59 let	suma
Péče o druhé	2	0	2	4	5%	0%	5%	3%
Kreativita	1	1	2	4	3%	2%	5%	3%
Vytrvalost	0	2	2	4	0%	3%	5%	3%
Vzájemné vzdělávání	0	0	4	4	0%	0%	11%	3%
Ušlechtilost	2	1	0	3	5%	2%	0%	2%
Práce se dřevem	3	0	0	3	8%	0%	0%	2%
Vtip	2	1	0	3	5%	2%	0%	2%
Prospěšnost	0	3	0	3	0%	5%	0%	2%
Všestrannost	1	1	1	3	3%	2%	3%	2%
Pozitivní přístup	0	1	2	3	0%	2%	5%	2%
Soft skills	0	1	2	3	0%	2%	5%	2%
Zkoušet nové věci	0	0	3	3	0%	0%	8%	2%
Pohotovost	1	1	1	3	3%	2%	3%	2%
Táborové stavby	1	1	0	2	3%	2%	0%	1%
Cílevědomost	0	2	0	2	0%	3%	0%	1%
Diskutování	0	2	0	2	0%	3%	0%	1%
Nadšení	1	0	1	2	3%	0%	3%	1%
Práce se zpětnou vazbou	0	1	1	2	0%	2%	3%	1%
Odhadování lidí	0	1	1	2	0%	2%	3%	1%
Pečení buřtů	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Zpěv skautské hymny	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Spořivost	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Studium	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Obětovat se pro něco	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Disciplína	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Solidarita	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Rozumnost	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Překonat sebe sama	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Ochota	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Idealismus	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Kytarové akordy	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Hledání kompromisů	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Tvůrčí práce	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Prokrastinace	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Balení batohu	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%

	11-17 let	18-24 let	25-59 let	suma	11-17 let	18-24 let	25-59 let	suma
Schopnost rozhodovat	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Přemýšlení v souvislostech	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Dělit se	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Ztrapňovat se na veřejnosti	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Smysluplná zábava	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Rituály	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Spolehlivost	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Důslednost	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Bavit se za střízliva	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Praktičnost	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Koučování	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Zapojování techniky do programu	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Otevřenost	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Flexibilita	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Orientace na výsledek	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Zacházení s nářadím	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Výchovný optimismus	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Dobrovolná práce	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Vyprat si	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Pracovat s PC	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%

Tabulka 26 - Co skauti neumí (kompletní odpovědi)

	11-17 let	18-24 let	25-59 let	suma	11-17 let	18-24 let	25-59 let	suma
Bez odpovědi	10	21	10	41	26%	33%	27%	30%
Prezentace na veřejnosti	0	4	7	11	0%	6%	19%	8%
Říkat ne	0	6	3	9	0%	10%	8%	7%
Plánování osobního času a povinností	0	6	3	9	0%	10%	8%	7%
Tolerance neskautů	0	5	3	8	0%	8%	8%	6%
Lhaní	4	1	2	7	11%	2%	5%	5%
Móda	2	3	2	7	5%	5%	5%	5%
Otevřenost vůči novému/jinému	0	4	3	7	0%	6%	8%	5%
Nicnedělání	3	3	0	6	8%	5%	0%	4%
Oblékání	1	4	0	5	3%	6%	0%	4%
Podvádění	1	1	3	5	3%	2%	8%	4%
Plnění slibů a úkolů	1	2	2	5	3%	3%	5%	4%
Konformita	0	1	4	5	0%	2%	11%	4%
Dochvilnost	2	1	1	4	5%	2%	3%	3%
Mít ostré lokty	0	1	3	4	0%	2%	8%	3%
Mluvit sprostě	3	0	0	3	8%	0%	0%	2%
Počítačové hry	2	1	0	3	5%	2%	0%	2%
Individualismus	0	3	0	3	0%	5%	0%	2%
Odpočinek	0	3	0	3	0%	5%	0%	2%
Zacházení s technikou	1	1	1	3	3%	2%	3%	2%
Shánění peněz	1	1	1	3	3%	2%	3%	2%
Poslušnost	0	1	2	3	0%	2%	5%	2%
Užívání drog	0	1	2	3	0%	2%	5%	2%
Zapojení do jiného než skautského kolektivu	0	2	1	3	0%	3%	3%	2%
Udělat něco navíc bez motivace	0	2	1	3	0%	3%	3%	2%
Sledování televizních seriálů	1	1	0	2	3%	2%	0%	1%
Chodit brzy spát	2	0	0	2	5%	0%	0%	1%
Být zticha	1	1	0	2	3%	2%	0%	1%
Malovat se	2	0	0	2	5%	0%	0%	1%
Smysl pro humor	2	0	0	2	5%	0%	0%	1%
Být lhostejný	2	0	0	2	5%	0%	0%	1%
Orientace v politice	2	0	0	2	5%	0%	0%	1%

	11-17 let	18-24 let	25-59 let	suma	11-17 let	18-24 let	25-59 let	suma
Tanec	1	1	0	2	3%	2%	0%	1%
Matematika	1	1	0	2	3%	2%	0%	1%
Jazyky	1	1	0	2	3%	2%	0%	1%
Komunikace	0	2	0	2	0%	3%	0%	1%
Přílišná důvěřivost	0	2	0	2	0%	3%	0%	1%
Odhad vlastních sil	0	1	1	2	0%	2%	3%	1%
Hlučnost ve veřejné dopravě	0	1	1	2	0%	2%	3%	1%
Delegování povinností	0	2	0	2	0%	3%	0%	1%
Dohoda v rámci celého sdružení	0	1	1	2	0%	2%	3%	1%
Nechat se ocenit za práci	0	1	1	2	0%	2%	3%	1%
Snaží se stihnout příliš mnoho	0	1	1	2	0%	2%	3%	1%
Zločiny	0	1	1	2	0%	2%	3%	1%
Zrazování kamarádů	0	2	0	2	0%	3%	0%	1%
Orientace na výdělek	0	0	2	2	0%	0%	5%	1%
Znalost kulturní oblasti	0	0	2	2	0%	0%	5%	1%
Specializace na jednu věc	0	0	2	2	0%	0%	5%	1%
Pokora	0	2	0	2	0%	3%	0%	1%
Pojmenovat své schopnosti	0	1	1	2	0%	2%	3%	1%
Drahé hotely	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Nezapomínat	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Nosit kroj na schůzky	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Konat dobré skutky	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Pomáhat	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Inspirovat	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Ničit věci či přírodu	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Etiketa	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Curling	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Dějepis	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Kouření	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Skákání	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Chatování	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Stát si za svým názorem	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Hygiena	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Být vážný	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%
Pořádek	1	0	0	1	3%	0%	0%	1%

	11-17 let	18-24 let	25-59 let	suma	11-17 let	18-24 let	25-59 let	suma
Donášení	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Bojkotování	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Sebereflexe	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Příliš pijí	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Sledování fotbalu	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Vymlouvání se	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Pravopis	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Vzdělanost	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Návraty do reality všedního dne	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Spolupráce větších skupin	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Motivace starších členů	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Přílišná naivita	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Vypočítavost	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Říkat nepříjemné věci	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Plánování	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Využít vlastní tradice	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
dodržování zákonů a vyhlášek	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Důslednost	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Přebírání odpovědnosti	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Všeobecný rozhled	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Sledování pokroku	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Individuální přístup	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Prohrávat	0	1	0	1	0%	2%	0%	1%
Přiznat si, že je někdo zlý	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Nekritické přijímání autority	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Environmentální výchova	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Dotahování	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Výchova nástupců	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Basketbal	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Podlézavost	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Znalost přírody	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Agresivní marketing	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Orientace v alkoholu	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Spolupráce s úřady	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%
Morseovka	0	0	1	1	0%	0%	3%	1%